

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΔ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	1-15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1997	ΑΡΙΘ. 11
----------	----------	---	-------------------	----------

Ἡ Ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ τὰ μηνύματα αὐτῆς*

12. Ἐνα ἄλλο μήνυμα, πὺ μεταδόθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὶ «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ μεταδίδεται ἀπὸ τὸν θαυμασιὸν Κατάλογο τῶν ἐκθεμάτων αὐτῆς⁸⁸, εἶναι ἡ οἰκουμενικότης τῆς Τέχνης τοῦ ἑλληνορθόδοξου Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Τέχνη αὐτὴ εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανι-

νοήσεις» (Missverständnisse) τῶν πρακτικῶν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐξ αἰτίας «ἐλαττωματικῆς λατινικῆς μεταφράσεως» (mangelhafte lateinische Übersetzung)⁹⁰ αὐτῶν, πὺ ἐφθασε στὴν αὐλὴ τοῦ Καρλομάγνου—, δὲν κατάρθωσε νὰ ἐμποδίσῃ εἴτε τὴν ἤδη μνημονευθεῖσα πλημμυρίδα τῶν ἐπιδράσεων τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης στὴ Δύσι, εἴτε τὴν ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας γενικὴ ἀναγνώρισι τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ ἀναγνώρισις αὐτὴ ἐγένε κατὰ πανηγυρικὸν τρόπο καὶ στὴν Γενικὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἐτῶν 879-880, στὴν ὁποία ὁ Μ. Φώτιος μετὰ τὴν προηγηθεῖσα ρῆξι, συμφιλώθηκε μὲ τὴν Ρώμη. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ, ὡς ἔχει τονίσει ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Ἰωάννης Καρμύρης, εἶναι «ἡ τελευταία γενικὴ Σύνοδος τῆς ἡνωμένης ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας» καὶ «ἀποκατέστησεν, ἔστω προσωρινῶς, τὴν ὁμοφροσύνην καὶ εἰρήνην καὶ ἐνότητα μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ τῆς παπικῆς Δύσεως, ἀρθέντος οὕτω κατ' οὐσίαν τοῦ ἀπὸ τοῦ 867 ὑφισταμένου σχίσματος»⁹¹. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ, ἡ ὁποία θὰ ἤμπορούσε νὰ εἶναι ἡ Ὁγδὸν Οἰκουμενικὴ Σύνοδος⁹², ἀνεγνώρισε καὶ ἀνεκήρυξεν ἐπισή-

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸς Μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

κῶν Ἐκκλησιῶν, διότι ἡ ἀξία τῆς ἀναγνωρίζεται τόσον ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς Προτεστάντες.

Ὅσον ἀφορᾷ ἐν πρώτοις στοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, πρέπει νὰ ὑπομνήσωμε τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναγνώρισι τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία προβάλλει τὶς κυριώτερες μορφές τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ ἰδίως τὴν Εἰκονογραφία. Ἡ ἐναντίον τῶν ἰ. εἰκόνων ἀντίδρασις στὸ φραγκικὸ κράτος, — ἡ ὁποία ἐκδηλώθηκε στὰ Libri Karolini καὶ στὴν τοπικὴ σύνοδο τῆς Φραγκφούρτης (794)⁸⁹ καὶ ἡ ὁποία ὀφειλόταν κατὰ μέγα μέρος σὲ «παρα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 467 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

88. Helen C. Evans — William D. Wixson, The Glory of Byzantium, Art and Culture of the Middle Byzantine Era A.D. 843-1261, ἐκδ. The Metropolitan Museum of Art, New York, 1994, σελίδες 574.

89. Ἰωάννου Καρμύρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. β' ἐπιξημμένη καὶ βελτιωμένη, τόμ. 1, ἐν Ἀθήναις 1960, σ. 298.

90. Rudolf Schieffer, Die Karolinger, Stuttgart - Berlin - Köln 1992, σ. 99. Περισσότερα σχετικῶς βλ. στὸ ἐξῆς ἔργο: W. Hartmann, Das Konzil von Frankfurt 794 und Nizäa 787: Annuaire Historiae Conciliorum 20 (1988), σσ. 307-324.

91. Ἰωάννου Καρμύρη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 20.

92. Ἡ σύνοδος αὐτὴ, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος J. Hergenröther (Photios, Patriarch von Konstantinopel, τόμ. 2, σ. 539, σημ. 74-76), φέρει «πάντα τὰ γνωρίσματα Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οὐδόλως ἄρα ἄπορον, ὅτι ὡς Ὁγδὸν Οἰκουμενικὴν ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ Θεόδωρος Βαλ-

μως την μεγάλη κατά των Εικονομάχων Β' Σύνοδο της Νικαίας τοῦ 787 ὡς τὴν Ζ' Οἰκουμενική. Χαρακτηριστικῶς ὁ ἐκ τῶν ἀποκρισάριων τοῦ Πάπα καρδινάλιος Πέτρος συμφώνησε πλήρως πρὸς τὸν ἱερὸν Φώτιον καὶ τόνισε, ὅτι πρέπει νὰ ἀναθεματίζονται ὅσοι δὲν δέχονται τὴν Β' Σύνοδο τῆς Νικαίας ὡς τὴν Ζ' Οἰκουμενική⁹³. Τὰ μέλη τῆς Συνόδου συμφώνησαν πλήρως πρὸς τὸν ἱερὸ Φώτιο καὶ πρὸς τὸν καρδινάλιο Πέτρο⁹⁴. Ὡς πρῶτος ἐξ ὧν ὑπέγραψε τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ὁ ἀποκρισάριος τοῦ Πάπα ἐπίσκοπος τῆς Ancora Παῦλος, ὁ ὁποῖος συνώδευσε τὴν ὑπογραφή του μὲ τὴν παρατήρησι, ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν Β' Σύνοδο τῆς Νικαίας ὡς Ζ' Οἰκουμενική⁹⁵.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει μόνον τὴν Βυζαντινὴ Τέχνη, ἡ ὁποία προβάλλεται ὑπὸ τῶν οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπογραμμίζει τὴν οἰκουμενικὴ σημασία τῶν Ἐκθέσεων τῆς Βυζαντινῆς Εἰκονογραφίας. Ὅταν τὸ ἔτος 1993 τὸ Ρωμαιοκαθολικὸ Οἰκουμενικὸ Ἰδρυμα Pro Oriente ὠργάνωσε στὴ Βιέννη Ἐκθεσι ἐλληνικῶν ἱερῶν εἰκόνων, τότε ὁ τ. Πρόεδρος τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας καὶ τ. Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος Pro Oriente κ. Rudolf Kirchschläger ἔγραψεν, ὅτι ἡ Ἐκθεσις τῆς Ἱερᾶς Τέχνης τῆς Ἑλλάδος εἶναι «*συμβολὴ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς Ὁρθοδοξίας*» καὶ «*προσπάθεια πρὸς βαθυτέραν γνώσιν καὶ κατανόησιν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἐμπράκτου πίστεως αὐτῆς. Ὡσαύτως αὐτὴ εἶναι μία ὁδὸς πρὸς προσέγγισιν μεταξὺ (Ρ)Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων*»⁹⁶.

σαμῶν, Νεῖλος Θεσσαλονίκης, Νεῖλος Ρόδου, Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Μάρκος Ἐφέσου, Γεννάδιος Σχολάριος, Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος καὶ ἄλλοι» (Ἰωάννου Καμύρη, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 262). Κατὰ τὸν ἀείμνηστον Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, ἡ Σύνοδος αὐτὴ φέρει «οὐ μόνον τὰ ἐξωτερικά, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἐσωτερικά γνωρίσματα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου» (Χρυσόστομου Παπαδοπούλου. Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, Ἀθήναι, 1930, σ. 171).

93. Joh. D. Mansi, Sacrorum Concilium nova et amplissima collectio (= Mansi), Φλωρεντία καὶ Βενετία, 17, 496.

94. Αὐτόθι.

95. Ἐνθ' ἀνωτ., 496 ἐξ.

96. Ikonen - Bilder in Gold, Sakrale Kunst aus Griechenland. Ἐκδοσις μὲ τὴ φροντίδα τῶν Ἰδρυμάτων Pro Oriente, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz Austria 1993, σ. 12. Πρβλ. Βιβλιοκρισίαν γὰ τὸ βιβλίον αὐτό, ποῦ ἐγινε ἀπὸ τὸν γράφοντα στὸ περιοδικὸ «Θεολογία», ἔτος 1995, σσ. 562-566.

13. Τὰ οἰκουμενικὰ μηνύματα τῆς Ἐκθέσεως «*Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου*» ἀπευθύνονται σήμερον ἰδιαιτέρως στὸν προτεσταντικὸ κόσμον καὶ σὲ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες, ποῦ συμμετέχουν στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι. Βεβαίως εἶναι γνωστὸ τὸ μεγάλο ρήγμα, ποῦ ἔφερε στὴν παράδοσι τῆς τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν ἱ. εἰκόνων ἢ θύελλα τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῆς Μεταρρυθμίσεως⁹⁷. Φανατικοὶ διώκτες τῆς Ἱερᾶς Εἰκονογραφίας ἦσαν π.χ. ὁ Κάρολστατ, ὁ Ζβίνγκλιος καὶ ὁ Καλβίνος. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς εἰκονοκλαστικῆς τοῦς δράσεως καταστράφηκαν πολλὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα στὴν Ἑλβετία, στὴ Γαλλία, στὶς Κάτω Χῶρες καὶ στὴν Γερμανία⁹⁸. Γιὰ τὸν Λούθηρον ἡ χρῆσις τῶν εἰκόνων ἦταν κάτι τὸ ἀδιάφορο. Αὐτὲς ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνωνται, ὅταν ἡ χρῆσις τοῦς ἐθεωρεῖτο ὡς «ἔργον ἀξιομισθίας». Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ὁ Λούθηρος συνιστοῦσε τὶς εἰκόνες, διότι ἀνεγνώριζε τὸν διδακτικὸ τοῦς σκοπὸ⁹⁹. «Εἶναι καλὸν — ἔλεγε — νὰ ὑπάρχουν βιβλικὲς εἰκόνες, γιὰ νὰ μποροῦν ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι, ποῦ δὲν γνωρίζουν ἀνάγνωσι, νὰ γνωρίζουν τὴν Βίβλον καὶ κανεὶς νὰ μὴ μπορεῖ νὰ πῇ, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ τὸν Θεόν»¹⁰⁰.

Σήμερον πολλὰς προτεσταντικὲς Ἐκκλησίες ἀντικρῦζουν κατὰ φιλικώτερον τρόπο τὶς εἰκόνες, διότι κατανοοῦν ὅλον ἐν καὶ περισσότερον τὴν σημασίαν τῆς Τέχνης γιὰ τὴν χριστιανικὴ λατρεία. Ὁ ἐπιφανὴς προτεστάντης θεολόγος Adolf von Harnack στὴν ὁμιλία του «Προτεσταντισμὸς καὶ Καθολικισμὸς στὴν Γερμανία» (Protestantismus und Katholizismus in Deutschland) ἀπηύθυνε στοὺς προτεστάντες τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: «*Δὲν εἶναι ἡ προσέλκυσις τοῦ αἰσθητικοῦ στοιχείου, τῆς Τέχνης, στὴ λατρεία σὲ μεγαλύτερη ἔκτασι εὐκταία καὶ ποθητή;*»¹⁰¹.

97. E. Iserloh, Bilderstreit στὸ Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 2, Freiburg 1958, σσ. 463-464.

98. Herbert Schade, Bild - Bildverehrung - Bilderstreit στὸ Sacramentum Mundi - Theologisches Lexikon für die Praxis, τόμ. 1, Freiburg - Basel - Wien 1968, σσ. 598-604.

99. E. Iserloh, ἐνθ' ἀνωτ., σσ. 463.

100. Erwin Fahlbusch (ἐκδ.), Taschenlexikon Religion und Theologie, τόμ. 1, Göttingen 1971, σ. 278. Πρβλ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος Α' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας, Mingé Ἐ. Π. 94, 1265-1268, ὅπου τονίζεται ὅτι «*βίβλοι τοῖς ἀγραμμάτοις αἱ εἰκόνες (εἰσὶν)*».

101. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ τοῦ Ad. v. Harnack παρατίθεται

Σήμερα η λειτουργική διακοσμητική γνώριζε άνθησι στην Λουθηρανική 'Εκκλησία. Μετά τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο πολλοί προτεστάντες έξωραίζουν τους ναούς τους με εικονογραφικές παραστάσεις. Σὲ εὐρείς κύκλους τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἔχει ὑπερνικηθῇ ἡ ἀγχώδης πουριτανικὴ ὑπεραυστηρότης (Rigorisismus) καὶ γίνεται κατανοητόν, ὅτι, ὅπως οἱ λόγοι τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως ἢ οἱ τόνοι τῆς λατρευτικῆς μουσικῆς εἶναι καλοὶ γιὰ τὰ αὐτιά, κατὰ παρόμοιον τρόπο ἢ στερεὰ ὕλη καὶ οἱ μορφές τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἢ τὰ χρώματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ζωγραφικῆς εἶναι καλὰ γιὰ τὰ μάτια. Ἐὰν ὅχι στὴν ἰδίᾳ ποσότητα ἔνεκα τῆς ἀπορρίψεως τῆς τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων καὶ ἐὰν ὅχι μετὸν ἴδιο ἀναγωγικὸ καὶ μυσταγωγικὸ χαρακτήρα, πάντως σὲ ἀρκετοὺς προτεσταντικούς ναοὺς ἐπενέργεται μετὰ δειλὰ ἢ θαρραλέα βήματα —τουλάχιστο γιὰ διδακτικούς καὶ κατηχητικούς σκοποὺς— ἡ Ζωγραφικὴ τῶν ἱ. εἰκόνων (σὲ τοιχογραφίες, σὲ ὑαλογραφίες, σὲ βιτρώ, σὲ ἄμβωνες, σὲ κεντήματα κ.λπ.) καὶ μάλιστα ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε νατουραλιστικὸ χαρακτήρα. Ἡ ἐπιστροφή αὐτὴ πολλῶν προτεσταντῶν σὲ μιὰ παράδοσι τῆς ἐνωμένης Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας δὲν περιορίζεται στὴν παραγωγή συμβολικῶν χρωματικῶν συνθέσεων, ἀλλὰ ἀναφέρεται καὶ στὴ διδακτικὴ ἐξεικόνισι σκηνῶν τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου καὶ ἄλλων ἱερῶν προσώπων ἢ γεγονότων τῆς ὅλης Βιβλικῆς Ἱστορίας τῆς σωτηρίας ἢ μερικῆς φορὲς καὶ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας¹⁰².

Ἡ Ἐκθεσις «*Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου*» ὑποβοηθεῖ καὶ τοὺς —ἐκ τῶν ἐπισκεπτῶν ἢ ἀναγνωστῶν τοῦ Καταλόγου αὐτῆς— προτεστάντες νὰ κατανοήσουν ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν χρῆσις τῆς νεοπροτεσταντικῆς εἰκονογραφίας εἶναι συμβατὴ πρὸς τὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ

σὸ ἔργο Johannes Hessen, Religionsphilosophie, τόμ. 2, München - Basel 1955, σ. 65.

102. Γιὰ τὴ διδακτικὴ εἰκονογραφικὴ παρουσίασι σκηνῶν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἢ τοῦ Ἀπ. Παύλου στὰ βιτρώ τῆς Εὐαγγελικῆς Γερμανικῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα πρβλ. τὸ ἐξαίρετο ἄρθρο: Ursula Spindler - Niros, Religion in der Kunst: Mit Bildern predigen σὸ περιοδικὸ «Evangelische Kirche Deutscher Sprache in Griechenland», Dezember 1996 / Januar 1997, ἀρ. 5, σ. 9.

κληρονομία τῶν Χριστιανῶν. Ἡ ἱστοριοδογματικὴ μελέτη τῆς Θεολογίας τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἡ ὁποία ἔχει διατυπωθῇ στὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποκαλύπτει διπλοῦν νόημα: ἓνα πλέον ἀριστοτελικό, κατὰ τὸ ὁποῖο οἱ εἰκόνες εἶναι ἐξωτερικὰ σημεῖα πρὸς παρουσίᾳσι πραγματικότητος, ἡ ὁποία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ αὐτὲς καὶ τὴν ὁποία αὐτὲς ὑποδηλώνουν κατὰ τρόπον παιδαγωγικόν, καὶ ἓνα —κατὰ τὴν εἰδολογικὴ διατύπωσι καὶ ὄχι κατὰ τὸ συγκεκριμένο περιεχόμενο— μᾶλλον πλατωνικὸ νόημα, κατὰ τὸ ὁποῖο οἱ εἰκόνες μετὰ τὴν ἐνέργεια τῆς Θεῆς Χάριτος συμμετέχουν στὴν πραγματικότητα τῶν ἐξεικονιζομένων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαίνουν τὴν πραγματικὴ παρουσίᾳ τῶν προσώπων ἢ γεγονότων, ποὺ προβάλλονται μετὰ τῆς ἱερῆς εἰκόνος¹⁰³. Ἡ νεοπροτεσταντικὴ εἰκονογραφικὴ κατεύθυνσις ἀναγνωρίζει σήμερον μόνον τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ δύο νοήματα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι μία πρόοδος μέσα στὰ πλαίσια τῶν διεκκλησιαστικῶν προσεγγίσεων καὶ διανοίγει τὴν ὁδὸ στὴν κατανόησι καὶ βίωσι καὶ τοῦ δευτέρου μυσταγωγικοῦ νοήματος¹⁰⁴.

14. Ἡ —διὰ τῆς ἀρνητικῆς κριτικῆς τῶν— θετικῆ συμβολῆ καὶ αὐτῶν τῶν Προτεσταντῶν στὴν δι' αὐτοεξετάσεως ἀφύπνισι τῶν Ὁρθόδοξων, στὴν ἀναζωπύρησι τῆς αὐτοσυνειδησίας αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, καὶ στὴν ὑπ' αὐτῶν ὀρθὴ ἀξιολόγησι καὶ καλύτερη κατανόησι τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῆς Λατρείας καὶ τῆς Λειτουργικῆς Τέχνης ἔχει ἀληθῶς οἰκουμενικὴν διάστασι καὶ σημασία.

Ἡ οἰκουμενικότης αὐτὴ συνετέλεσε στὴν τεραστία ἐπιτυχία τῆς Ἐκθέσεως «*Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου*», ἡ ὁποία Ἐκθεσις ἐξυμνήθη καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξυμνῆται γιὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴ μορφὴ τῶν ἐκθεμάτων τῆς. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ εἶναι ἔκδηλος σὸ γεγονὸς ὅτι ἤδη ἑκατοντάδες χιλιάδων ἐπισκεπτῶν τὴν ἔχουν θαυμάσει, ἐνῶ ἄλλες δεκάδες χιλιάδων

103. Πρβλ. Karl Rahner, Schriften zur Theologie, τόμ. 4, Neure Schriften, Einsiedeln - Zürich - Köln 1964, σσ. 299 ἐξ.

104. Περισσότερα σχετικῶς βλ. σὸ βιβλίο: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὑπέρχροννα μηνύματα τῆς Ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν Ἀθήναις 1988, σσ. 10-95.

θαυμαστών της, κατά τις τελευταίες ημέρες της λειτουργίας της, σπεύδουν στίς αίθουσές της για να δεχθούν τὰ πολλαπλά μηνύματά της. Όπως ἐδήλωσε στήν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μουσείου Νέας Ὑόρκης κ. *Philippe de Montebello*, «ἡ προσέλευση τῶν δημοσιογράφων στὴ συνέντευξη Τύπου, π.χ., ἦταν ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ποὺ εἶχε ποτὲ τὸ Μητροπολιτικὸ Μουσεῖο, ἐνῶ ἀπὸ τὶς πρώτες ἡμέρες τὰ δημοσιεύματα στὸν Τύπο γενικὰ —καὶ ὄχι μόνο στὰ ἐντυπα ποὺ ἀπευθύνονται στήν πνευματικὴ ἐλίτ— ἦταν ἐντυπωσιακά... Ἡ ἀπήχηση τῆς Ἐκθεσης θὰ εἶναι πολὺ σημαντικὴ»¹⁰⁵. Ὁ κριτικὸς τῶν «Financial Times» τοῦ Λονδίνου, ἐτόνισεν, ὅτι «ἂν ποτὲ μιὰ ἐκθεση ἀξίζει νὰ περάσει κανεῖς τὸν Ἀτλαντικὸ γιὰ νὰ τὴ δεῖ, εἶναι αὐτή, “Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου”... Εἶναι ἐκπληκτικὸ ἐπίτευγμα... Ἡ ἀναζωπύρωση ἐνὸς αἰσθήματος θαυμασμοῦ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κατορθώματα αὐτῆς τῆς καταπληκτικῆς ἐκθεσης»¹⁰⁶.

15. Ὅ,τι ἀνωτέρω εἶπαμε γιὰ τὴν σπουδαιότητα καὶ τὰ μηνύματα τῆς Ἐκθέσεως «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» ἰσχύει συνεκδοχικῶς γιὰ τὶς πρόσφατες προβολὲς ἐξαιρέτων δειγμάτων τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης (λ.χ. σὲ νέες αἰθουσες τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, σὲ ἄλλα Βυζαντινὰ Μουσεία, στὸ Μουσεῖο Μπενάκη, στήν ἐκθεσι Βελιμέζη στήν Θεσσαλονίκη, σὲ ἐκθέσεις στήν Γενεύη, στήν Ἀμβέρσα, στίς Βρυξέλλες, στήν Φλωρεντία, στὸ Λονδίνο, στὴ Βενετία)¹⁰⁷ καὶ πολὺ περισσότερον γιὰ τὴν Ἐκθεσι τῶν Θησαυρῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους στήν Θεσσαλονίκη - Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης 1997. Στὴν Ἐκθεσι αὐτή, ἡ ὁποία ὑπερακοντίζει σὲ ἀριθμὸ ἐκθεμάτων, αἶγλη καὶ μεγαλεῖο τὴν Ἐκθεσι «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου», ἀφιερώθηκαν ἤδη πολ-

λὲς σελίδες τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξυμνοῦν τὴν πολιτιστικὴ ἀκτινοβολία τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ἡ σημερινὴ ποικιλόμορφος προβολὴ τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης πρέπει νὰ ὑποβοηθῇ τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς νὰ δέχωνται μὲ ὑπευθυνότητα τὰ δεοντολογικὰ μηνύματα, ποὺ ἐκπορεύονται ἀπὸ τὴν διακονοῦσαν τὴν Λατρείαν Βυζαντινὴν καλλιτεχνικὴν παράδοσιν. Ἐὰν οἱ ἐτερόδοξοι ἀρχίζουν νὰ κατανοοῦν, νὰ θαυμάζουν καὶ σὲ μερικὲς περιπτώσεις νὰ μᾶς ὑπενθυμίζουν τὸ βαθύτερο μυσταγωγικὸ νόημα τῆς Βυζαντινῆς Λειτουργικῆς Τέχνης, πολὺ περισσότερον πρέπει οἱ Ὁρθόδοξοι πιστοὶ νὰ διδάσκωνται καὶ νὰ καθοδηγῶνται, ὥστε νὰ μὴ ἐκφυλίζουν τὴ χρῆσι αὐτῆς σὲ ἀπλῶς μορφολογικὴ τυπολατρικὴ ἐκδήλωσι, οὔτε νὰ τὴν ἐντάσσουν σὲ ἐξωτερικὰ φολκλορικὰ ἢ ἱστοριοπολιτιστικὰ πλαίσια, ἀλλὰ νὰ τὴν συνδέουν μὲ τὴν Οἰκονομία τῆς λυτρώσεως καὶ τῆς σωτηρίας. Πρέπει νὰ θεωροῦν τὶς λειτουργικὲς καλλιτεχνικὲς ἐκφάνσεις, ὅπως καὶ ὅλα τὰ σύμβολα τῆς λατρείας, ὄχι ὡς διακοσμητικὰ ἢ ὡς μαγικά μέσα, ἀλλ' ὡς συστατικὰ στοιχεῖα τῆς λειτουργικῆς πράξεως, ἡ ὁποία ἐπενεργεῖ —γιὰ νὰ χρησιμοποιήσωμε τὶς καθιερωμένες στὴ Δύσι λατινικὲς διατυπώσεις— ὄχι μόνον *ex opere operato*, δηλαδὴ διὰ τῆς σωστικῆς ἐνεργείας τῆς Θείας Χάριτος, ἀλλ' ἐπίσης καὶ *ex opere operantis* (*Ecclesiae*), δηλαδὴ μὲ τὴν προσωπικὴ ἐλεύθερη, ἐνεργὸ καὶ συνειδητὴ λατρευτικὴ συνεργία τῶν πιστῶν, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἔχει καὶ αἰσθητικὴν - καλλιτεχνικὴν διάστασι καὶ ἡ ὁποία συνεργία αἰσθητοποιεῖται ὄχι μόνον στήν τελεσιουργία τῶν Μυστηρίων, ὅπως θὰ ἤθελαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολλοὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐπικλητικοῦ χαρακτῆρος μυστηριοειδεῖς καὶ ἁγιαστικὲς πτυχὲς τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας¹⁰⁸.

(Τέλος)

105. Χαράς Κιοσσέ, Ἡ ἀποκάλυψη τῆς δόξας, ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 27 Ἀπριλίου 1997.

106. Χαράς Κιοσσέ, ἐνθ' ἄνωτ.

107. Πρβλ. Ἡρῶς Μαυροειδῆ, Νανὼ Χατζηδάκη, ἀφιερωμένη στὴ μελέτη τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ἐφημ. «Αὐγή», 1 Ἰουνίου 1997, ὅπου ἐξαίρεται ἡ λαμπρὰ συμβολὴ τῆς θυγατρὸς τοῦ διεθνoῦς φήμης Ἀκαδημαϊκοῦ «σπουδαίου βυζαντινολόγου Μανόλη Χατζηδάκη» στὴ μελέτη τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ στήν ὁργάνωσι πολλῶν Ἐκθέσεων αὐτῆς.

108. Πρβλ. C. Vagaggini, *Theologie der Liturgie*, bearb. v. A. Betz, Einsiedeln - Zürich - Köln 1959, σσ. 32, 58. *Evangelos Theodorou*, *Theologie und Liturgie*, Athens 1984. *Τοῦ ἰδίου*, *Die theologische Ästhetik der Ikonen und ihre ökumenische Bedeutung*, Athen 1993, σσ. 10-25.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΟ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΤΩΝ «ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ»*

9. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐμφανίζεται ἡ Διοίκησις ὡς ὑπηρετοῦσα μίαν οὐχὶ συμφέρουσαν τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος τακτικὴν δι' οὐχὶ ὀρθῶν ἐπιχειρημάτων, δημιουργουμένης οὕτω συγκρούσεως πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικότητα. Πῶς δύναται, λοιπὸν τις, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁσπὴν καλὴν διάθεσιν καὶ ἂν ἔχη, νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τοῦ περιεχομένου καὶ νὰ ἐπικροτήσῃ τὴν ἐγκύκλιον αὐτήν;

10. Ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν σύγκρουσις τῆς στάσεως καὶ ἐνεργείας ταύτης, μὴ ὑπηρετοῦσα τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ Γένους, συνάγεται καὶ ἐκ τῆς δηλώσεως, ὅτι δὲν ὑπεισέρχεται εἰς τὸ θέμα τῆς ἐγκυρότητος τῶν ὑπὸ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν καὶ τῶν Σχισματικῶν τελουμένων μυστηρίων γάμου καὶ βαπτίσεως. Ἐπισημαίνεται, ὅτι ὁρίζεται ρητῶς ἐν τῷ ἄρθρῳ 1372, παρ. 2, τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὅτι «γάμος ποὺ ἔγινε χωρὶς νὰ τηρηθεῖ καθόλου ἓνας ἀπὸ τοὺς τύπους ποὺ προβλέπονται στὸ ἄρθρο 1367 εἶναι ἀνυπόστατος». Ἀνυπόστατος δὲ σημαίνει ἐντόνως ἀνύπαρκτος, τὸ δὲ ἄρθρον 180 τοῦ ἰδίου Ἀστικοῦ Κώδικος συνεπάγεται τὴν θεώρησιν καὶ τῆς ἀπλῶς ἀκύρου δικαιοπράξιός ὡς μὴ γενομένης.

Τυχάνει δὲ σαφῶς γνωστὸν ἀσφαλῶς ὅτι τόσον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (ὡς ἀναφέρει εἰς τὸ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐγγραφόν της, ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 1363/1996) ὅσον καὶ αἱ λοιπαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἀλλὰ καὶ τὰ Δικαστήρια, οὐδόλως δεσμεύονται ἐκ τῆς γνώμης τῆς Διοικήσεως καὶ θεωροῦν τὸν ἱερολογηθέντα ὑπὸ καθηρημένου ἢ μὴ κανονικῶς χειροτονημένου κληρικοῦ, ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑπὸ λαϊκοῦ, γάμον ἀνυπόστατον, ὡς οὐδέποτε ἱερολογηθέντα. Ὅταν δὲ τὰ Δικαστήρια, ἐν δεδομένη περιπτώσει, κηρύξουν ἀσφαλῶς ἀκύρους καὶ ἀνυποστάτους τοὺς γάμους, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς Ἐγκυκλίου καταχωροῦνται πλέον εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία «ὡς πραγματικὰ γεγονότα», τότε ἀσφαλῶς οἱ πολῖται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὴν ἐγκύκλιον καὶ εἰς τὰς ἀπατηλὰς ἀνακοινώσεις τῶν δήθεν «ἐπισκόπων» καὶ τῶν δήθεν «συνόδων» αὐτῶν, ὅτι τὸ Κράτος ἀναγνωρίζει τὸ νομικὸν κύρος τῶν ὑπ' αὐτῶν τελουμένων μυστηρίων γάμων καὶ βαπτίσεων, ἀσφαλῶς θὰ ζητήσουν εὐθύνας παρὰ τοῦ Κράτους. Τὸ Κράτος ὁμῶς, ὡς Διοίκησις, δὲν θὰ δύναται νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν ἀπό-

φασιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, με βέβαιον ἀποτέλεσμα ὁ λαὸς νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους γενικῶς καί, ὡς διαβίων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ εὐκόλον ἔχων τὴν πρὸς τὰς ἀλλοδαπὰς Πολιτείας σύνδεσιν, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν μετὰ τῆς Πατρίδος δεσμὸν καὶ νὰ καταφέρεται κατ' αὐτῆς, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τῆς κρατικῆς ὑπηρεσίας νὰ δώσῃ μίαν νομικῶς ἰσχυρὰν λύσιν εἰς τὸ λελυμένον τοῦτο ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς πρόβλημα.

Δὲν δύναται, συνεπῶς, ἡ Ἐγκύκλιος αὕτη ἐκκλησιαστικῶς, νομικῶς καὶ λογικῶς νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ διατάσῃ τὴν καταχώρισιν τῶν γάμων τούτων «ὡς πραγματικῶν γεγονότων», ἀλλ' ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ τοὺς πολίτας καὶ νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ Πολιτεία ἀναγνωρίζει ἢ ὄχι τὰ μυστήρια ταῦτα. Ἡ μετάθεσις εὐθυνῶν διὰ τῆς ὑποδείξεως μιᾶς λύσεως, ρυθμιζούσης προσωρινῶς τὴν κατάστασιν, εἶναι μακροχρονίως ἐπιβλαβὴς καὶ ἀσύμφορος διὰ τοὺς πολίτας, τὰ συμφέροντα τῶν ὁποίων ἐτάχθη ὅπως ὑπηρετῇ ἡ Πολιτεία.

Ἡ λύσις δὲν τυγχάνει ἀπλῆ. Οἱ τελούμενοι ὑπὸ κληρικῶν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας γάμοι ἀναγνωρίζονται καὶ καταχωροῦνται εἰς τὰ ληξιαρχεῖα. Οἱ τελούμενοι ὑπὸ «κληρικῶν» τῶν ἀπειραριθμῶν σχισματικῶν ὁμάδων τῶν Παλαιοημερολογιτῶν γάμοι δὲν ἀναγνωρίζονται καὶ δὲν καταχωροῦνται βάσει τῆς ἱερολογίας αὐτῶν ὑπὸ τοῦ μὴ ἀναγνωριζομένου ἱερατείου, ἀλλὰ βάσει τῆς δηλώσεως τῶν μελλονύμφων ἐνώπιον τοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ὑποκαθιστάντος τὸν Δήμαρχον. Οὐδὲν τὸ δυσχερὲς ἔχει ἡ ἀπλῆ αὕτη καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ νομικῶς ὀρθὴ καὶ ἀσφαλὴς λύσις.

11. Οἱ Παλαιοημερολογῖται, δυστυχῶς, παρὰ τὸν ζήλον θρησκευτικῶν οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ἐὰν ἀναγνώσῃ τις τὰ κείμενα αὐτῶν θὰ ἐκπληγῇ ἐκ τῶν ἀσυστόλων συκοφαντιῶν, τοῦ φανατισμοῦ, τῆς λασπολογίας καὶ τοῦ μένους αὐτῶν. Ἐπὶ παραδείγματι ἀναφέρουν: «Οἱ ἄλλοι ὁμῶς, οἱ "ὀρθόδοξοι" Πατριάρχαι, οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι, οἱ ἀρχιεργοὶ τῶν χριστιανικῶν ὁργανώσεων, οἱ θεολόγοι καὶ καθηγηταὶ τῆς θεολογίας, ὅλοι ὅσοι μιλοῦν με ὑποκριτικὴ χριστιανικὴ ἀγάπη γιὰ τοὺς "ἀδελφούς μας" τοὺς αἰρετικούς, καὶ διαδίδουν τὰ συνθήματα περὶ ἐνώσεως, ...ὅλοι αὐτοὶ οἱ προσωπιδόφοροι μπορεῖ νὰ μὴ σκοτώνουν τὸ σῶμα, σκοτώνουν ὁμῶς τὴν ψυχὴ. Γι' αὐτὸ ὁ πόλεμος, ἐναντίον τους πρόκειται νὰ εἶναι

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 474 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

ἀδυσώπητος» ('Αλ. Καλομοίρου, Κατὰ ἐνωτικῶν, 'Αθήναι 1964 σελ. 49). Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ περισσότερον ἐγκληματικά ὑποδείξεις, ὡς αἱ ἀναφερόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτου Φιλοθέου Ζερβάκου, τοῦ φίλου πρὸς τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον προσκειμένου καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου ἐπικρίνοντος, ἀλλ' ἐπὶ φρονήσει καὶ πραότητι καὶ διακρίσει διακριθέντος, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ βιβλιάριον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ νέον παπικὸν ἡμερολόγιον καὶ οἱ καρποὶ αὐτοῦ», ἀναφέρει τὰς κατωτέρω φρικτὰς συμβουλὰς ὡς διδομένας ἀτυχῶς ὑπὸ παλαισημερολογιῶν πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῶν: «Τοὺς νεοσημερολογίτας ὅταν τοὺς συναντᾷ κανεῖς, πρέπει νὰ ἔχη μάχαιραν νὰ τοὺς σφάξῃ, διότι θὰ μᾶς χαλάσουν τὴν θρησκείαν» (σελ. 11). «Νὰ μὴ χαιρετῶμεν τοὺς νεοσημερολογίτας, νὰ ἀγοράσωμεν δὲ μαχαίρας καὶ ὅπλα νὰ τοὺς φονεύσωμεν» (σελ. 12), κ.λπ.... Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι σχισματικοὶ παλαισημερολογίται «κληρικοί», ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ δραστῶν λαϊκῶν, κατέλαβον τὸν ἀνήκοντα κατὰ κυριότητα εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Γερμανίας ἐν Μονάχῳ Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ ἀπητήθη μακροχρόνιος καὶ πολυδάπανος δικαστικὸς ἀγὼν διὰ τὴν δικαίωσιν αὐτῆς.

Βεβαίως, δὲν εἶναι ἅπαντες οἱ Σχισματικοὶ Παλαισημερολογίται τόσοι φανατικοὶ καὶ ὀξεῖς, ἐπιτολάζει ὅμως μεταξὺ αὐτῶν ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ὀξύτης καὶ δὲν πρέπει νὰ τροφοδοτῆται ὑπὸ τοιούτων, ὡς ἡ κρινόμενη Ἐγκύκλιος, ἐνεργειῶν. Θέλει δὲ νὰ πιστεῦν ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ὅτι πόρρω ἀπέχει τῆς ἀληθείας ἢ ὑποθέσει, ὅτι τὸ θέμα ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς καὶ τοῦ Γένους διὰ παραπλανήσεως τῶν κρατικῶν ἀρχῶν ὡς ὅπλον κατ' ἀμφοτέρων, ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν διὰ παρομοίους ἐνεργείας ἄλλοι ὑπεστήριξαν (βλ. Ἀνάπλασιν 1927, σελ. 118, παρὰ Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου, Μητρ. Δημητριάδος, Ἱστορικὴ καὶ Κανονικὴ θεώρησις τοῦ Παλαισημερολογικικοῦ Ζητήματος κατὰ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἐξελίξιν αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι, Ἀθήναι 1982, σελ. 200, σημ. 264).

Διότι, βεβαίως, Ἐκκλησία καὶ Γένος εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα καὶ πᾶσα βλάβη τοῦ ἑνὸς τυγχάνει βλάβη καὶ τοῦ ἑτέρου.

Ἀσφαλῶς δὲ δὲν ὑπάρχει ἀποτελεσματικότερον ὅπλον διαλύσεως ἑνὸς ἔθνους ἀπὸ τοῦ νὰ διασπείρῃ τις εἰς αὐτὸ τὸν θρησκευτικὸν διχασμὸν.

ΣΤ. Η ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΔΟΘΕΙΣΗΣ ΛΥΣΕΩΣ

1. Ἡ διδομένη διὰ τῆς ὡς ἄνω Ἐγκυκλίου τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας λύσις ἀνατρέπει ἄνευ πειστικῆς αἰτιολογίας τὴν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 7142/ΑΣ.970/29.8.1989 ἔγγραφον τοῦ τότε Ἀναπληρωτοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ὁρθὴν τοποθέτησιν.

Ἡ ἐκκλησιολογικὴ καὶ κανονικὴ εὐθύνη τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς πρωτοθρόνου ἐν τῷ συστήματι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ ὡς ὑπευθύνου διὰ τὴν κανονικὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ ὁργάνωσιν καὶ διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁμογενείας τῆς διασποράς, ἐπιβάλλει εἰς αὐτὴν τὸ καθήκον νὰ ὑποδείξῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τὸ ὁρθὸν καὶ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποῖους συνεπάγεται ἢ διὰ τῆς ὡς ἄνω Ὑπουργικῆς Ἐγκυκλίου ὑποδεικνυομένη τακτικὴ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνάκλησιν αὐτῆς. Διότι τὸ συμφέρον τοῦ Γένους, διὰ τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς ἐντόνως ἐνδιαφέρονται, Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία, δὲν ἐξυπηρετεῖται διὰ τῆς δοθείσης λύσεως, ὡς ἀναζωπυρούσης καὶ ὑποθαλπούσης διχαστικὰς ἀντιπαραθέσεις μεταξὺ τῶν ἀποδήμων ἰδιῶν, τῶν ὁποίων τὰ πρῶτα δείγματα δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ εἰς τὰς τοπικὰς ἐφημερίδας αὐτῶν. Ἀναφέρει ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐν Αὐστραλία ἐκδιδομένη ἐφημερίς «Ἑλληνικὸς Κήρυκας» τῆς 24.5.1996:

«...Μὲ τὴ σωτήριο ἐγκύκλιο ξεδοντιάστηκε ὁ «Δράκουλας» τῆς μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς γιὰ τὸν ὅπου γῆς Ἑλληνισμὸς... Σήμερα στὴν Αὐστραλία ὑπάρχει καὶ 2η Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, ἀναγνωρισμένη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία. Πιστεύεται ὅτι σύντομα μὲ τὶς ἐνέργειες ποὺ μπῆκαν στὸ δρόμο θὰ ἔχουμε καὶ 3η Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, τὴν Ὁρθόδοξη Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Αὐστραλίας».

2. Δὲν ἀπαιτεῖται ἐν προκειμένῳ ἐκτενὴς ἀνάλυσις πρὸς κατάδειξιν ὅτι ὁ ὑποδαυιζόμενος θρησκευτικὸς διχασμὸς, τροφοδοτούμενος διὰ τῆς ἐγωϊστικῆς προβολῆς μιᾶς δῆθεν νίκης τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἐναντίον τῆς δῆθεν ἀντιπάλου, ὁδηγεῖ τοὺς ἐπιρροεῖς εἰς τὸν φανατισμὸν καὶ εἰς τὰς δύο πλευρὰς εἰς ἔντασιν, τῆς ὁποίας αἱ ἐκδηλώσεις δὲν δύνανται ἀσφαλῶς νὰ προβλεφθοῦν καὶ ἐμποδιοθῶν. *Τυχάνει γνωστὸν, βεβαίως, ὅτι πάσης ἐθνικῆς καταστροφῆς προηγήθη ἑσωτερικὸς διχασμὸς, ἐξ ὧν δὲ τῶν διχασμῶν ὁ θρησκευτικὸς εἶναι ὁ βαθύτερος καὶ μονιμότερος.* Κατὰ δὲ τὰς παρούσας κρίσιμους διὰ τὸ Γένος στιγμὰς ἀσφαλῶς τυγχάνει ἀνεπανορθώτως ἐπιβλαβὲς καὶ ἐπικίνδυνον νὰ γίνωνται ἐνέργειαι, ὑποθάλλουσαι τὸν γενοκτόνον τοῦτον θρησκευτικὸν φανατισμὸν καὶ διχασμὸν.

Ζ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τούτων οὕτως ἔχοντων, κρίνεται ὅτι πρέπει νὰ ἀνακληθῇ πάσαντα ἢ ὡς ἄνω ἐντολή. Ἐν ἀντιθέτῳ περιπτώσει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ σύνολος ἀσφαλῶς ἡ κανονικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπεκδύεται πάσης εὐθύνης διὰ τὰς ἀπροβλέπτους συνεπειάς, ἂς θὰ ἔχῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ἐνέργεια αὕτη διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ Γένους καὶ διὰ τὴν κανονικὴν καὶ ἐκκλησιολογικὴν ὑπόστασιν τῆς Ὁρθόδοξίας.

(Τέλος)

‘Ο πολιτικὸς γάμος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δημιουργηθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα*

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰδικῶς εἰς τὰ Μνημόσυ-
να ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι, «μόνον ἡ
παρούσα ζωὴ εἶναι καιρὸς μετανοίας καὶ ἀγώ-
νων πρὸς πρόοδον ἐν τῇ ἀρετῇ». Καὶ πιστεύει
ὡσαύτως, ὅτι εἰς τοὺς ἀποθανόντας γίνεται ὄ-
νησις, δηλαδὴ ὠφέλεια, διὰ τῶν μνημοσύνων
καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν τῶν ζώντων, καὶ μάλιστα
διὰ τῆς ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων τελέσεως τῆς ἀ-

χόμενοι, καὶ ἐτέρους παρακαλοῦν-
τες εὐχὰς ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖσθαι,
πένησιν ὑπὲρ αὐτῶν διδόντες συνε-
χῶς. Ἐχει τινὰ τὸ πρᾶγμα παραμυθίαν... Οὐκ
εἰκὴ ταῦτα ἐνομοθετήθη ὑπὸ τῶν ἀ-
ποστόλων, τὸ ἐπὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων
μνήμην γίνεσθαι τῶν ἀπελθόντων· ἴσασιν αὐ-
τοῖς πολὺ κέρδος γινόμενον, πολλὴν
τὴν ὠφέλειαν» (Migne 62, 204).

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ναιμάκτου θυσίας, δηλαδὴ τοῦ Μυστηρίου τῆς
θείας Εὐχαριστίας. Ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν μὴ
ἐν μετανοίᾳ ἀποθνησκόντων καὶ τῶν
Μνημοσύνων γίνεται μακρὰ ἀνάπτυξις εἰς
τὰς σελίδας τῆς Ὁρθοδόξου Δογματικῆς (Χρή-
στου Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ τῆς Ὁρθο-
δόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1956,
σελ. 426-437. - Παναγιώτου Τρεμπέλα, Δογματικὴ
τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλη-
σίας, τόμος Β', Ἀθήναι 1979, σελ. 410-430). Ἐν-
δεικτικῶς δὲ μόνον ἀναφέρεται ἐνταῦθα, ὅτι ὁ
Ἱεροσολύμων Κύριλλος, εἰς τὴν Ε' Μυσταγωγι-
κὴν Κατήχησίν του, λέγει, μνημονεύομεν «καὶ ὑ-
πὲρ τῶν προκεκοιμημένων ...μεγίστην ὄνη-
σιν πιστεύοντες ἔσσεσθαι ταῖς ψυχαῖς, ὑπὲρ ὧν
ἡ δέησις ἀναφέρεται, τῆς ἀγίας καὶ φρικτωδε-
στάτης προκειμένης θυσίας». Καὶ περαιτέρω:
«Τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν κεκοι-
μημένων, τῷ Θεῷ τὰς δεήσεις προσφέροντες,
κἂν ἁμαρτωλοὶ ᾤσιν, οὐ στέφανον πλέκο-
μεν· ἀλλὰ Χριστὸν ἐσφαγιασμένον ὑπὲρ τῶν ἡ-
μετέρων ἁμαρτημάτων προσφέροντες, ἐξι-
λεούμενοι ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν
τὸν φιλόανθρωπον Θεόν» (Migne 33, 1116
καὶ 1117). Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ ἱερὸς
Χρυσόστομος, λέγων: «Κλαίωμεν οὖν τού-
τους —τοὺς ἀποθανόντας ἐν ἁμαρτίαις—, βοη-
θῶμεν αὐτοῖς κατὰ δύναμιν, ἐπινοήσωμεν αὐτοῖς
τινα βοήθειαν, μικρὰν μὲν, βοηθεῖν δὲ ὁμῶς δυ-
ναμένην. Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Αὐτοὶ τε εὐ-

Πέρα τῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων περὶ τῆς
μερίμνης καὶ φροντίδος τῆς εὐχομένης καὶ ποι-
μαινούσης Ἐκκλησίας διὰ τὸ πρὸς τοὺς
νεκροὺς ὀφειλόμενον καὶ ἐπιβεβλη-
μένον σέβας, αὕτη καθηκόντως καὶ ὀφειλε-
τικῶς, στρέφει μετ' ἀγάπης μητρικῆς τὴν προσο-
χὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς λυ-
πημένους καὶ πενθοῦντας «ἀδελφοὺς καὶ φί-
λους, συγγενεῖς καὶ γνωστοὺς» τοῦ νεκροῦ, τοὺς
ὁποίους ὁ ὡς ζῶν νεκρὸς «παρακαλεῖ καὶ
δυσωπεῖ», περὶ τὸ τέλος τῆς Νεκρωσίμου Ἀκο-
λουθίας, νὰ προσεύχονται ἀδιαλείπτως ὑπὲρ
αὐτοῦ «Χριστῷ τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ καταταγῇ διὰ
τὰς ἁμαρτίας του εἰς τὸν τόπον τῆς βασάνου»,
ἀλλὰ νὰ κατατάξῃ αὐτὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς «ὅπου
τὸ φῶς τῆς ζωῆς», ὡς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος.
Καὶ πράγματι εἶναι καθήκον τῶν λει-
τουργῶν τῆς Ἐκκλησίας νὰ παρηγο-
ροῦν τοὺς πενθοῦντας. Ὁ Χίλων, ἕνας
ἐκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἔλε-
γε «ταχύτερον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας τῶν φίλων, ἢ ἐπὶ
τὰς ἐπιτυχίας πορεύου». Πρὸ παντὸς ἡ Ἀγία
Γραφή, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἰς πολλὰ χωρία αὐ-
τῆς ὁμιλεῖ περὶ «κλαυθμῶν» καὶ «πένθους» καὶ
«ὀδύνης» καὶ «ὀδυρμῶν» καὶ «θρήνων» ἐπὶ τῷ
θανάτῳ ἀνθρώπων, καθ' ὅσον τοῦτο εἶναι φύσει
ἀνθρώπινον. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν Ἀγιογραφικῶν
χωρίων εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ ἀναφερόμενον
εἰς τὸ δάκρυσμα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ φίλου του Λαζάρου.
«Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς» γράφει ὁ εὐαγ-
γελιστὴς Ἰωάννης (Ἰωάν. 11, 35). Ἐξ ἄλλου ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Α' πρὸς Κοριν-
θίους ἐπιστολὴν γράφει «εἴτε πάσχει ἐν μέλος,
συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἐν μέ-
λος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη» (Α' Κορ. 12, 26),

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 471 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

εἰς δὲ τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν προτρέπει τοὺς χριστιανοὺς «χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων» (Ρωμ. 12, 15). Ὁρθῶς δὲ παρατηρήθη: «Εἶναι μὲν διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀντίληψιν ἀφ' ἐνὸς ὁ θάνατος, ὡς ἀρχὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εὐχάριστον γεγονός, ἀλλ' εἶναι ἀφ' ἐτέρου καὶ χωρισμός· τὸν δὲ χωρισμὸν βαρέως φέρει ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά, ὅσον καὶ ἂν εὐτυχῇ προσδοκῶνται τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Ὁ Χριστιανισμὸς οὐδέποτε ἠρνήθη τὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ οὐδέποτε προέβαλεν ἀξιώσεις ἐκμηδενίσεως τοῦ συναισθήματος ἀλλὰ μόνον ἐξευγενίσεως καὶ ἀνυψώσεως αὐτοῦ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Βουδδισμόν, ὅστις ὡς ἰδεῶδες ἔθεσε τὴν νέκρωσιν τοῦ συναισθήματος καὶ ὡς μόνον προσδὸν εἰσόδου εἰς τὸ νιρβάνα τὴν πλήρη ἀπάθειαν καὶ τὴν πλήρη ἀποχὴν ἀπὸ χαρᾶς καὶ λύπης, ἀγάπης καὶ μίσους, καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπάθειαν τῶν Στωϊκῶν, ὁ Χριστιανισμὸς τὴν πλήρη ἀδιαφορίαν θεωρεῖ ὡς ἀμάρτημα... Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Βουδδαν, ὁ ὁποῖος μόνην παρηγορίαν διὰ δυστυχῆ γυναῖκα, στερηθεῖσαν τῶν τέκνων τῆς, εὖρε νὰ παραπέμψῃ αὐτὴν εἰς τὰς διαφόρους γνωστάς τῆς οἰκίας διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι οὐδαμόθεν λείπει τὸ πένθος καὶ ἡ δυστυχία, ἐν ἀντιθέσει, λέγω, πρὸς τὸν Βουδδαν, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς βαθυτάτα συγκινεῖται διὰ τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα· εὐσπλαγχνίζεται τὴν χήραν τῆς Ναῖν, ἣτις ἐθρήνηι τὸν θάνατον τοῦ μονογενοῦς τῆς υἱοῦ· σπεύδει νὰ προσφέρῃ τὴν θείαν συνδρομὴν του εἰς τὸν ἀρχισυνάγωγον Ἰάειρον, τοῦ ὁποῖου ἀπέθανεν ἡ θυγάτηρ· χύνει δάκρυ διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του Λαζάρου. Αὐτὸς ὁ ἴδιος θεωρεῖ τὸν θάνατόν του πικρὸν ποτήριον καὶ ὡς πυρίνη ρομφαία διήλθεν ὁ πόνος διὰ τὸν θάνατον τοῦ τέκνου τῆς τὴν καρδίαν τῆς παναγίας Μητρός του» (Δημητρίου Σ. Μπαλάνου, Πῶς παρηγοροῦν τοὺς πενθοῦντας οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι, σελ. 6-7).

Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πολλάκις ἐκφράζονται περὶ τοῦ πόνου, ὅστις προκαλεῖται ἀπὸ τὸν θάνατον τῶν ἀνθρώπων καὶ προσπαθοῦν, ὡς φιλόστοργοι πατέρες τῶν πνευματικῶν τέκνων των, νὰ παρηγορήσουν ταῦτα ἐπὶ τῷ πικρῷ θανάτῳ τῶν συγγενῶν των. Χαρακτηριστικῶς, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ Ἠθικά Ἐπη τοῦ γράφει «πᾶς

τάφος εἶναι πικρός· ἂν δὲ καὶ τέκνου τάφος, διπλοῦν τὸ κακόν· ἂν δὲ καὶ ἀγαθοῦ, πῦρ ἢ συμφορά· ἂν δὲ καὶ νεονύμφου, σπαραξικάρδιον διὰ τοὺς γονεῖς» (Migne 37 Γ, 789. — Δημητρίου Σ. Μπαλάνου, Πῶς παρηγοροῦν τοὺς πενθοῦντας οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι, σελ. 20).

Εἶναι περαιτέρω ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς χρονικῆς περιόδου οἱ νόμοι καθόριζαν νὰ μὴ ἐμφανίζεταῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου «ὁ τελῶν οἰκογενειακὴν κηδεῖαν ἢ τὰ ἀρμόζοντα εἰς τελευτήσαντα, ἢ καθόλου ὁ παρακολουθῶν κηδεῖαν», καὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐνοχλοῦνται οἱ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος κατὰ τὴν διάρκειαν ἐννέα ἡμερῶν, ἀπὸ τοῦ θανάτου, κατὰ τὰς ὁποίας διαρκοῦσε τὸ βαρὺ πένθος, καὶ τοῦτο, διὰ τὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς σέβας καὶ διὰ τοὺς πενθοῦντας συγγενεῖς. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀντίδικος ἐν τῇ διαρκείᾳ τῶν ἐννέα ἡμερῶν τοῦ πένθους προσέφευγε εἰς τὸ δικαστήριον, παραβαίνων τὰ θεσπισθέντα, ἐξέπιπτε τῆς δίκης καὶ ἐπλήρωνε τόσα χρήματα, ὅσα δισχυρίζετο, ὅτι τοῦ ὠφείλειεν ὁ ἀποθανὼν (Φαίδωνος Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, τόμος Δ', Ἀθήναι 1951, σελ. 181-182).

Ὁσαύτως, ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς χρονικῆς περιόδου, ἡ Ἐκκλησία ἠρνεῖτο τὴν τέλεσιν ἐκκλησιαστικῆς κηδεῖας (Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας) α) εἰς τοὺς μὴ χριστιανούς, β) εἰς τὰ ἀβάπτιστα ἀποθανόντα παιδιά, γ) εἰς τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, δ) εἰς τοὺς ἀφορισθέντας, ἐφ' ὅσον πρὸ τοῦ θανάτου των δὲν ἐδήλωναν μετάνοιαν καὶ ε) εἰς τοὺς αὐτοκτονοῦντας, ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν εἶχον σεσαλευμένας τὰς φρένας (Φαίδωνος Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, τόμος Δ', Ἀθήναι 1951, σελ. 197).

Εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Νικοδήμου Μίλας, Ὁρθοδόξου Ἐπισκόπου Ζάρας τῆς Δαλματικῆς, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων ἀρνήσεως τῆς τελέσεως ἐκκλησιαστικῆς κηδεῖας, ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς χρονικῆς περιόδου, προστίθενται καὶ αἱ περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν α) εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ ἀδιορθώτους ἁμαρτωλοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἀποθνήσκουν ἄνευ

ἐξομολογήσεως, ἂν καὶ βαρύνῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν κοινῶς γνωστὸν θανάσιμον ἁμάρτημα, καὶ οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνται νὰ κοινωνήσουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, β) εἰς τοὺς φονευθέντας ἐν μονομαχίᾳ καὶ γ) εἰς τοὺς καταδικαζομένους ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰς θάνατον (Νικοδήμου Μίλας, Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας –κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ Μελετίου Ἀποστολοπούλου– Ἀθήναι 1906, σελ. 977).

Εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ μετὰ ταῦτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου Κοτσώνη, αἱ περιπτώσεις ἀρνήσεως τῆς τελέσεως ἐκκλησιαστικῆς κηδείας εἶναι α) διὰ τοὺς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, πολλῶ μᾶλλον διὰ τοὺς μὴ χριστιανούς, β) διὰ τὰ ἀβάπτιστα παιδιά, γ) διὰ τοὺς ἀποκεκομμένους ἀπὸ τῆς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπικοινωνίας, δ) διὰ τοὺς αὐτόχειρας, καὶ ε) διὰ τοὺς φονευθέντας ἐν μονομαχίαις (Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, Σημειώσεις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος Β', 1961, σελ. 77-78).

Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀναστασίου Π. Χριστοφιλοπούλου, ἀναφέρονται αἱ περιπτώσεις, ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, κατὰ τὰς ὁποίας «ὁ ἁπαξ γενόμενος μέλος τῆς Ὁρθοδόξου γενικῶς Ἐκκλησίας ἀπομακρύνεται ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως ταύτης, διακοπτομένου τοῦ νομικοῦ μετ' αὐτῆς δεσμοῦ», καὶ τοιοῦτοτρόπως πραγματοποιεῖται ἡ «ἐξοδος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας». Αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι α) ὁ θάνατος, β) ἡ ἐκουσία ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπομάκρυνσις, ὡς προῖον τῆς καὶ συνταγματικῶς κατοχυρουμένης ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, καὶ γ) ὁ μέγας ἀφορισμὸς ἢ ἀνάθεμα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἔχει εἰς ὠρισμένης περιπτώσεις τὴν ἐξουσίαν νὰ στερήσῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κηδεύσεως τοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ τὴν πνευματικὴν μάνδραν αὐτῆς (Ἀναστασίου Π. Χριστοφιλοπούλου, Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, Ἀθήναι 1965, σελ. 122-124).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων στερήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς κηδείας εἰς χριστιανούς, ἰδιαζούσης σημασίας εἶναι ἡ ὑπὸ νόμου τοῦ Νικοδήμου Μίλας ἀναφερομένη περίπτωση, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦ μέτρου τούτου γίνεται χρῆσις καὶ διὰ τοὺς χριστιανούς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀπειθεῖς καὶ ἀδιόρθωτοι ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀποθνήσκουν ἄνευ ἐξομολογήσεως καὶ μεταμελείας ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, ἂν καὶ βαρύνῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν «κοινῶς γνωστὸν θανάσιμον ἁμάρτημα» καὶ ἀρνοῦνται νὰ κοινωνήσουν τῶν θείων μυστηρίων. Ὅμως, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Δογματικὴν, ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης ταύτης ἐγένετο λόγος, ὁρατὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὁποῖα ὁμολογοῦν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν δὲν εἶναι μόνον «οἱ εὐσεβεῖς καὶ τὴν ἀρετὴν ἀσκοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξωτερικῶς μὲν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν συνδεόμενοι, ἥκιστα ὅμως καὶ ἐσωτερικῶς πρὸς τὸν θεμελιωτὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡνωμένοι καὶ ὑγιαίνοντες ἠθικῶς» (Χρήστου Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ, σελ. 270). Ἐξ ἄλλου, οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀδιόρθωτοι καὶ ἀσυνεπεῖς πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὡς ἄνω χριστιανοί, κατὰ βάθος δὲν θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των ὅτι ἀπεβαπτίσθησαν, ὅτι ἀπεχριστιανίσθησαν, ὅτι ἔγιναν ἀποστάται.

Τὸ δὲ ἔργον τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας, διὰ τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις, εἶναι ἡ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἐκάστου κληρικοῦ πηγάζουσα ὀφειλετικῶς ἀγωνία καὶ ὁ ἀδιάλειπτος ἱερὸς ἀγὼν καὶ ἡ συνεχὴς προσευχὴ διὰ τὴν ἐν μετάνοιᾳ ἐπιστροφὴν εἰς τοὺς σωτηρίους καὶ στοργικοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τῶν παραστρατημένων αὐτῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἱερώνυμος Κοτσώνης ἀσχολεῖται ἐμπεριστατωμένως μὲ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς μὴ ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, καὶ παραθέτει ἱεροὺς Κανόνας διὰ τὰς συνεπείας αἱ ὁποῖαι βαρύνουν τοὺς ἐπισκόπους, ὅταν οὗτοι ἀμελοῦν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αἰρετικῶν εἰς τὴν ὀρθὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Κατ' ἀναλογίαν, εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ὑπάγονται καὶ οἱ πα-

ραστρατημένοι, ὡς ἄνω, χριστιανοὶ καὶ καθορίζεται τὸ ἐν προκειμένῳ ἔργον τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐν γένει τῶν κληρικῶν ('Αρχιμ. 'Ιερώνυμου Κοτσώνη, Σημειώσεις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας, τόμος Β', 1961, σελ. 188-190). Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὰ καὶ ποιμαντικῶς διδακτικὰ τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ζητῶν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αἰρετικῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς 'Εκκλησίας: «'Η 'Εκκλησία —λέγει— μήτηρ ἐστὶ τῶν οἰκείων τέκνων, καὶ τοὺτους δεχομένη, καὶ τοῖς ξένοις τοὺς κόλπους ἐφαπλοῦσα» (Migne 50, 702). Βεβαίως, θεωροῦσα ἢ ποιμαίνουσα 'Εκκλησία ὡς «ξένα» τὰ παραστρατήσαντα τέκνα τῆς, ἔχει, ὡς προαναφέρθη, καθῆκον ἱερὸν καὶ ἐπιτακτικὸν νὰ συντελῇ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῆς ἀγκάλην. Τὸν τρόπον δὲ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σωτηρίου τούτου ἔργου τῆς 'Εκκλησίας τὸν ὑποδεικνύει ὁ αὐτὸς ἱερὸς πατὴρ τῆς 'Εκκλησίας, λέγων ὅτι δὲν θὰ παύσῃ νὰ ὁμιλῇ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αἰρετικῶν, ἀναφερόμενος εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ σπορέως καὶ εἰς τὸν κρύψαντα τὸ τάλαντον πονηρὸν δοῦλον. «'Εγὼ —λέγει ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν αἰρετικὸν— καταβάλλω τὰ σπέρματα· ἐὰν γῆ λιπαρὰ ἥς δεχομένη τὰ σπέρματα, καὶ τὸν στάχυν ἀποδίδως· ἐὰν δὲ ἥς πέτρα ἄγονος, οὐδὲν παρ' ἐμὲ (= ὄχι ἐξ αἰτίας μου)· ἐὰν τε ἀκούσῃς, ἐὰν τε μὴ ἀκούσῃς, οὐ παύσομαί σοι ἐπ' αὐτῶν ὧδὴν πνευματικὴν, καταντλῶν (= πλύνων μὲ ἀφθονον ὕδωρ χάριν θεραπείας, ὅπως οἱ ἱατροὶ) τὰ τραύματα, ἵνα μὴ ἀκούσω κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· Πονηρὲ δοῦλε, ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τοὺς τραπεζίτας» (Migne 50, 703).

6. 'Η 'Εκκλησιαστικὴ Οἰκονομία.

Νικόδημος ὁ 'Αγιορείτης, διὰ μακρῶν σχολιάζων ἐν τῷ Πηδαλίῳ, καὶ δὴ ἐν ὑποσημείωσει, τὸν ΜΣΤ' Κανόνα τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων, γράφει «ὅτι δύο εἶδη κυβερνήσεως, καὶ διορθώσεως, φυλάττονται εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίαν. Τὸ ἐν εἶδος ὀνομάζεται 'Ακρίβεια, τὸ δὲ ἄλλο, ὀνομάζεται Οἰκονομία καὶ Συγκατάβασις, μὲ τὰ ὅποια κυβερνοῦσι τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν οἱ

τοῦ Πνεύματος οἰκονόμοι, ποτὲ μὲν μὲ τὸ ἓνα, ποτὲ δὲ μὲ τὸ ἄλλο» (Πηδάλιον - 'Εκδοσις «'Αστέρος», 'Αθήναι 1976, σελ. 53).

'Εξ ἄλλου, ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 'Αθηνῶν 'Αμίλκας 'Αλιβιζάτος δίδει τὸν ἐξῆς ὁρισμὸν τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας: «Οἰκονομία εἶναι ἢ, κατ' ἄκρην ἀπὸ χριστιανικῆς διαθέσεως καὶ συνεπῶς πρωτοβουλίας τῶν τὴν 'Εκκλησίαν διοικούντων συγκατάβασιν καὶ ἐπιείκειαν εἰς ὠρισμένας μόνον περιπτώσεις, ἀναστολὴ τῆς ἀπολύτου καὶ αὐστηρᾶς ἐπιβολῆς τῶν κανονικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ εὐταξίαν ἄνευ οἰασθήποτε τῶν δογματικῶν ὁρίων μετακινήσεως καὶ ἢ κατὰ πλήρη ἢ μερικὴν παρέκκλισιν τῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν διεπουσῶν κανονικῶν διατάξεων διευθέτησις τῶν δημιουργουμένων συνθηκῶν ἐπὶ σωτηρία τῶν διὰ ταύτην ἐνδιαφερομένων μελῶν τῆς 'Εκκλησίας» ('Αμίλκα 'Αλιβιζάτου, 'Η Οἰκονομία κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, 'Αθήναι 1949, σελ. 21).

'Ο δὲ 'Ιερώνυμος Κοτσώνης, εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας, δίδει τὸν ἐξῆς παράλληλον ὁρισμὸν: «'Οἰκονομία» εἶναι ἢ ἔστιν ὅτε ἐξ ἀνάγκης ἢ χάριν μείζονος ὠφελείας μελῶν τινῶν ἢ τῆς καθόλου 'Εκκλησίας ἀρμοδίως καὶ ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις ἐπιτρεπομένη προσωρινὴ ἢ μόνιμος ἐκ τῆς "ἀκριβείας" ἀπόκλισις, ἐφ' ὅσον ταῦτοχρόνως παραμένει ἀλώβητος ἢ εὐσέβεια καὶ ἢ τοῦ δόγματος ἀκεραιότης» ('Αρχιμ. 'Ιερώνυμου Κοτσώνη, Προβλήματα τῆς «'Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας», 'Αθήναι 1957, σελ. 209. — Πρβλ. 'Η 'Εκκλησιαστικὴ Οἰκονομία — 'Υπόμνημα εἰς τὴν 'Ι. Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ὑπὸ Π. Μπρατσιώτου 'Ακαδημαϊκοῦ καὶ 'Ομοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Αθηνῆσι Πανεπιστημίου, Π. Τρεμπέλα 'Ομοτίμου Καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς Σχολῆς καὶ Κωνστ. Μουρατίδου Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς, 'Ανδρέου Θεοδώρου Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς 'Ιστορίας τῶν Δογμάτων καὶ Συμβολικῆς καὶ Νικολάου Μπρατσιώτου Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Βιβλικῆς 'Ιστορίας καὶ Βιβλικῆς Θεολογίας τῆς αὐτῆς Σχολῆς. — 'Αθήναι 1972).

Εἰς τὸ ὥς ἄνω ἔργον τοῦ ὁ 'Α. 'Αλιβιζάτος γράφει ὅτι ἡ 'Εκκλησιαστικὴ Οἰκονομία, «ὕπὸ τὴν ἐννοιαν τῆς συγκαταβάσεως καὶ ἐπιεικειᾶς» ἐφαρμόζεται ἐν τοῖς ἐπὶ Μυστηρίοις, τῇ δογματικῇ διδασκαλίᾳ, τῇ λατρείᾳ, τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει, καὶ εἰς μικτὰς περιπτώσεις, καὶ ἀναφέρει ἐξ ἱερῶν Κανόνων καὶ πατερικῶν κειμένων περιπτώσεις καὶ παραδείγματα ('Αμίλκα 'Αλιβιζάτου, 'Η Οἰκονομία κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, 'Αθήναι 1949, σελ. 69-104).

Ὁ δὲ 'Ιερώνυμος Κοτσώνης, στηριζόμενος, ἐπίσης, εἰς ἱεροὺς Κανόνας καὶ πατερικὰ κείμενα, καταχωρίζει, εἰς τὸ προαναφερθὲν ἔργον του, καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ μέριμνα πρὸς διαφύλαξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν οὐδέποτε θὰ πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀφιλόφρονον ἔναντι τοῦ ἀσθενοῦντος μέλους ἢ μελῶν τῆς 'Εκκλησίας ἀκαμψίαν. Τοῦτο θὰ ἀντέβαινε πρωτίστως καὶ κυρίως πρὸς τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Κυρίου “τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Σαββάτου”, ὁ ὁποῖος ἐδιώχθη, διότι ἔργω τε καὶ λόγῳ ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ Σαββάτου, καὶ κατὰ συνεκδοχὴν καὶ οἱ ἄλλοι θεσμοί, ἐγένοντο χάριν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι δὲν ἐγένετο “ὁ ἀνθρώπος διὰ τὸ Σάββατον”» ('Αρχιμ. 'Ιερωνύμου Κοτσώνη, Προβλήματα τῆς «Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας», 'Αθήναι 1957, σελ. 36. — Τοῦ αὐτοῦ, «Τὸ “φιλόφρονον” εἰς τοὺς Κανόνας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου», ἐν «Ἀκτίνες», 'Ιανουάριος 1955, σελ. 14-20. — Τοῦ αὐτοῦ, «Τὸ χριστιανικὸν “φιλόφρονον” καὶ οἱ ἱ. Κανόνες τῆς 'Εκκλησίας», ἐν «Ἀκτίνες», 'Ιούλιος - Αὐγούστος 1955, σελ. 289-295). Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔργου του, καταχωρίζει — ὡς καὶ ὁ 'Α. 'Αλιβιζάτος — πλῆθος περιπτώσεων 'Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν σήμερον ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ, καὶ συγκεκριμένως α) «ἐκ τῶν κατ' οἰκονομίαν» ἐν τῷ Βαπτίσματι ἰσχυόντων, β) ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, γ) ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς 'Ιερωσύνης, δ) ἐν τῷ Μυστηρίῳ τοῦ Γάμου, ε) ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Μετανοίας, στ) ἐν τῷ Μυστηρίῳ τοῦ Εὐχελαίου, ζ) ἐν τῇ λουτῇ Θ. Λατρείᾳ, καὶ η) ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει ('Αρχιμ. 'Ιερωνύμου Κοτσώνη, Προβλήματα τῆς «Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας», 'Αθήναι 1957, σελ. 207-231).

Περὶ φιλανθρωπίας, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας γίνεται λόγος εἰς ἱεροὺς Κανόνας, ὡς ἤδη προαναφέρθη. Ἐνδεικτικῶς καταχωρίζεται ἐνταῦθα ὁ ΚΑ' Κανὼν τῆς ἐν 'Αγκύρᾳ Συνόδου, κατὰ τὸν ὁποῖον γυναῖκες θανατώνουσαι τὰ ἐκ κλεψιγαμίας ἔμβρυά των, ἐνῶ παλαιότερον ἀπηγορεύετο νὰ κοινωνοῦν τῶν ἀχράντων μυστηρίων μέχρι τοῦ θανάτου αὐτῶν, διὰ τοῦ μεταγενεστέρου τούτου Κανόνος ἐπετράπη συγκαταβατικώτερον νὰ κοινωνοῦν μετὰ πάροδον μιᾶς δεκαετίας. «Φιλανθρωπότερον δέ τι εὐρόντες — φέρονται νὰ λέγουν οἱ πατέρες τῆς Συνόδου — ὠρίσαμεν δεκαετὴ χρόνον, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους».

'Αλλὰ καὶ εἰς τὴν, μετὰ τὴν Σύνοδον τῆς 'Αγκύρας, συγκληθεῖσαν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀναφέρεται, εἰς τὸν Ε' Κανόνα αὐτῆς, ἡ «φιλανθρωποτέρα ψήφος» ἐν σχέσει πρὸς τοὺς γενομένους ὑπὸ ἐπισκόπων «ἀκοινωνήτους», δηλαδὴ ἀφωρισθέντας, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς.

Εἰς τὸ «Κεφάλαιον κανονικόν» περὶ τοῦ «πῶς ἐπακτέον τὰ ἐπιτίμια τοῖς ἀμαρτάνουσι», δηλαδὴ περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐπιβάλλωνται τὰ ἐπιτίμια εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διδάσκει ὅτι τὰ ἐπιτίμια δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλωνται ἐν σχέσει «ἀπλῶς» καὶ μόνον πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ «προαίρεσις» τῶν ἀμαρτανόντων. Καὶ παρατηρεῖ ὅτι, ἂν ὁ ἀμαρτωλὸς πιεσθῇ, εἶναι δυνατόν νὰ ἐκπέσῃ εἰς «ἀπελπισίαν» καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ ἐμμένων εἰς τὸ κακὸν καὶ χειροτερεῦων. «Διὰ τοῦτο — λέγει — πολλῆς δεῖται συνέσεως τῷ ποιμένι πρὸς τὸ περισκοπεῖν πάντοθεν τὴν τῆς ψυχῆς ἔξιν» τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Καὶ καταλήγει ὁ ἱερὸς πατὴρ, συμβουλευὼν τὸν ἱερωμένον, τὸν χειριζόμενον τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀμαρτωλοῦ, νὰ ἐρευνᾷ ἀκριβῶς τὴν ψυχικὴν κατάστασιν αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ εἶναι μάταιος ὁ κόπος καὶ ἀναποτελεσματικὴ ἡ προσπάθειά του. «Χρὴ τοῖνυν — λέγει — μηδὲν τούτων ἀνεξέταστον ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα διερευνησάμενον ἀκριβῶς, καταλλήλως τὰς παρ' ἑαυτοῦ προσάγειν τὸν ἱερωμένον, ἵνα μὴ ματαίως αὐτῷ γίνηται ἡ σπουδὴ» ('Αμίλκα 'Αλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ 'Εκκλησιαστικοὶ Νόμοι, 'Αθήναι 1949, σελ. 422-423).

(Συνεχίζεται)

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Τὴν 19ην 'Ιουνίου ἡμέραν Πέμπτην, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου, τῇ συμμετοχῇ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος καὶ τῶν 'Ελλογιμ. Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν 'Αθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἔλαβε χώραν Ἡμερὶς εἰς τὸ παρὰ τῇ 'Ιερᾷ Μονῇ Κοιμήσεως Θεοτόκου Πεντέλης Διορθόδοξον Κέντρον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἐπὶ τοῦ θέματος: «'Εκκλησία καὶ Μέσα Μαζικῆς 'Επικοινωνίας». Μετὰ τὴν σχετικὴν εἰσαγωγικὴν προσφώνησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτου εἰσηγήθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ 'Αγίου Βλασίου κ. 'Ιερόθεος ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ στόχοι τῆς 'Εκκλησίας εἰς τὴν χρῆσιν τῶν Μ.Μ.Ε.» καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Βασίλειος Γιούλτσης ἐπὶ θέματος «'Εκκλησία καὶ Μ.Μ.Ε. – Τεχνολογία - Κίνδυνοι - Προοπτικαί», ὡς κάτωθι:

Ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἔκρινε σκόπιμον τὴν σημερινὴν ἡμερίδα, προκειμένου νὰ συζητηθῇ κατ' αὐτὴν ἡ ἀναγκαιότητα καὶ ἡ δυνατότητα δημιουργίας τηλεοράσεως τῆς 'Εκκλησίας.

Ἐν πρώτοις κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ εὐχαριστήσω-

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. **ΤΙΤΟΥ**

μεν θερμῶς ὅλους τοὺς παρευρισκομένους, οἱ ὅποιοι ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν τῆς 'Εκκλησίας, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικούς, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τοὺς ἔλλογιμωτάτους καθηγητὰς τῶν θεολογικῶν σχολῶν τῶν πανεπιστημίων 'Αθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλων πανεπιστημίων καὶ σχολῶν, τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ τύπου, τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν καὶ τηλεοπτικῶν καναλιῶν, τοὺς φοιτητὰς, καὶ ὅλους ἐν γένει τοὺς παρακολουθοῦντας τὰς ἐργασίας τῆς ἡμερίδος, πρὸς τοὺς ὁποίους μεταφέρομεν τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Καθηγούμενον τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς Πεντέλης, Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην π. Ἰωάννην Ἀλεξίου, διὰ τὴν πολύτιμον συμβολὴν του εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς ἡμερίδος ταύτης καὶ διὰ τὴν προσφερομένην φιλοξενίαν.

Εἰσηγῆται εἰς τὴν σημερινὴν ἡμερίδα, οἱ ὅποιοι θὰ ἀναπτύξουν τὸ θέμα, μὲ σκοπὸν νὰ μᾶς διαφωτίσουν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ 'Αγίου Βλασίου κ. 'Ιερόθεος, καὶ ὁ Ἐλλογιμώτατος Καθηγητὴς τῆς κοινωνικῆς θεολογίας εἰς τὸ πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης κ. Βασίλειος Γιούλτσης, τοὺς ὁποίους ἐκ προοιμίου εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, διὰ τὴν πρόθυμον ἀναταπὸ-κρῖσιν αὐτῶν εἰς τὸ κάλεσμα τῆς 'Εκκλησίας.

1. Ὁ λόγος τῆς ἡμερίδος

Εἰς τὴν ἡμερίδα αὐτὴν θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ τὸ θέμα τῆς δυνατότητος δημιουργίας καὶ λειτουργίας δικτύου τηλεοράσεως τῆς 'Εκκλησίας. Καὶ πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀκουσθοῦν πολλὰ καὶ χρήσιμοι γνῶμαι διὰ τὸ θέμα αὐτό, τόσον ἀπὸ τοὺς εἰσηγητὰς ὁμιλητὰς, ὅσον καὶ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὅποιοι θὰ λάβουν τὸν λόγον.

2. Ἡ τηλεόρασις εἶναι μιὰ πραγματικότης εἰς τὴν σημερινὴν ζωὴν μας

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ τηλεόρασις ἔχει εἰσέλθει μέσα εἰς τὴν ζωὴν ὅλων τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀποτελεῖ τὸ κύριον μέσον, μὲ τὸ ὅποιον πληροφοροῦνται τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν κόσμον καὶ ψυχαγωγοῦνται.

3. Ἡ ἐπίδρασις τῆς τηλεοράσεως

Ὅλοι γνωρίζομεν, πόσο μεγάλη καὶ καταλυτικὴ εἶναι ἡ δύναμις τῆς εἰκόνος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τηλεόρασις, ὡς μέσον, εἶναι παντοδύναμον καὶ δύναται νὰ ἐπηρεάξῃ τοὺς ἀνθρώπους θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς.

4. Τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον τῆς ἐλληνικῆς τηλεοράσεως ἐν γένει

Ἡ τηλεόρασις εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν εὕρσκεται εἰς ὑψηλὸν σημεῖον ποιότητος, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπηρεάξῃ θετικῶς τὸν λαόν, καὶ νὰ τὸν μορφώῃ. Ἀντιθέτως, λειτουργεῖ ὡς οἰκονομικὴ ἐπιχείρησις, ἡ ὁποία ὑποτάσσει τὰ πάντα εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τοῦ κέρδους.

5. Ἡ κακὴ ποιότης προγράμματος ἔχει παραμορφώσει τὸν λαόν μας

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ κακοῦ ἢ προχείρου προγράμματος τῆς τηλεοράσεως, ἔχει ἐπιδράσει δυσμενῶς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἔχει πολὺ διαφοροποιηθῇ πρὸς τὸ κακόν, τὴν βίαν, τὸ ἐγκλημα, τὴν διαφθοράν, τὴν κατάλυσιν τῶν ἀξιῶν καὶ τὴν γενικὴν ὑ-

ποβάθμισιν τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ζωῆς.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Ἡ Ἐκκλησία δύναται καὶ πρέπει νὰ ἔχη τηλεόρασιν

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει πάντοτε χρέος νὰ διδάσκη τὸν πιστὸν λαὸν τῆς με' ὅλα τὰ μέσα, με' τὸν γραπτὸν καὶ προφορικὸν λόγον, με' κηρύγματα καὶ ὁμιλίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ναῶν, με' περιοδικὰ καὶ βιβλία, με' ἐκπομπὰς εἰς τὰ ραδιόφωνα καὶ παρουσίας εἰς τὴν τηλεόρασιν.

2. Ἡ ἔλλειψις πνευματικῶν προγραμμάτων καὶ ἡ σκανδαλοθηρία τῶν τηλεοπτικῶν καναλιῶν

Τὸ μέγα πρόβλημα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν σχέσει με' τὴν τηλεόρασιν εἶναι, τὸ ὅτι τὰ προγράμματα τῶν διαφόρων καναλιῶν πολὺ ἐλάχιστα ἀσχολοῦνται με' τὸ πνευματικὸν καὶ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Μερικὰ προβάλλουν μόνον τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα καὶ προσπαθοῦν νὰ δημιουργοῦν σκάνδαλα, διότι αὐτὰ εἶναι ἐμπορικά καὶ ἐπικερδῆ, καθὼς νομίζουν. Ἐπειτα, καὶ ὅπου εἰς τὰ διάφορα κανάλια καλοῦνται ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐκφράσουν γνώμην, ἢ ἐπιλέγονται συνήθως ἄνθρωποι τυχαῖοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐκπροσωποῦν τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τεχνικῶς ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς παρουσιαστὰς, οἱ ὁποῖοι ὀδηγοῦν τὴν συζήτησιν ἐπάνω εἰς προδιαγεγραμμένον σχέδιον, ὥστε τελικῶς, ἢ νὰ χάνεται ἡ οὐσία τοῦ θέματος, ἢ νὰ ἐπιτυγχάνεται ἀρνητικὸν ἢ ἀδιάφορον ἀποτέλεσμα. Ἄλλοτε πάλι καλοῦνται ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας νὰ συζητήσουν με' συνομιλητὰς ἀθυροστομοὺς, με' τοὺς ὁποῖους δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ συζητήσεις ἐπιπέδου καὶ μάλιστα πνευματικοῦ.

3. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς τηλεοράσεως ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ παραθρησκευτικῶν ομάδων

Πρέπει ἀκόμη νὰ προσέξωμεν τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχουν δημιουργηθῇ κανάλια τηλεοράσεως ἀπὸ αἰρετικὰς ἢ παραθρησκευτικὰς ομάδας, αἱ ὁποῖαι πολεμοῦν τὴν Ἐκκλησίαν, διαδίδουν τὰς πεπλανημένας διδασκαλίας των καὶ παραπλανοῦν τὸν πιστὸν λαὸν μας. Ἐχει δὲ χρέος ἡ Ἐκκλησία, χρησιμοποιοῦσα τὰ ἴδια μέσα, νὰ τοὺς καταπολεμήσῃ καὶ νὰ προστατεύσῃ τὸ ποίμνιόν τῆς.

4. Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως

Ἡ εἴσοδος τῆς χώρας μας εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν

Κοινότητα δημιουργεῖ μεγαλυτέρας ὑποχρεώσεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Πρῶτον διότι ἔχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐντονωτέραν τὴν ἔξωθεν εἰσερχομένην προπαγάνδαν τῶν διαφόρων δυτικῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁμολογιῶν, καὶ δεύτερον καλούμεθα νὰ διαφωτίσωμεν τοὺς Εὐρωπαίους με' τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔχουν μεγίστην ἀνάγκην, καὶ ἐξαρτᾶται ἡ ἀναγέννησίς των. Ἐπειτα, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, δὲν ἔχομεν τὴν δυνατότητα νὰ ἀνταγωνισθῶμεν τοὺς εὐρωπαϊκοὺς κολοσσούς, οὔτε εἰς τὴν βιομηχανίαν, οὔτε εἰς τὴν τεχνολογίαν, οὔτε εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἰς τὰ ὁποῖα, ἐναντι αὐτῶν ὑπολειπόμεθα σημαντικῶς. Ἐὰν ἔχομεν κάτι διὰ νὰ ἀνταγωνισθῶμεν ἀποτελεσματικῶς καὶ νὰ ἐπικρατήσωμεν, τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔχουν ἀνάγκην καὶ καλούμεθα νὰ τοὺς τὸ προσφέρωμεν.

5. Εἶναι ἀναγκαία ἡ τηλεόρασις τῆς Ἐκκλησίας

Διὰ τοῦτο, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἔχη τὸ ἰδικόν της ὄργανον, διὰ νὰ μεταφέρεται καθαρὴ καὶ ἀνεπηρέαστη εἰς τὸν λαὸν ἡ γνώμη τῆς. Χρειάζεται ἐκκλησιαστικὴ τηλεόρασις. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ πιστὸς λαὸς μας.

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ

1. Τί πρόγραμμα θὰ παρουσιάζεται

- α) Τὸ λειτουργικὸν καὶ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.
- β) Θρησκευτικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς Ἐκκλησίας.
- γ) Πληροφόρησις, κυρίως με' ἐκκλησιαστικὰς εἰδήσεις.

2. Ποιοὶ θὰ δημιουργοῦν τὸ πρόγραμμα;

- α) Ἐμμισθοὶ ἐργαζόμενοι καὶ
- β) Ἐθελονταὶ συνεργάται.

3. Οἰκονομικοὶ πόροι

- α) Πάγιον κονδύλιον τῆς Οἰκονομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας.
- β) Εἰσφοραὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Μητροπόλεων.
- γ) Δωρεαὶ πιστῶν.
- δ) Διαφημίσεις αἱ ὁποῖαι νὰ ἀρμόζουν εἰς ἐκκλησιαστικὸν τηλεοπτικὸν σταθμόν.

Μετὰ τὸν μικρὸν αὐτὸν πρόλογον, παρακαλοῦμεν τὸν πρῶτον εἰσηγητὴν, Σεβ. Μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεον νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε.

Σεβασμιώτατοι 'Αρχιερείς,
'Αγαπητοί Πατέρες,
'Ελλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί,
'Αγαπητοί αδελφοί,

Τὸ θέμα τὸ ὁποῖο μοῦ ἔκανε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ μοῦ ἀναθέσῃ ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος νὰ παρουσιάσω σὲ ἓνα τέτοιο ἐκλεκτὸ ἀκροατήριο, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 'Ιεράρχες, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται καὶ μέσα ἀπὸ τὴν σύγχρονη τεχνολογία νὰ περάσουν τὰ μηνύματα καὶ τὴν ζωὴ τῆς 'Εκκλησίας στὸν σύγχρονο μεταβαλλόμενο κόσμο,

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ 'Αγ. Βλασίου
κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ**

ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Καθηγητὰς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ ἀκριβολογοῦν στὴν σχέση μετὰ τῆς θεολογίας καὶ τῆς σύγχρονης πραγματικότητας, εἶναι δεδομένο, ἦτοι οἱ στόχοι τῆς 'Εκκλησίας στὴν χρῆση τῶν Μ.Μ.Ε.

Εἰλικρινά, θὰ ἤθελα νὰ βεβαιώσω ὅτι τὴν παρουσίαση ἐνὸς τέτοιου κρίσιμου καὶ σοβαροῦ θέματος, προστά σὲ ἓνα τέτοιο ἐκλεκτὸ ἀκροατήριο τὴν θεωρῶ ὡς μαρτύριο καὶ ὅταν μοῦ ἔγινε ἡ σχετικὴ πρόταση ἀπήντησα: «παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο» (Ματθ. κατ' 39). Πιστεύω εἰλικρινά ὅτι κάποιος ἄλλος ἀρμοδιότερος ἐμοῦ θὰ μπορούσε νὰ ἀναπτύξῃ καλύτερα τὸ θέμα αὐτό.

Ὅμως, κάνοντας ὑπακοὴ στὴν 'Ιερὰ Σύνοδο τῆς 'Εκκλησίας μας καὶ ζητώντας τὴν ἀνοχὴ καὶ κατανόησίν σας θὰ προχωρήσω στὴν ἐπεξεργασία τοῦ θέματος, ὅσο τὸ δυνατόν, ἀπλούστερα καὶ συντομότερα.

Βεβαίως, γίνεται ἀντιληπτὸ ὅτι τὸ θέμα, ὅπως τέθηκε, εἶναι ἀποσπασματικὸ, δηλαδὴ εἶναι ἡ μία πλευρὰ τοῦ ὅλου ζητήματος. Δηλαδή, θὰ προσπαθῶ νὰ ἀρθρώσω ἓναν λόγο πάνω στὸ σημεῖο: ποιούς στόχους πρέπει νὰ ἔχῃ ἓνας Κληρικός, ὅταν ἐξ ὀνόματος τῆς 'Εκκλησίας χρησιμοποιεῖ τὰ Μ.Μ.Ε. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ μερικοὺς κάνοντας χρῆση τῶν Μέσων Ἐνημέρωσης χωρὶς νὰ προσδιορίζουν καὶ νὰ καθορίζουν τοὺς ἰδιαιτέρους στόχους, ἢ ἔχοντας διαφορετικὸς στόχους ἀπὸ ἐκείνους ποὺ προβλέ-

πει ἡ ὅλη ποιμαντικὴ τῆς 'Εκκλησίας. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο καὶ ἡ συμμετοχὴ ἐκπροσώπων τοῦ 'Ιεροῦ Κλήρου στὰ Μ.Μ.Ε. συμβάλλει, μερικὲς φορὲς, στὴν ἀναπαραγωγὴ τῆς βαβυλωνίας τῆς ἐποχῆς μας, ἡ ὁποία παρουσιάζεται μὲν ὡς πολυφωνία καὶ θεωρεῖται ἀπαραίτητη γιὰ τὴν κοινωνία μας, ἀλλὰ κτυπᾷ στὸ βάθος τὸν αὐθεντικὸ χαρακτήρα τῆς 'Αποκαλύψεως, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρῆται ἡ 'Εκκλησία ὡς ἓνας φορεὺς μετὰ τῶν ἄλλων φορέων, ποὺ ὑπάρχουν στὴν Κοινωνία.

Ἡ διήκουσα ἔννοια τῆς εἰσηγήσεώς μου ἀναφέρεται στὸ δέον τῆς παρουσίας ἐκπροσώπων τῆς 'Εκκλησίας στὰ Μ.Μ.Ε., καὶ δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν παθολογία τοῦ φαινομένου αὐτοῦ, ἀφοῦ γιὰ τὴν χρῆση ἢ τὴν παράχρηση ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς 'Εκκλησίας τῶν Μ.Μ.Ε. θὰ γίνῃ ἐκτενὲς λόγος ἀπὸ τὸν ἕτερο εἰσηγητὴ. Αὐτὸ πρέπει νὰ ληφθῇ σοβαρὰ ὑπ' ὄψη, ὥστε νὰ μὴ μοῦ ἀποδοθοῦν εὐθύνες γιὰ τὴν μὴ ὀλοκληρωμένη ἀνάλυση τοῦ θέματος.

Πρῶν, ὅμως, προχωρήσω στὴν ἐκτενέστερη ἀνάπτυξη τῶν στόχων τῆς 'Εκκλησίας στὴν χρῆση τῶν Μ.Μ.Ε. θὰ ἤθελα νὰ διευκρινήσω ὅτι, ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ Μ.Μ.Ε., ἐννοοῦμε τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ἐνημερώνονται οἱ ἄνθρωποι γιὰ ὅσα συμβαίνουν στὴν κοινωνία καὶ γενικὰ στὴν ἀνθρωπότητα, καὶ αὐτὰ εἶναι ὁ ἐντυπος καὶ ἠλεκτρονικὸς τύπος, ἦτοι ἡ ἐφημερίδα, τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση καὶ ἡ πληροφορικὴ μὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς. Τὰ μέσα αὐτὰ εἶναι «καθημερινά», ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι μεταφέρουν εἰδήσεις καὶ πληροφορίες, οἱ ὁποῖες διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλη καὶ ἀλληλοσυναιροῦνται. Γιὰ παράδειγμα, οἱ εἰδήσεις τῆς πρωινῆς ἐφημερίδος καταργοῦνται ἀπὸ τὴν ἐιδησεογραφία τῶν ἀπογευματινῶν ἐφημερίδων, ἀν καὶ δὲν ὑπάρχει σήμερὰ τόσο διαφορὰ μετὰ τῶν δύο, καὶ τὰ νέα τῶν εἰδήσεων μὲς ἡμέρας ἢ τμήματος τῆς ἡμέρας ἀντικαθίστανται, μὲ εὐκολο τρόπο, ἀπὸ τὶς εἰδήσεις τῆς ἐπομένης ἡμέρας. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο τὰ βιβλία δὲν ὑπάγονται στὰ Μ.Μ.Ε., ἀφοῦ διακρίνονται γιὰ διαχρονικότητα, ἐπειδὴ συνδέονται μὲ πειράματα καὶ μακροχρόνιες παρατηρήσεις, ἐνῶ ὁ ἐντυπος καὶ ἠλεκτρονικὸς τύπος εἶναι μονομερής, ἀποσπασματικὸς καὶ πληροφορικὸς. Ἄν

προστεθῇ ὅτι τόσο ὁ ἔντυπος ὅσο καὶ ὁ ἠλεκτρονικὸς τύπος δέχονται τρομακτικὲς πιέσεις ἀπὸ τὴν φιλοσοφία καὶ τὴν νοοτροπία τῆς ἀγορᾶς, τότε ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὸν βαθύτερο προβληματισμὸ ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἀποκάλυψη.

Ἐπομένως, ἡ ἀρχικὴ παρατήρηση εἶναι ὅτι ἡ ἀποκαλυπτικὴ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, πού διακρίνεται γιὰ τὴν διαχρονικότητα καὶ τὴν αὐθεντικότητα εἶναι δύσκολο νὰ περάσῃ στὰ Μ.Μ.Ε., τὰ ὁποῖα διαπνέονται ἀπὸ τοὺς νόμους προσφορᾶς καὶ ζήτησης, πού διακρίνουν τὸν παρόντα αἰῶνα.

Φυσικά, ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ τοὺς στόχους τῆς Ἐκκλησίας στὴν χρῆση τῶν Μ.Μ.Ε., πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ δεόντως ὅτι δὲν ἐννοοῦμε ὅτι εἶναι διαφορετικοὶ ἀπὸ ἐκείνους πού εἶχε ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀγιασμὸ τῆς κτίσεως. Μόνο πού σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ σὲ κάθε χρονικὴ στιγμή ἡ ἀκόμα σὲ κάθε περίπτωσι μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν διάφορα μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ. Ἡ Ἐκκλησία, πού εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς Κεφαλῆς της, κενοῦται διὰ μέσου τῶν αἰώνων, χωρὶς νὰ χάνῃ καὶ νὰ ἀποβάλλῃ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν οὐσία της, πτωχεύει γιὰ νὰ πλουτίζῃ τὰ μέλη της. Ἔτσι, ἡ Ἐκκλησία, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, προσλαμβάνει τὸ κτιστὸ καὶ τὸ μεταμορφώνει. Τὸ προσλαμβανόμενο καὶ μὴ μεταμορφούμενο, ἀποβάλλεται ὡς μὴ γνήσιο. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ μὲ τὰ Μ.Μ.Ε. Ἡ Ἐκκλησία, διὰ τῶν ἐκπροσώπων της, χρησιμοποιεῖ ὅλους τοὺς συγχρόνους τρόπους ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ χάνῃ τὸν σκοπὸ της καὶ χωρὶς νὰ ἀποβάλλῃ τὴν οὐσία καὶ τὴν ἀποστολὴ της στὸν κόσμον.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς μὲ θεολογικὴ δεινότητα θὰ πῇ: «κακία ἐστὶν ἡ ἐσφαλμένη κρίσις τῶν νοημάτων, ἥ ἐπακολουθεῖ ἡ παράχρησις τῶν πραγμάτων»¹. Ἡ κακία δὲν εἶναι ὀντολογικὸ φαινόμενο, ἀλλὰ ἡ ἐσφαλμένη κρίσις τοῦ νοήματος κάθε ὄντος καὶ ἀντικειμένου, καὶ αὐτὸ πού ἐπακολουθεῖ, πού εἶναι ἡ παράχρησις τῶν πραγμάτων. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι καὶ τὸ ἀγαθὸ εἶναι ἡ ὀρθὴ κρίσις τῶν νοημάτων, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῶν πραγμάτων.

* * *

Ὑστερα ἀπὸ τὰ διευκρινιστικὰ αὐτὰ σημεῖα

θὰ ἔλθω στὴν ἀνάλυση καὶ ἐπεξεργασία τοῦ θέματος μου, διαρθρώνοντας τὸν λόγο σὲ ἑξὶ ἐπὶ μέρους θέσεις:

1. Ὁ βαθύτερος σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ σώζῃ τὸν κόσμον. Κατὰ εὐστοχὴ παρατήρηση, δὲν δημιουργήθηκε ἡ Ἐκκλησία γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὁ κόσμος δημιουργήθηκε γιὰ νὰ γίνῃ Ἐκκλησία. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου σὲ πέντε ἡμέρες καὶ ἡ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἕκτη ἡμέρα, ὁ ὁποῖος ἄνθρωπος εἶναι ἡ περιλήψις ὅλης τῆς κτίσεως, αἰσθητῆς καὶ νοητῆς, ἀπέβλεπαν στὸ νὰ γίνῃ ὁλος ὁ κόσμος παράδεισος. Διὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅλη ἡ κτίσις ἔπρεπε νὰ ἀναχθῇ σὲ σχέση καὶ κοινωνία μὲ τὸν Θεό.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς θὰ γράψῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος ἔπρεπε νὰ ὑπερβῇ τὶς πέντε βασικὲς διακρίσεις, ἥτοι μετὰξὺ ἀκτίστου καὶ κτιστοῦ, νοητοῦ καὶ αἰσθητοῦ, οὐρανοῦ καὶ γῆς, Παραδείσου καὶ οἰκουμένης, ἄρρενος καὶ θήλεος². Ἐπειδὴ ἀπέτυχε ὁ Ἀδὰμ στὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, γι' αὐτὸ ἐνηνθρώπησε ὁ Χριστός, ὁ Ὁποῖος ὑπερέβη ὅλες τὶς διακρίσεις, καὶ ἔδωσε τὴν δυνατότητα στὸν κάθε ἄνθρωπο, πού ἐνώνεται μαζί Του, νὰ τὶς ὑπερβῇ καὶ ἐκεῖνος στὴν προσωπικὴ του ζωὴ.

Ἐπομένως, ἔργο βαθύ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ σώζῃ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ αὐτὸ δὲν νοεῖται ὡς ἀποδέσμευση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅπως ἔλεγε ἡ κλασσικὴ μεταφυσικὴ, ἀλλὰ ὡς θέωση ὅλου τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν κοινωνία καὶ ἔνωση μὲ τὸν Χριστό. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πορεία ἀπὸ τὸ κατ' εἰκόνα στὸ καθ' ὁμοίωση, ἀφοῦ τὸ κατ' εἰκόνα εἶναι δυνάμει ὁμοίωση καὶ τὸ καθ' ὁμοίωση εἶναι ἐνεργείᾳ εἰκόνα. Αὕτῃ ἡ πορεία εἶναι ἀνάπτυξη τῆς ὑποστατικῆς ἀρχῆς³.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἄτομο, ὑποτεταγμένο σὲ μαζικὲς σκοπιμότητες, καὶ νὰ γίνῃ πρόσωπο, νὰ διακρίνεται δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀγάπη, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς συγκεκριμένης ὑπαρξεως. Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἰδιοτελὴ ἀγάπη πρέπει νὰ φθάσῃ στὴν ἀνιδιοτελὴ ἀγάπη, ἀπὸ μιὰ ἀγάπη πού «ζητεῖ τὰ

2. PG 91, 1304D - 1305A.

3. Βλ. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, «Ὁψόμεθα τὸν Θεὸν καθὼς ἐστι», ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ, 1992 σελ. 293.

1. Φιλοκαλία, ἐκδ. Παπαδημητρίου, Β', ζ' σελ. 16.

ἐαυτῆς», σὲ μιὰ ἀγάπη ἢ ὁποία «οὐ ζητεῖ τὰ ἐαυτῆς» (Α' Κορ. ιγ' 5). Ἐπομένως, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ φθάσῃ στὸ σημεῖο νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ ὅλα τὰ κτιστά, ἀπὸ τὸν θάνατο, ποὺ εἶναι ὁ ἔσχατος ἐχθρὸς του, καὶ νὰ γίνῃ κατὰ χάριν ἄκτιστος.

Ἄν παρατηρήσῃ κανεὶς τὴν σύγχρονη κοινωνία, ὅπως ἔχει ἐπισημάνει σύγχρονος ἐπιστήμονας θεολόγος, θὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἐκεῖνο ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερον σὲ αὐτὴν εἶναι «ἡ ἀρχὴ τῆς ἀντικειμενικότητος» ποὺ συνδέεται ἀναπόσπαστα μὲ τὴν σαφὴ διάκριση μεταξὺ τοῦ ὑποκειμένου ποὺ γνωρίζει καὶ τοῦ ἀντικειμένου ποὺ γνωρίζεται. Αὕτῃ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀντικειμενικότητος καὶ ὁ στόχος τῆς ἀντικειμενικῆς γνώσης «ὑποτάσσεται στὴν φυσικὴ νομοτέλεια καὶ τελικὰ στὸν νόμο τοῦ θανάτου. Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ καταφεύγῃ στὴν γνώση αὐτὴ καὶ νὰ τὴν προτιμᾷ, προκειμένου νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχία του στὸν κόσμον καὶ νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν ζωὴ του. Δὲν τὴν προτιμᾷ ὅμως οὔτε μπορεῖ νὰ τὴν χρησιμοποιῇ ὅταν προσεγγίξῃ τὰ κεφαλαιώδη ζητήματα τῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ ἀγάπη, ὁ πόνος, ὁ θάνατος. Ὅλα αὐτὰ κινοῦνται πέρα ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικότητα, γιατί ἀφοροῦν τὸν ἄνθρωπον, ὡς πρόσωπον καὶ τὴν κοινωνία του μὲ ἄλλα πρόσωπα»⁴. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀντικειμενικότητος, ποὺ εἶναι ἡ μεθοδολογία τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνιολογίας, κινεῖται στὴν φαινομενολογία, καὶ δὲν προχωρεῖ στὴν ὄντολογία⁵.

Μὲ τὰ προηγούμενα θέλω νὰ ὑποστηρίξω ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔγκειται ἀπλῶς στὴν ἐνημέρωση καὶ τὴν πληροφόρηση, ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ γνώση καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀντικειμενικότητος, ἀλλὰ στὴν ὑπερβαση τοῦ πόνου, τοῦ θανάτου, στὴν βίωση τῆς πραγματικῆς ἀγάπης καὶ τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν Θεό. Πρόκειται, δηλαδή, γιὰ ἓνα ὑπαρξιακὸ καὶ ὄχι γιὰ ἓνα περιγραφικὸ γεγονός. Πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ὑπερβαίῃ τὴν φαινομενολογία καὶ νὰ προχωρῇ στὴν ὄντολογία.

Τὰ Μ.Μ.Ε. προσπαθοῦν νὰ ικανοποιήσουν τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀντικειμενικῆς γνώσης καὶ γι' αὐτὸ κινοῦνται μέσα στὸ πλέγμα τοῦ θανάτου. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως ἔχει ἄλλο στόχον καὶ

σκοπὸ. Ἄν μπορέσῃ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. νὰ περάσῃ αὐτὸν τὸν σκοπὸ τῆς, τότε μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ ἀποτελεσματικὰ.

Ὑπάρχουν μερικὰ σύγχρονα παραδείγματα. Εἶδα κατὰ καιροὺς Κληρικοὺς ποὺ ἐμφανίζονται στὰ Μ.Μ.Ε. νὰ κινοῦνται μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀρχῆς τῆς ἀντικειμενικότητος, σὲ μιὰ περιγραφικὴ καὶ φαινομενολογικὴ θεολογία, καὶ εἶδα μὴ ἐκκλησιαστικοὺς ἀνθρώπους, ὅπως τὸν Χρόνη Μίσσιο, νὰ ἀποπνέουν μιὰ ἄλλη ἀτμόσφαιρα ποὺ προβληματίζει σοβαρὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ὁμιλοῦν γιὰ τὴν ὑπερβαση τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς, δηλαδὴ ἐκφράζουν ἓναν οὐσιαστικὸ θεολογικὸ λόγο.

Ἐπομένως, ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ ἀποβλέπῃ σὲ μιὰ ἀπλὴ ἐνημέρωση, ἴσως θὰ τὸ κάνῃ καὶ αὐτό, ὅπως θὰ δοῦμε πρὸ κάτω, ἀλλὰ στὴν ἐλευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν «βάσις τοῦ θανάτου» ποὺ ὑπάρχουν μέσα στὴν ὑπαρξίᾳ του, καὶ στὴν εὕρεση καὶ βίωση τῆς πραγματικῆς κοινωνίας μὲ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλωστε, δὲν εἴμαστε λογικοκρατοῦμενα ὄντα, ἀλλὰ ἄνθρωποι ποὺ πλαστήκαμε μὲ θεοεἶδεια καὶ μὲ ὑψηλοὺς στόχους καὶ σκοποὺς.

2. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται μέσα στὸν χώρο τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ εἶναι τὸ ἀναστημένο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Μέσα στὴν Ἐκκλησία ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ξεπεράσῃ ὅλα τὰ ὑπαρξιακά του προβλήματα καὶ νὰ ἀποκτήσῃ κοινωνία μὲ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅταν κάνουμε λόγο γιὰ Ἐκκλησία, γνωρίζουμε ὅλοι μας, ὅτι ἐννοοῦμε τὸ ἀληθινὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο «σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις»⁶, κατὰ τὴν εὐστοχὴ παρατήρησιν τοῦ ἱεροῦ Νικολάου Καβάσιλα. Ἐτσι, ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὰ μυστήρια, κατὰ τὸν ἀνάλογον βαθμὸ καταστάσεως καθενός, ὅπως λέγεται σὲ ὅλη τὴν βιβλικοπατερικὴ παράδοση, συνιστᾷ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ μυστήρια, ὅμως, δὲν τελοῦνται ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Ἐπισκόπου ἀλλὰ καὶ τῶν Κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται μὲ τὴν δική του εὐθύνη καὶ καθοδήγησιν. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ μεταβάλλει τὰ προσφερόμενα δῶρα, καθὼς ἐπίσης ἐκεῖνο εἶναι ποὺ συγκροτεῖ ὅλον τὸν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, χειροτονώντας τοὺς Κληρικοὺς γιὰ νὰ ποιμαίνουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

4. Γεωργίου Μαντζαρίδη, «Πρόσωπον καὶ θεομοί», ἐκδ. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 27.

5. Ἐνθ' ἄν. σελ. 63.

6. Νικολάου Καβάσιλα, ἐκδ. Γρηγόριος Παλαμᾶς Φιλολ. 22, σελ. 190.

Στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία δὲν κάναμε ποτὲ τὴν διάκριση μεταξὺ «ἀληθινοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ἡ θεία Εὐχαριστία, καὶ τοῦ «μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ποὺ εἶναι ἡ 'Εκκλησία μὲ τὴν ὅλη της συγκρότηση. Αὐτὴ ἡ διάκριση συναντᾶται στὴν σχολαστικὴ θεολογία τοῦ Μεσαίωνα, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν αἵρεση τοῦ Βερεγγαρίου, ὁ ὁποῖος ἀρνοῦνταν τὴν πραγματικὴ μεταβολὴ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ⁷.

'Επομένως, ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται μέσα στὸν χώρο τῆς 'Εκκλησίας μὲ τὴν μετοχή τοῦ ἀνθρώπου στὴν μυστηριακὴ ζωὴ της, καὶ τὴν ὑπακοή στοὺς κανονικοὺς Ποιμένας της, μέσα ἀπὸ τὸν ἐλεύθερο δικό του προσωπικὸ ἀγώνα.

Αὐτὸ πρέπει νὰ λέγεται, γιατί σήμερα στὰ Μ.Μ.Ε. προσφέρεται ἓνας ἄλλος τρόπος σωτηρίας ποὺ εἶναι ἀντεκκλησιαστικός. Δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ τρόπος ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ διάφορα προβλήματα εἶναι ἡ ἐνημέρωση καὶ ἡ γνώση αὐτῶν ποὺ συμβαίνουν στὸν κόσμος. 'Ετσι, ἀποπροσανατολίζεται ἡ σκέψη τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν 'Εκκλησία, δημιουργεῖται ἓνας ἄλλος χώρος σωτηρίας, ἀναδεικνύονται συνεχῶς νέοι σωτήρες καὶ ἀκόμη θεωρεῖται ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ προσωπικά του δεινὰ ἐπιτυγχάνεται μὲ ἓνα μαγικὸ καὶ ἐξωτερικὸ τρόπο. Τὰ Μ.Μ.Ε. δημιουργοῦν ἓνα ἔντονο μεσσιανισμὸ ἀντεκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος. 'Η τηλεόραση μέσα σὲ πολλὰ σπίτια γίνεται ἡ νέα ἐστία, τὸ νέο «θυσιαστήριο», ὁ νέος βωμὸς, καὶ οἱ μεγάλοι τηλεοπτικοὶ μεταβάλλοντες σὲ νέους «ιερεῖς», σὲ διαμορφωτὲς τῆς κοινῆς γνώμης, ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἐνημερώσουν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ βέβαια ἡ ὅλη «ιερουργία» γίνεται στὸ λογιστικὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ Κληρικοὶ ποὺ χρησιμοποιοῦν τοὺς νέους αὐτοὺς τρόπους ἐνημέρωσης καὶ πληροφόρησης πρέπει νὰ ἔχουν σαφὴ ἐκκλησιολογικὸ προσανατολισμὸ, ἀλλὰ ταυτόχρονα νὰ γνωρίζουν τὴν ὅλη ἐσφαλμένη καὶ νέα προοπτικὴ τῶν Μ.Μ.Ε. Μὲ ὅσα λέγουν πρέπει νὰ ἀνοίγουν στοὺς ἀν-

θρώπους τὸν δρόμο γιὰ τὴν 'Εκκλησία καὶ τὴν βίωση τῆς θείας Εὐχαριστίας, πρέπει νὰ ἀναφέρονται στὸν προσωπικὸ ἀγώνα τοῦ καθενὸς ποὺ γίνεται μὲ τὴν βοήθεια τῆς θείας Χάριτος, καὶ νὰ κάνουν τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ τὶς εὐλογίες τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων, δηλαδὴ μέσα σὲ θεολογικά, ἐκκλησιολογικά πλαίσια. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς γιὰ τὶς περιοδεῖες του λάμβανε ὅπωςδήποτε τὶς εὐλογίες τοῦ Πατριάρχου καὶ τὴν εὐχὴ τῶν κατὰ τόπους 'Αρχιερέων. 'Εὰν καὶ τὴν προσφορά μας μέσα ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. τὴν θεωρήσουμε ὡς ἓνα εἶδος σύγχρονης ἱεραποστολῆς, πρέπει νὰ τὸ κάνουμε μέσα στὰ ἐκκλησιολογικά καὶ κανονικά πλαίσια. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτύσσουμε καὶ νὰ καλλιεργοῦμε ἄλλα κέντρα ἐξουσίας μέσα στὸν χώρο τῆς 'Εκκλησίας.

'Ο Χριστὸς μετὰ τὴν 'Ανάστασή Του εἶπε στοὺς μαθητάς: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη' 19-20). Τὸ «βαπτίζοντες» ἀναφέρεται στὰ μυστήρια, καὶ τὸ «διδάσκοντες» ἀναφέρεται στὴν κατήχηση γιὰ τὴν βίωση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. 'Η 'Εκκλησία καὶ ὅταν συνδιαλέγεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, διὰ μέσου τῶν νέων τρόπων ἐπικοινωνίας, δὲν ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶδαμε πιὸ πάνω, ἀλλὰ ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἐνότητα καὶ κοινωνία τους μὲ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς συνανθρώπους τους.

Μέσα σὲ αὐτὰ τὰ πλαίσια πρέπει νὰ κινῆται κάθε Κληρικὸς καὶ ὄχι τόσο στὰ λεγόμενα πολιτιστικά. Δυστυχῶς σήμερα ἐνεδρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ σοβαρὸς κίνδυνος, ὅταν ἀσχολοῦμαστε μὲ τὴν λεγομένη ἐκκλησιαστικὴ κουλτούρα καὶ ἀφήσαμε τὰ βαθύτερα καὶ τὰ βαρύτερα τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου. Βεβαίως, ἡ 'Εκκλησία παράγει ἓνα θαυμάσιο πολιτισμὸ, ἀλλὰ δὲν εἶναι πολιτισμός, εἶναι 'Εκκλησία, μέσα στὴν ὁποία γίνονται ὅλες οἱ ἐφαρμογὲς τῆς θείας 'Αποκαλύψεως.

'Επομένως, ἡ 'Εκκλησία χρησιμοποιεῖ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα, χωρὶς ὅμως νὰ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ αὐτά. Γνωρίζει σαφῶς ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα, ὅπως τὸ βλέπουμε στὴν περίπτωση τοῦ Ἀδάμ, εἶναι μὲν δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ταυτοχρόνως μποροῦν νὰ γίνουν καὶ ἀπάτη τοῦ πονηροῦ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ

7. Γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ὅρου «μυστικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ» βλ. στὸ βιβλίο τοῦ Ὑβ Κονγκάρ «'Η 'Εκκλησία ἀπὸ τὸν ἅγιο Αὐγουστῖνο μέχρι τὴν σύγχρονη ἐποχὴ» (στὰ γαλλικά), βλ. 'Αρχιμ. Εἰρηναίου Δελιδήμου, «Κλῆρος καὶ λαὸς ὡς Σῶμα Χριστοῦ», ἔκδ. 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, 1988 σελ. 74-75.

περισσότερο ότι η κανονική συγκρότηση της Ἐκκλησίας γίνεται ἐν τῷ Ἐπισκόπῳ. Αὐτὸς εἶναι τὸ κέντρο ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ στὸ συλλειτουργοῦν. Ὁ Ἀρχιερεὺς εἶναι τὸ κέντρο τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, αὐτὸς τὴν συγκροτεῖ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι βρίσκονται πέριξ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου «ὡς χορδαὶ κιθάρας»⁸. Τὸ ἴδιο βλέπουμε καὶ στὴν ὅλη κατηχητικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως λέγεται στὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, καὶ ὅπως τὰ ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, οἱ Διάκονοι βοηθοῦν τοὺς ἀρχαρίους καὶ τοὺς ὁδηγοῦν στοὺς Πρεσβυτέρους, καὶ ἐκεῖνοι ὁδηγοῦν τοὺς Χριστιανοὺς στοὺς Ἐπισκόπους ποὺ ἔχουν καὶ τὴν τελικὴ εὐθύνη τῆς κατηχήσεως καὶ τῆς ὁρθοτομήσεως τῆς ἀληθείας⁹. Αὐτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ θέση πρέπει νὰ ἰσχύῃ σὲ ὅλη τὴν ἱεραποστολικὴ δράση τῆς Ἐκκλησίας καὶ μέσα ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. Δὲν εἶναι δυνατὸν, ἐν ὀνόματι τάχα τῆς ἀληθείας, νὰ δημιουργοῦνται ἄλλα κέντρα ἐξουσίας καὶ νὰ ἐκφράζεται ἓνα ἀντιεκκλησιαστικὸ πνεῦμα.

3. Ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι στὴν οὐσία καὶ τὴν βάση τῆς ὑποστατικῆς, ἀναφέρεται, δηλαδή, στὴν ἀνθρώπινη ὑπόσταση, τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο.

Εἶναι γνωστὴ ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἁγίων Πατέρων γιὰ τὴν διαφορὰ μεταξὺ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὑποστάσεως. Ἡ οὐσία εἶναι κοινὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ὅλοι εἴμαστε καὶ λεγόμεστε ἀνθρώποι, ἔχοντες ψυχὴ καὶ σῶμα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ διαφέρει εἶναι ἡ ὑπόσταση, τὸ πρόσωπο. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει ὅτι δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι «ἄλλο ἐστὶν Πέτρος καὶ ἄλλο Παῦλος», ἀφοῦ καὶ οἱ δυὸ εἶναι ἓνα ὡς πρὸς τὴν φύση, ἀλλὰ ὅμως, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι «ἄλλος ἐστὶν ὁ Πέτρος καὶ ἄλλος ὁ Παῦλος», ἀφοῦ καὶ οἱ δυὸ διαφέρουν ὡς πρὸς τὶς ὑποστάσεις. Ὅταν θέλουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν φύση χρησιμοποιοῦμε τὸ τί εἶναι κάτι, ὅταν ὅμως θέλουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὶς ὑποστάσεις, τότε χρησιμοποιοῦμε τὸ τίς, τὸ κάποιος. «Καὶ ἡ μὲν φύσις τὸ τί σημαίνει, ἡ δὲ ὑπόστασις τὸν τινὰ καὶ τότε τίς»¹⁰. Ὅταν ἐρωτοῦ-

με ποιὸς εἶναι αὐτὸς ἀπαντοῦμε «ὁ Πέτρος». Ὅταν ὅμως ἐρωτοῦμε τί εἶναι ὁ Πέτρος, ἀπαντοῦμε «ἄνθρωπος»¹¹.

Ὑπόσταση εἶναι ἡ οὐσία μὲ τὰ ἴδια ὑποστατικὰ ιδιώματα καὶ γνωρίσματα. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἴδια ἀνθρώπινη φύση (ψυχὴ, σῶμα, λογιστικὸ, ἐπιθυμητικὸ, θυμοειδές), ποὺ ὑπάρχει σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἔχει καὶ τὰ ἴδια γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα λέγονται ὑποστατικά, στὰ ὁποῖα ὑπάρχουν καὶ τὰ συμβεβηκότα.

Ἡ σύντομη αὐτὴ ἀνάλυση τῆς ὑποστατικότητος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ἔγινε ἀκριβῶς γιὰ νὰ φανῇ ὅτι ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρεται στὴν ἰδιαίτερη ὑπόσταση. Κάθε ἄνθρωπος θέλει τὸ δικό του λόγο, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ξεκινᾷ ἀπὸ διαφορετικὲς προϋποθέσεις, ἔχει ἰδιαίτερη ὑπόσταση καὶ ἰδιαίτερα συμβεβηκότα. Στὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων φαίνεται καθαρὰ ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ποιμαντικῆς, ἀφοῦ αὐτοὶ ἐξασκοῦν τὴν λεγομένη ἐξατομικευμένη ἀγωγή.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, ὁ συγγραφεὺς τῆς Κλίμακος, εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸς πάνω στὸ σημεῖο αὐτό. Ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ ἴδιο πράγμα γίνεται καὶ φάρμακο γιὰ κάποιον ἄνθρωπο καὶ δηλητήριο γιὰ κάποιον ἄλλο. Ἀκόμη λέγει ὅτι τὸ ἴδιο παρασκεύασμα, γιὰ τὸν ἴδιο ἀσθενή, ἄλλοτε εἶναι φάρμακο καὶ ἄλλοτε δηλητήριο. Γράφει ἀκόμη ὅτι εἶδε ἓναν ἀνόητο πνευματικὸ ἱατρό, ὁ ὁποῖος ἐξουθένωσε ἓνα συντετριμμένο καὶ τεταπεινωμένο ἄρρωστο καὶ τοῦ προξένησε ἀπόγνωση. Καὶ συγχρόνως εἶδε ἄλλον εὐφυῆ πνευματικὸ ἱατρό νὰ χειρουργῇ μὲ ἐξουδενώσεις πεφυσιωμένη καρδιά καὶ νὰ τῆς ἀδειάζῃ ὅλη τὴν δυσωσία¹².

Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ χαρακτήρας τῆς Ὁρθόδοξου ποιμαντικῆς συνδέεται στενῶτα μὲ τὴν οἰκονομία, ἀφοῦ ἀποβλέπει στὴν θεραπεία τοῦ συγκεκριμένου ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκκλησία προχωρεῖ διὰ μέσου τῶν αἰώνων μὲ τὴν οἰκονομία, παρὰ μὲ τὴν ἀκρίβεια, ὅπως μοῦ εἶπε κάποτε ἓνας διακριτικὸς ἀγιορείτης Γέροντας.

Πάντως, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψην μας ὅτι ἡ ποιμαντικὴ καθοδήγηση τῶν ἀνθρώπων δὲν γίνεται μὲ βάση τὶς λεγόμενες ἰδεολογικὲς ἀρχές, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ συνδέεται στενῶτα μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς κενώσεως καὶ τῆς προσλήψεως, μὲ

8. Ἰγνατίου Θεοφόρου, ΒΕΠΕΣ τόμ. 2, σελ. 265.

9. ΡΓ, 3, 505-508, παρ. 6 καὶ 7.

10. Ἰω. Δαμασκηνοῦ ἔργα 2 ΕΠΕ, σελ. 102.

11. Ἐνθ' ἄν. σελ. 100.

12. Κλίμαξ, ἐκδ. Παπαδημητρίου, λόγος Κς', κ'-κα'.

σκοπὸ τὴν μεταμόρφωση. Στεκόμαστε ἀπέναντι στὸν ἄνθρωπο ὑποστατικὰ καὶ ὄχι ιδεολογικά.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὁ μεγάλος πειρασμὸς τῆς χρήσεως τῶν Μ.Μ.Ε. Εἴτε ἀναφερόμαστε σὲ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημέρωσης, εἴτε σὲ Μαζικὰ Μέσα Ἐνημέρωσης, γίνεται λόγος γιὰ μάζα, ποὺ σημαίνει ὅτι ἀποβλέπουν στὸ μαζάνθρωπο καὶ ὄχι στὸν κάθε ἄνθρωπο προσωπικά. Ἡ κατὰ γενικὸ τρόπο ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων μπορεῖ νὰ ἀποκόψῃ κάποιον ἀπὸ τὴν μετάνοια καὶ τὴν σωτηρία, ἀφοῦ θὰ τοῦ προκαλέσῃ φόβο καὶ τρόμο. Καὶ εἴμαστε μάρτυρες πολλῶν περιστατικῶν κατὰ τὰ ὁποῖα τελικὰ χάθηκαν ἄνθρωποι γιὰ χρόνια ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ μιὰ στεγνὴ καὶ ἀπόλυτη ἐνημέρωση καὶ πληροφόρηση ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε.

Στὴν ἱατρικὴ τοῦ σώματος, πράγματι, ὑφίσταται διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀναλύσεως γενικὰ τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς διαγνώσεως στὸν κάθε ἄνθρωπο προσωπικά. Οἱ ἐπιστήμονες ἱατροὶ δὲν κάνουν ἀπὸ τηλεοράσεως ἀναλύσεις ἀσθενειῶν καὶ θεραπεία, μάλιστα ἀρνοῦνται ἀκόμη νὰ ἀποφανθοῦν γιὰ κάποιον ἄνθρωπο ποὺ παρουσιάσθηκε σὲ διάφορες ἐκπομπές. Δὲν ἐκφέρουν γνώμη, ἔως ὅτου τὸν ἐξετάσουν προσωπικὰ στὸ ἱατρεῖο τους. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὶς ψυχικὲς ἀσθενείες, γιὰ τὶς ὁποῖες ἐνδιαφέρεται καὶ σὶς ὁποῖες ἀποβλέπει ἡ πνευματικὴ ἱατρικὴ. Ἄλλη ἀντιμετώπιση γίνεται ἀπὸ γενικὲς ὁμιλίες καὶ ἀναλύσεις, καὶ ἄλλη μέσα ἀπὸ τὸ μυστήριό τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Τὸ πρῶτο συνδέεται μὲ τὴν γενικὴ κατήχηση, τὸ δεύτερο μὲ τὴν θεραπευτικὴ ποιμαντικὴ.

Γενικά, μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὰ Μ.Μ.Ε., ἀλλὰ μὲ ἕναν τέτοιον τρόπο ποὺ νὰ ὀδηγοῦμε τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἐκκλησιαστικὴ ποιμαντικὴ, δηλαδὴ νὰ μὴ δημιουργοῦμε τὴν ψευδαίσθηση τῆς πληρότητας καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀποκόπτουμε ἀπὸ τὸν δρόμο πρὸς τὴν προσωπικὴ ἀναζήτηση τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁμολογούμενως ἄλλο εἶναι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλο εἶναι ἡ γνώση τῶν λόγων περὶ τοῦ Θεοῦ.

4. Ἀκριβῶς τὸ προηγούμενο μᾶς ὀδηγεῖ σὲ ἄλλο σημεῖο ποὺ τὸ θεωρῶ σημαντικὸ γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε τὸν σκοπὸ ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε κατὰ τὴν διακονία μας στὰ Μ.Μ.Ε. Τὸ ἐρώτημα ποὺ τίθεται ἀδυσώπητο εἶναι **τί ἀκριβῶς ἐπιδιώκουμε μὲ τὴν παρουσία μας στὰ τηλεοπτικὰ καὶ ραδιοφωνικὰ κανάλια;** Ὑπάρχουν πέντε δυνατότητες ποὺ πρέπει νὰ δοῦμε, ὅσο τὸ

δυνατὸν ἀναλυτικότερα, δηλαδή, ἡ κατήχηση, ἡ ἀπολογητικὴ, ἡ ποιμαντικὴ, ἡ ἐνημέρωση καὶ ἡ ὁμολογία.

α) Ἡ κατήχηση. Πολλοὶ ποὺ ἐμφανίζονται στὸ ραδιόφωνο καὶ τὴν τηλεόραση ἰσχυρίζονται ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐπιδιώκουν νὰ κατηχήσουν τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι, καίτοι εἶναι βαπτισμένοι, ἐν τούτοις παραμένουν ἀκατήχητοι.

Ὑπάρχει, ὅμως, ἔντονος προβληματισμὸς, ὅταν θεωροῦμε τὴν κατήχηση ὡς μιὰ θεωρητικὴ μύηση σὶς ἀλήθειες τῆς πίστεως καὶ ὄχι ὡς μύηση στὸ μυστήριό τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαφορὰ εἶναι πάρα πολὺ σημαντικὴ. Ἐπηρεασμένοι ἀπὸ δυτικὲς προβληματικὲς ἐντάξαμε τὴν κατήχηση σὲ ἕνα θεωρητικὸ λόγο, ἢ καὶ σὲ μιὰ ἡθικολογικὴ παρουσίαση τῶν θεμάτων τῆς πίστεως. Τὸ πρόβλημα γίνεται ἐντονώτερο, ὅταν ἀγωνιζόμαστε σὲ ἐκπομπές, ὅπου ἐπικρατοῦν διάφορες σκοπιμότητες, νὰ περάσουμε τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας, μέσα ἀπὸ ποικίλες δυσκολίες, ποὺ δὲν εἶναι τῆς ὥρας νὰ ἀναλύσουμε.

Ἡ κατήχηση, ὅμως, στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, ἀναφερόταν στὴν βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ ὄχι σὲ μιὰ λογικὴ κατανόησή της. Γι' αὐτὸ ὑπῆρχε καὶ εἰδικὴ τάξη Κατηχομένων, οἱ ὁποῖοι συμμετεῖχαν ἀκόμη καὶ στὸ πρῶτο τμῆμα τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως τῶν Χριστιανῶν καὶ ὕστερα ἀποχωροῦσαν. Οἱ Κατηχομένοι, ὅπως βλέπουμε σὲ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, σὶς Κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ σὲ κείμενα ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τοῦ Μ. Βασιλείου, δέχονταν μὲν μιὰ θεωρητικὴ διδασκαλία τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ ταυτοχρόνως συμμετεῖχαν στὴν λατρευτικὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀγωνίζονταν νὰ μεταμορφώσουν τὶς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ἥτοι τὸ λογιστικὸ, τὸ ἐπιθυμητικὸ καὶ τὸ θυμοειδές.

β) Ἡ ἀπολογητικὴ. Πολλοὶ Κληρικοὶ δικαιολογοῦν τὴν παρουσία τους στὰ Μ.Μ.Ε. μὲ τὸ νὰ ἀνατρέπουν τὶς θέσεις τῶν ἀθέων καὶ ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀπολογοῦνται γιὰ τὸν σκοπὸ καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀπολογητικὸς χαρακτήρας εἶναι τὸ βασικότερο στοιχεῖο ποὺ ἐπιδιώκουν οἱ Κληρικοὶ ποὺ χρησιμοποιοῦν τὰ Μ.Μ.Ε.

Καὶ αὐτὸ δημιουργεῖ ἔντονο προβληματισμό. Ἡ ἀπολογητικὴ, ὅπως λειτουργεῖ σήμερα, εἶναι δημιούργημα τῆς Δύσεως, καὶ στηρίζεται στὴν λογικοκρατία καὶ τὸν ὀρθολογισμό. Βέβαια, εἰ-

ναι περιττόν νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι ἄλλο εἶναι ὁ ὀρθὸς λόγος, τὸν ὁποῖο δὲν ἀπορρίπτουμε καὶ ἄλλο εἶναι ὁ ὀρθολογισμὸς, ὅταν τίθεται ὡς κέντρο τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, παραβλέποντας ταυτόχρονα ὅλες τὶς ἄλλες δομικὲς λειτουργίες τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν θεωροῦμε ὅτι ἡ κατανόηση τοῦ μυστηρίου εἶναι ὑπόθεση λογικῶν σκέψεων, οὔτε ἀκόμη ἐπιδιώκουμε νὰ πείσουμε τὸν ἄλλο γιὰ νὰ πιστεύσῃ. Ἡ πίστις εἶναι μιὰ δύναμη σχετικὴ καὶ σχέση δραστηκὴ ποὺ ἐνώνει ὑπὲρ φύσιν τὸν πιστεύοντα μὲ τὸν πιστευόμενο Θεό, κατὰ τὸν ἅγιό Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ¹³. Ὁ Χριστὸς δὲν χρησιμοποίησε τὴν ἀπολογητικὴ, ἀλλὰ προσπαθοῦσε νὰ θεραπεύσῃ τοὺς μαθητὰς Του, νὰ τοὺς καθαρίσῃ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ στὴν συνέχεια νὰ φθάσουν στὴν ἀποκάλυψη καὶ φανέρωση τῆς δόξης Του. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ ἀκροατὲς Του χωρίζονται σὲ τρεῖς κατηγορίες. Στὴν πρώτη ἀνήκουν ὅσοι ἀκούνε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἐν παραβολαῖς, «ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιώσι». Στὴν δευτέρη ἀνήκουν αὐτοὶ στοὺς ὁποίους δίδεται ἡ χάρις νὰ γνωρίσουν τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅχι ἐν παραβολαῖς (Λουκ. η' 9-10), καὶ στὴν τρίτῃ συγκαταλέγονται οἱ μαθητὲς ποὺ ἀνῆλθαν στὸ Θαβὼρ καὶ εἶδαν τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἔζησαν αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν Βασιλεία, ἀφοῦ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μιὰ κτιστὴ πραγματικότητα, ἀλλὰ ἡ θεωρία τοῦ ἀκτίστου φωτὸς στὴν ὑπόστασι τοῦ Λόγου.

Ἐπίσης, ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του δὲν ἐμφανίστηκε σὲ ὅλους γιὰ νὰ πεισθοῦν γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονὸς, δὲν θέλησε νὰ πείσῃ ἐξωτερικὰ καὶ διανοητικὰ τοὺς ἐχθρούς Του, γιὰ αὐτό, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶναι στέρηση καὶ καταστρατήγηση τῆς ἐλευθερίας τους, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ σήμαινε τὴν κόλασή τους, ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐμφάνισή τοῦ Χριστοῦ εἶναι Παράδεισος γιὰ μερικοὺς καὶ Κόλασις γιὰ ἄλλους. Ὁ Μ. Βασίλειος θὰ πῇ ὅτι τὴν ἴδια Χάριθ θὰ δέχονται στὴν αἰώνια ζωὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ «ὡς ἀλαμπὲς μὲν εἶναι τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ἄκαυστον δὲ τὸ φῶς τῆς ἀναπαύσεως»¹⁴.

Ἐπομένως, στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση δὲν συναντοῦμε τόσο τὴν ἀπολογητικὴ ὅσο τὴν

ποιμαντικὴ. Δὲν ὀμιλοῦμε γιὰ τὴν ἀπολογητικὴ τοῦ ἀθέου, ἀλλὰ γιὰ τὴν ποιμαντικὴ τοῦ ἀθέου. Μὲ τὸ πρῶτο, τὴν ἀπολογητικὴ, προσπαθοῦμε νὰ πείσουμε λογικὰ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸ δεῦτερο ἐξετάζουμε προσεκτικὰ τὴν ἰδιαιτερότητα κάθε ἀνθρώπου, βλέπουμε τὰ στοιχεῖα τῆς προσωπικότητάς του καὶ τὰ συγκεκριμένα αἷτια ποὺ τὸν ὀδήγησαν ἐκεῖ, καὶ προσπαθοῦμε νὰ τὰ θεραπεύσουμε.

γ) **Ἡ ποιμαντικὴ.** Μπορεῖ μερικοὶ νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι μὲ τὴν ἐμφάνισή τους στὰ Μ.Μ.Ε. προσπαθοῦν νὰ κάνουν ποιμαντικὴ. Καὶ μὲ ὅσα εἶπαμε προηγουμένως φαίνεται ὅτι ἡ ποιμαντικὴ εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος προσφορᾶς στοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ προσκρούει στὸ ὅτι ἡ ποιμαντικὴ ἐξασκεῖται κυρίως σὲ προσωπικὸ καὶ ὑποστατικὸ ἐπίπεδο, ὅπως ἀναλύσαμε προηγουμένως. Δὲν πρόκειται γιὰ ποιμαντικὴ μαζῶν, ἀλλὰ γιὰ ποιμαντικὴ συγκεκριμένων ἀνθρώπων. Ἀκόμη, δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ ποιμαντικὴ στὴν ὁποία ὑπάρχει χαώδης ἀπόστασις μετὰ τοῦ ἐξασκουμένου τὴν ποιμαντικὴ καὶ τοῦ δεχομένου τὴν ποιμαντικὴ, ἀλλὰ γιὰ μιὰ προσωπικὴ ἐπικοινωνία. Ἄν ὁ λόγος εἶναι ποιμαντικὸς καὶ ὀδηγεῖ στὴν ἀναζήτησι τῆς προσωπικῆς ποιμαντικῆς, τότε βοηθᾷ τὸν ἄνθρωπο.

δ) **Ἡ ἐνημέρωση.** Ἐπειδὴ ὑπάρχουν προβληματισμοὶ μὲ τοὺς προηγουμένους στόχους γι' αὐτὸ καὶ μερικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ παρουσία τους στὰ Μ.Μ.Ε. εἶναι καθαρὰ ἐνημερωτικὴ, ἀφοῦ ἐπιδιώκουν νὰ ἐνημερώνουν τὸν λαὸ πάνω σὲ διάφορα σύγχρονα προβλήματα. Ἀλλωστε αὐτὸ δηλώνει καὶ ὁ τίτλος Μ.Μ.Ε. Μπορεῖ νὰ ἐξασκῆται ἓνα τέτοιο ἔργο, ἀρκεῖ νὰ προσεχθοῦν δυὸ βασικοὶ κίνδυνοι. Ὁ ἓνας ὅτι, δυστυχῶς, στὸν τρόπο ποὺ στήνονται μερικὲς ἐκπομπὲς χρειάζεται μεγάλη ἐξυπνάδα, πείρα, ἀλλὰ καὶ ἱκανότητα γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ Κληρικὸς νὰ ξεφύγῃ τοὺς πειρασμοὺς καὶ νὰ ἐνημερώσῃ σωστὰ γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ γιὰ τὴν ἀποψὲ τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας πάνω σὲ ἓνα θέμα. Ὁ ἄλλος ὅτι δὲν πρέπει ἡ ἐνημέρωση νὰ θεωρηθῇ πανάκεια ὅλων τῶν ζητημάτων, ἀφοῦ ἡ ἐνημέρωση, ποὺ εἶναι πολλὲς φορὲς μιὰ ψευδαίσθησις, δὲν ἀρκεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, δὲν μπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου, ποὺ τὸν βασανίζει. Ἐνας τραυματισμένος καὶ πονεμένος ἄνθρωπος σὲ τί θὰ ὠφεληθῇ, ὅταν μάθῃ μερικὰ ἐπιφανεια-

13. Φιλοκαλία, ἔκδ. Παπαδημητρίου Β', σελ. 111, η'.

14. Μ. Βασιλείου ἔργα 5, σελ. 122.

κα ἔργα καὶ μερικὲς ἐξωτερικὲς καὶ διανοητικὲς ἀπόψεις;

ε) **Ἡ ὁμολογία.** Ἡ παρουσία ἑνὸς Κληρικοῦ στὰ Μ.Μ.Ε. δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴν ἄποψη ὅτι πρέπει νὰ δώσῃ τὴν μαρτυρία τῆς πίστεως καὶ τὴν ὁμολογία τῆς ἀληθείας. Καί, βέβαια, αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο ὅταν καλούμαστε νὰ δώσουμε τὴν μαρτυρία τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσεχθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ὁμολογία γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὴ πρέπει νὰ εἶναι ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνεται μὲ τρόπο κατὰλληλο γιὰ κάθε περίσταση. Μιὰ ὁμολογία ποὺ ἐκφράζεται μὲ ἐγωισμό καὶ προπέτεια, μιὰ ὁμολογία ποὺ διατυπώνεται μὲ ἐμπάθεια, δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον δημιουργεῖ φόβο, ταραχὴ, ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Θεό.

Τελικὰ, ἀπὸ τοὺς πέντε αὐτοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους μπορεῖ κανεὶς νὰ χρησιμοποιῇ τὰ Μ.Μ.Ε. θεωρῶ καλυτέρους καὶ προσαρμοσμένους στὰ μέσα αὐτὰ τὴν ἐνημέρωση καὶ τὴν ὁμολογία, ὅταν ὁμως γίνονται μὲ τὸν πρέποντα τρόπο, δηλαδὴ μὲ ἐξυπνάδα καὶ παρηρσία, μὲ ἐπιχειρήματα καὶ εὐγένεια. Βέβαια, μποροῦν νὰ περάσουν καὶ μερικὰ στοιχεῖα κατηχητικῆς, ἀπολογητικῆς, ποιμαντικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ μέσα ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἐνημέρωσης καὶ τοῦ ὁμολογιακοῦ τρόπου ὁμιλίας. Λέγει κανεὶς τὴν ἄποψή του, μὲ πειστικότητα καὶ προσωπικὴ πίστη, χωρὶς νὰ διαπληκτίζεται καὶ νὰ φωνασκῇ.

5. Θεωρῶ ὅτι τὸ μεγαλύτερο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στὸ σημερινὸ ταραγμένο καὶ ἐκκοσμημένο κόσμο **εἶναι ἡ προσφορά τοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ λόγου**, καθὼς ἐπίσης **ἡ ἀντιμετώπιση τῶν διαφορῶν κοινωνικῶν προβλημάτων** μέσα ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς Ὀρθοδόξου θεολογίας. Ὡς αὕτη τὴν θεολογία πρέπει νὰ περνᾷ ὁ Κληρικὸς ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε.

Ὅταν κάνω λόγο γιὰ θεολογία ἐννοῶ τὸν λόγο περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀληθειῶν τῆς Ἀποκαλύψεως, τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν θεολογία (ἀλήθεια γιὰ τὸν Θεὸ), τὴν οἰκονομία (ἐνανθρώπηση Χριστοῦ), ἀνθρωπολογία, σωτηριολογία καὶ κοινωνιολογία. Καὶ ἡ θεολογικὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἀναφυομένων θεμάτων γίνεται ἐπιτακτικὴ ἀκριβῶς ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν κουρασθῇ ἀπὸ ἀνθρωποκεντρικὲς, συναισθηματικὲς καὶ ἠθικολογικὲς ἀναλύσεις καὶ θέλουν νὰ ἀκούσουν τὴν φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Φυσικὰ, ὅταν ὁμιλῶ γιὰ θεολογικὸν λόγον, δὲν ἐννοῶ ἀπλῶς ὑψηλὲς ἐννοιες, ὑψηλοὺς στοχασμοὺς, οὔτε ἀναλύσεις γιὰ τὴν διαφορὰ μεταξὺ προσώπου καὶ οὐσίας, μεταξὺ ἐνυποστάτου καὶ ἀνυποστάτου κ.λπ., οἱ ὁποῖες ὁμως ἀναλύσεις θὰ γίνονται σὲ ἄλλες περιστάσεις. Ἐννοῶ κυρίως ὅτι ἡ σκέψις μας πρέπει νὰ εἶναι θεολογικὴ, ἀνεξάρτητη καὶ ἀποδεδειγμένη ἀπὸ ὀρθολογισμοὺς καὶ ἠθικισμοὺς. Ἔτσι, λοιπόν, μπορεῖ κανεὶς νὰ μιλήσῃ σὲ νήπια καὶ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ νὰ ἔχει θεολογικὸν λόγον, ὁ ὁποῖος νὰ γίνῃ κατανοητός. Θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω μερικὰ παραδείγματα.

Ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ τὴν σχέση μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου εἶναι δυνατόν νὰ ὁμιλοῦμε θεολογικὰ σὲ διάφορα ἐπίπεδα. Σὲ κατηρημένους μποροῦμε νὰ ἀναπτύξουμε τὴν πατερικὴ διδασκαλία περὶ ἀδιαιρέτου διακρίσεως οὐσίας καὶ ἐνεργείας στὸν Θεό, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς διευθύνει προσωπικὰ τὸν κόσμον μὲ τὶς ἀκτιστες ἐνέργειές Του. Αὕτη ἡ διδασκαλία μᾶς βοηθᾷ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὸν πανθεϊσμό καὶ τὸν ἀγνωστικισμό. Σὲ ἀπλοὺς ἀνθρώπους μποροῦμε νὰ ποῦμε τὴν ἴδια θεολογικὴ ἀλήθεια πολὺ ἀπλά, ὅτι δηλαδὴ ἡ ζωὴ μας δὲν συντηρεῖται ἀπὸ τὶς τροφές, τὶς βιταμίνες καὶ τὶς θερμίδες ποὺ ἔχουν, ἀλλὰ ὁ Θεὸς μᾶς συντηρεῖ διὰ τῶν τροφῶν, διὰ τῶν βιταμινῶν καὶ τῶν θερμίδων.

Ὅταν κάνουμε λόγον γιὰ τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ, στοὺς μὲν μεγάλους μποροῦμε νὰ κάνουμε ἀνάλυση ὅλης τῆς ἀλήθειας ὅτι ἡ οὐσία Του εἶναι ἀμέθεκτη, ἐνῶ μεθεκτὲς εἶναι οἱ ἐνέργειές Του, καὶ γνωρίζουμε τὸν Θεὸ διὰ τῶν ἐνεργειῶν Του, στὰ δὲ μικρὰ παιδιὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ἐπομένως ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν Θεό, θὰ τὸν γνωρίσῃ προσωπικά.

Ἐπομένως, μπορεῖ κανεὶς νὰ ὁμιλῇ σὲ πολὺ μικρὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἔχῃ σωστὸ θεολογικὸ προσανατολισμὸ καὶ μπορεῖ νὰ ὁμιλῇ σὲ μεγάλους καὶ ἐπιστήμονες καὶ ὁμως νὰ μὴ θεολογῇ, ἀλλὰ νὰ φιλοσοφῇ.

Σήμερα ἰδιαίτερος ἀναφύονται διάφορα ζητήματα, δογματικά, ἐπιστημονικά, κοινωνικά κ.λπ. καὶ καλούμαστε νὰ ὁμιλήσουμε τὴν γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι εὐκόλο μὲ τὰ σύγχρονα τεχνολογικὰ μέσα νὰ συγκεντρώσουμε τὶς ἀπόψεις πολλῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐρευνητῶν, φιλοσόφων, νομικῶν καὶ παιδαγωγῶν, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ περιμένει ὁ κόσμος εἶναι νὰ ἀκούσῃ τὸν

θεολογικό λόγο της 'Εκκλησίας. Βέβαια, επειδή δεν θέλω να είμαι απόλυτος, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι δεν πρέπει να αποκλεισθή και η περίπτωση στο να αναφερθούμε και σε νομικά θέματα, όταν αναφέρονται τέτοια ή και σε ήθικο-δεοντολογικούς κανόνες για διάφορα ζητήματα, αλλά η βάση των λεγομένων πρέπει να είναι η θεολογία.

Βασικά, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τα όρια μεταξύ έπιστήμης και θεολογίας, να αφήνουμε την έπιστήμη να κινείται στα πλαίσιά της και να την κρίνουμε όταν εξέρχεται από αυτά. Έπειτα, και για αυστηρώς έπιστημονικές απόψεις πρέπει να κάνουμε ό,τι έκαναν οι άγιοι Πατέρες, ιδιαιτέρως του Δ' αιώνα. Προσπαθοῦσαν να αντιληφθούν όλη την προβληματική της έποχής τους και απαντοῦσαν σε αυτήν μέσα από την θεία 'Αποκάλυψη, την όποία ζούσαν στα όρια της προσωπικής τους ζωής.

Έπομένως, είναι ανάγκη να δοῦμε την θεολογία για την βιολογική ζωή και τον θάνατο, για τις μεταμοσχεύσεις, για την ασθένεια και τον πόνο, για την γενετική, για την τεχνολογία, γενικά για όλα τα ζητήματα που αναφέρονται καθημερινά. Πιστεύω ότι αυτό θέλει ο σύγχρονος κόσμος, και τελικά συνιστά προδοσία της 'Εκκλησίας όταν ασχολείται με έπιφανειακά έξωτερικά πράγματα, με μύθους και αφήνει αυτό το σημαντικό έργο.

6. Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ή όλη παρουσία μας στα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης πρέπει να είναι και αυτή θεολογική. Η θεολογία δεν είναι ώραία λόγια και έξυπνα συνθήματα, όπως δυστυχώς καλλιεργείται από μερικούς Κληρικούς, αλλά μιά ολόκληρη μεταμορφωμένη ζωή. Το ύφος και ήθος πρέπει να είναι γεμάτο παράκληση και παρηγοριά, ήρεμία και ψυχραιμία, νηφαλιότητα και παρηγορία. Ο 'Απόστολος Παῦλος λέγει: «δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι» (Β' Τιμ. β' 24).

Βέβαια, γνωρίζω από προσωπική πείρα ότι τόσο ο θεολογικός λόγος όσο και ο θεολογικός τρόπος δεν μπορούν να εὐδοκμήσουν εύκολα στους νέους τρόπους επικοινωνίας, γιατί εκεί αναζητάται ένας δημοσιογραφικός και κοινωνικός λόγος. Αυτό ακριβώς δείχνει και τον έντονο προβληματισμό. Γι' αυτό και όσοι έχουν επιθυμία να επικοινωνούν με τους ανθρώπους δια των Μ.Μ.Ε. πρέπει να ξέρουν τους τρόπους να ξεφεύγουν από τις συμπληγάδες πέτρες και να

προσφέρουν οὐσιαστικό λόγο. Διαφορετικά να τὸ ἀποφεύγουν. Είναι προτιμότερο να αναζητήση κανείς κάποτε κάτι τὸ άγνωστο, παρά να διακατέχεται από την ψευδαίσθηση ότι τὸ γνώρισε έπιφανειακά και αίσθάνεται ότι δεν τὸν βοηθά στην σωτηρία του, πράγμα τὸ όποιο τὸν οδηγεί στην απομόνωση.

Έπίσης, είναι γεγονός ότι όσοι χρησιμοποιούν τα Μ.Μ.Ε. πρέπει να εξασκηθούν και σε ένα άλλο ύφος και ήθος λόγου και προφορᾶς λόγου, ξεχωριστό και ἀπληλαγμένο από τὸ ύφος και τὸ ήθος τοῦ ἄμβωνος. Διαφορετικά ο λόγος θα είναι αποκρουστικός.

Επιλεγόμενα

Με όσα έλέχθησαν προηγουμένως δεν επιδιώχθηκε να καλυφθή τὸ θέμα, απλώς να προσδιορισθούν κάπως οί στόχοι της 'Εκκλησίας στην χρήση των Μ.Μ.Ε. Όπως είναι κατανοητό, δεν άρνούμαστε την νέα προσφορά, αλλά πρέπει να την χρησιμοποιούμε μέσα στην όρθή εκκλησιολογία και στο πνεῦμα τοῦ όρθόδοξου φρονήματος. Για την χρήση των Μ.Μ.Ε. και την κατάχρηση θα γίνη έκτενης λόγος στην άλλη εισήγηση.

Κλείνοντας την παρούσα εισήγηση θα ήθελα να τονίσω ότι δυστυχώς σήμερα βλέπουμε καθαρά σε όλα τα επίπεδα ζωής της 'Εκκλησίας τὸ τραγικό φαινόμενο της έκκοσμίκευσης, πράγμα τὸ όποιο φαίνεται καθαρά και στὸν τρόπο χρήσεως των συγχρόνων Μέσων Ένημέρωσης.

Βέβαια, όπως έχει σημειωθή εὔστοχα «ή εκκοσμίκευση είναι φυσικό τέκνο της Εὐρωπαϊκής Δύσης και γίνεται θετὸ τέκνο της 'Ορθόδοξης 'Ανατολῆς»¹⁵. Τὸ εὐτύχημα είναι ότι στην Δύση παρατηρείται ή θεσμοθετημένη εκκοσμίκευση, ενώ στὸν δικό μας χώρο ή εκκοσμίκευση δεν έχει επηρεάσει τοὺς θεσμούς και κινείται στὸν έξωτερικό χώρο. Όταν κάνουμε λόγο για εκκοσμίκευση, έννοοῦμε την αποδέσμευση της ιστορίας από τὰ ἔσχατα, την έξάντληση όλων των δραστηριοτήτων στο ένθάδε και την απομάκρυνση τοῦ ανθρώπου από τὰ επέκεινα, την βίωση της Βασιλείας τοῦ Θεοῦ σὰν μιᾶς μακρινῆς πραγματικότητας και όχι σὰν βίωσή της από τὸ παρόν με την έλπίδα της ολοκληρώσεως στο μέλλον.

15. Μάριος Μπέζος: 'Η μεταφυσική της οὐσιοκρατίας καὶ στὸν Μεσαίωνα και ή εκκοσμίκευση, 'Αθήνα 1989.

Είναι χαρακτηριστικά όσα λέγει ο Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου για τὸν κίνδυνο ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ Ἐκκλησία: «Αὐτὸς ὁ κίνδυνος εἶναι διπλός. Πρῶτα εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ἐκκοσμικεύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Νὰ ξεχάσῃ δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐσχατολογικὴ τῆς ταυτότητα. Νὰ ἐξαντλήσῃ τὴν ταυτότητά της στὴν ἱστορικὴ τῆς δραστηριότητα, νὰ ἀπορροφηθῇ τόσο πολὺ ἀπὸ αὐτὴ τὴν δραστηριότητα ὥστε νὰ ξεχάσῃ ὅτι δὲν ἐξαντλοῦνται ἐκεῖ τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή τὸ νὰ κάνεις κοινωνικὸ ἔργο, νὰ κάνεις ἱεραποστολικὸ ἔργο, ἀκόμη καὶ νὰ κόψεις τὰ πάθη σου, νὰ προσδεύσεις πνευματικὰ ὅπως λέγεται κ.λπ. ὅλα αὐτὰ εἶναι σκύμβαλα, ἐὰν δὲν

περάσουν μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία τὰ θέτει κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα ὄχι πλέον τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τῶν ἐσχάτων. Καὶ ὁ ἄλλος κίνδυνος εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ τὸ ὀνομάζαμε ἐσχατολογοποίηση τῆς ἱστορίας. Εἶναι τὸ ἀντίστοιχο τῆς ἐκκοσμικεύσεως κατὰ κάποιο τρόπο. Ἐδῶ πλέον ἡ Ἐκκλησία κινδυνεύει νὰ ικανοποιητῇ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἔχει μέσα στὴν ἱστορία, μὲ τὰ μυστήριά της, μὲ τὶς ἐμπειρίες αὐτὲς τὶς πνευματικὲς κ.λπ. καὶ νὰ μὴν προσδοκᾷ τὴν ἔλευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ»¹⁶.

Πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία κινεῖται μέσα στὸν κόσμο, ἀλλὰ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν κόσμο, κινεῖται μέσα στὴν ἱστορία, ἀλλὰ τὸ εἶναι τῆς τὸ ἔχει στραμμένο στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἓνα προῖδν τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ εἶναι προῖδν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἰκονίζεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μέσα στὴν ἱστορία¹⁷.

Μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ χρησιμοποιεῖ κανεὶς τὰ Μ.Μ.Ε. Αὐτὸς εἶναι ὁ στόχος τῶν Κληρικῶν ποὺ χρησιμοποιοῦν τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα αὐτά. Δὲν εἶναι ἓνας στόχος ἐγκόσμιος, ἀλλὰ οὐράνιος. Οἱ Κληρικοὶ δὲν πράττουν τὸ τραγικὸ λάθος νὰ συγχέουν τὴν ἐκκλησιολογία μὲ τὴν κοινωνιολογία¹⁸.

Συμπερασματικὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι τὴν ἱεραποστολὴ καὶ τὴν μεταμόρφωση τοῦ κόσμου τὴν κάνουν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πατέρες. Καὶ ἂν κανεὶς δὲν ἔχει τὸ ἀποστολικὸ καὶ πατερικὸ φρόνημα, τότε τὸ κάνει μὲ ὑπακοὴ στὴν Ἐκκλησία, ἔχοντας ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα καὶ ὁρθόδοξη διδασκαλία, ἀκολουθώντας τὴν ζωὴ καὶ τὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διδάσκει σαφῶς καὶ σοφῶς ὅτι στὴν Ἐκκλησία ὑπάρχουν «οἱ αὐτῇ τῇ πείρᾳ μεμνημένοι» καὶ «οἱ τῇ πρὸς τοὺς τοιοῦτους αἰδοῖ καὶ πίστει καὶ στοργῇ»¹⁹.

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ - ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ καὶ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

- ★ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ (Μητροπ. Πισιδίας Μεθοδίου Φούγια).
- ★ ΚΟΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου (Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου).
- ★ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΕΩΡΟΣ - Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἴδεα καὶ τὸ ὄραμα τῆς Εὐρώπης (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).
- ★ ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ καὶ ἰδιαίτερα στὸ θέμα ἐκλογῆς μητροπολιτῶν (Ἀόρατος καὶ ὁρατὸς πόλεμος), (Καθηγ. Παναγ. Μπούμη).
- ★ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ. Ἡ φιλοσοφία τῶν Πατέρων (Καθηγ. Ἀθαν. Δεληκωστόπουλου).

**ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Γιὰ πληροφορίες καὶ παραγγελίες βιβλίων ἀπευθύνεσθε:

Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶ 1 — 115 21 Ἀθήνα.
Τηλ. (01) 72 28 008.

Fax (01) 72 38 149 (Κεντρικὴ διάθεση).

Βιβλιοπωλεῖα: Δραγατσάνου 2 (πλ. Κλαυθμῶνος) Ἀθήνα. Τηλ. (01) 33 10 977, 32 28 637 (καὶ Fax).

Ἐθν. Ἀμύνης 9α καὶ Τσιμισκῇ — Θεσ/νίκη.
Τηλ. (031) 275 126. Fax 278 559.

16. Περιοδικὸ Διάβαση, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Περιστερίου, τεῦχος 7, Μάιος - Ἰούνιος 1997, σελ. 12-13.

17. Ἐνθ' ἄν. σελ. 12.

18. Ἐνθ' ἄν. σελ. 6.

19. Γρηγ. Παλαμᾶ, ἔργα ΕΠΕ 3, 498.

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος θὰ δημοσιευθῇ ἡ εἰσήγησις τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Γιούλτση.

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΩΣ Ο ΚΑΤ' ΕΞΟΧΗΝ «ΒΙΟΤΟΠΟΣ» ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ἀφοῦ ἐκφράσω θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τοὺς ὀργανωτὰς, γιὰ τὴν εὐγενῆ πρόσκληση νὰ μετάσχω μὲ ἀνάλογη εἰσήγηση στὸ ἄκρως ἐνδιαφέρον τοῦτο Θεολογικὸ Συνέδριο, θὰ ἤθελα νὰ προβῶ σὲ μιὰ θεμελιώδη δήλωση ἐκ προοιμίου. Προτιθέμενος νὰ τεκμηριώσω ἐνώπιον ἐνὸς τόσο ὑψηλοῦ θεολογικοῦ ἀκροατηρίου τὴν

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπ. Αὐστραλίας κ. **ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ**
Κοσμήτορος τῆς ἐν Σύνδνεῦ Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου

πεποίθησή μου νὰ θεωρῶ τὴν Θεσσαλονίκη ὡς «τὸν κατ' ἐξοχὴν βίότοπο τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας κατὰ τὸ Β' ἡμῖς τοῦ ἐκπνέοντος 20οῦ αἰῶνος», φοβοῦμαι ὅτι ἡ διατύπωση τῶν ἐν προκειμένῳ θέσεων καὶ ἀπόψεών μου δὲν θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ χωρὶς μιὰ παράλληλη, ἢ μᾶλλον προτασσόμενη, ὑπενθύμιση τῶν πρὸ οὐσιαστικῶν γνωρισμάτων τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας. Γιατί, φαίνεται, ἡ ὀργανικὴ αὐτὴ διαπλοκὴ εἶναι ἀναπόφευκτη, ὅπως θὰ δοῦμε, ὅχι μόνο γιὰ λόγους τεχνικοῦς-μεθοδολογικοῦς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ λόγους βαθειὰ ἀξιωματικούς.

Ἐλπίζω πάντως, μ' αὐτὴ τὴν εἰσαγωγικὴ δήλωση νὰ μὴ θεωρηθεῖ ὅτι καθ' οἷονδήποτε τρόπο θίγω τὸ Ὁρθόδοξο τοῦλάχιστον θεολογικὸ κοινόν, δίδοντας τὴν ἐσφαλμένη ἐντύπωση ὅτι δὲν ἀναγνωρίζω, ὡς ἀπὸ μακροῦ γνωστὰ καὶ ἐπισημῶς καθιερωμένα στὴν ἐν γένει Παράδοσή μας, τὰ αὐθεντικὰ γνωρίσματα τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας.

Παρὰ ταῦτα, ὡς Ὁρθόδοξος θεολογῶν Ἐπίσκοπος, δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἐκφράσω τοῦλάχιστον τὴν ἐκπληξή μου γιὰ τὸ γεγονός ὅτι, ἂν καὶ κατὰ κόρον ἰσχυριζόμαστε ὅτι ἀποτελοῦμε, οἱ Ὁρθόδοξοι, τὴν πιστὴ ὀργανικὴ συνέχεια τῆς Α' χριστιανικῆς χιλιετίας, ὅμως κι ἐμεῖς ἐν πολλοῖς ἔχουμε ἀποκόψει πρὸ πολλοῦ τὴ **Θεολογία** ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴ καὶ ἀναντικατάστατη ρίζα της, ποὺ εἶναι ἡ **προσευχὴ** καὶ ἡ ἐν γένει νηπιτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς λατρείας. Ἴσως γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο, τὰ οὐσιαστικώτερα στάδια τῆς Θεολογίας — ποὺ εἶναι ὡς γνωστὸν ἡ **θεοπτία**, μὲ ἄμεσο αἶτημα καὶ προέκταση τὴ **θέωση** — ἔ-

χει καταντήσῃ νὰ ἀκούωνται πὰ καὶ σὲ μᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους σήμερα, ὡς περίπου «παραισθητικές», ἢ τοῦλάχιστον «**μυθικὲς**» φιλοδοξίες.

Μιὰ τέτοια ὁμως ἐσωτερικὴ ἀποψίλωση, ἐπόμενο ἦταν νὰ μὴν ἀφίνει ἄλλες διεξόδους καὶ σ' ἐμᾶς, παρὰ εἴτε ἓνα **στεῖρο ἱστορισμό**, ὑπὸ μορφὴ θετικιστικοῦ ἐπιστημονισμοῦ, ἢ — ἀκόμη χειρότερα — ἓνα ἀφόρητα **ὀρθολογικὸ διανοητισμό**. Περιττὸ νὰ ποῦμε ὅτι συνδυασμός, ἀκόμη πρὸ ἐπικίνδυνος, καὶ τῶν δύο αὐτῶν παρεκκλίσεων ἀποτελεῖ ὁ πρωτοφανὴς **σχετικισμός**, ποὺ εἰσηγοῦνται τὰ τελευταῖα χρόνια κορυφαῖοι ἐκπρόσωποι τοῦ Π.Σ.Ε. μὲ τὶς λεγόμενες «contextual theologies», στὴ θέση τῆς δῆθεν παρηκμασμένης «κλασικῆς θεολογίας», ἔχοντας ἐμφανῶς ἐπηρεάσει ὅχι λίγους καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας — καλοπροαίρετους κατὰ τὰ ἄλλα — οἰκουμενιστές. Κι ὅλ' αὐτὰ δυστυχῶς σὲ μιὰ ἐποχῇ, ποὺ ἀκόμη καὶ οἱ πρὸ ὀρθολογιστῆς Δυτικοὶ Θεολόγοι αἰσθάνονται ἓνα, ἔστω ἀνομολόγητο, ρίγος καὶ μόνο στὸ ἄκουσμα τοῦ χαρακτηριστικοῦ τίτλου «Ἡ μυστικὴ Θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», ἀνεξαρτήτως μέχρι ποιοῦ βαθμοῦ ἀνταποκρίνεται σ' αὐτὸν τὸν ἄκρως ἀπαιτητικὸ τίτλο, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁμώνυμου γνωστοῦ βιβλίου τοῦ ἀειμνήστου V. Lossky.

Ἄν ὁμως «**Θεολογία**» εἶναι μᾶλλον ὁ **ἐκ Θεοῦ**, παρὰ ὁ **περὶ Θεοῦ**, λόγος, τότε ἀσφαλῶς εἰς τὴν θέση τοῦ **διανοητισμοῦ**, αὐτοδικαίως καὶ θεοπρεπῶς τοποθετεῖται ἡ «**ἐπίκληση**». Καὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο δὲν θὰ ἦταν περιττὸ νὰ θυμηθοῦμε τὸν ὀρισμὸ ποὺ ἔδωσε γιὰ τὸν θεολόγο ὁ Coccejus στὸν 17ο αἰῶνα, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἀσυγκίνητο ἓνα πνεῦμα σὰν τὸν Karl Barth, ποὺ, ὡς γνωστόν, τὸν παραθέτει εἰσαγωγικῶς, σχεδὸν σὰν προμετωπίδα, στὸν πρῶτο τόμο τῆς πολύτομης Δογματικῆς του, καὶ μάλιστα στὴν ἀρχικὴ ἐλληνικὴ του διατύπωση: «Θεολόγος est ὁ τὸν θεὸν ἐκ θεοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ εἰς δόξαν αὐτοῦ λέγων» (Summa theol., 1669, I, 1).

Γιὰ νὰ λαλήσῃ ὁμως ὁ θεολογῶν ἄνθρωπος «ἐκ Θεοῦ» καὶ «εἰς δόξαν Θεοῦ», ὀφείλει ἀσφαλῶς νὰ ὑπερβεῖ τὴν **ἀντίσταση** ποὺ ἐδημιούργησε στὴ σχέση του μὲ τὸν Θεὸ ἡ προπατορικὴ πτώση. Ἐτσι, τὸ ἀληθῶς θεολογεῖν, ἔχει ὡς οὐσιωδέστατη καὶ ἀξιωματικὴ προϋπόθεση

ένα διπλό ὄρο. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἓνα ἀέναιο **καθαρόμ**, κι ἀπὸ τὸ ἄλλο μιὰ ἀνεπιφύλακτη **ἀνιδιοτέλεια**. Ὑπόδειγμα καὶ συμβολικὴ προτύπωση τοῦ πρώτου σκέλους τοῦ ὄρου ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, ἡδη ἀπὸ τὴν Π. Διαθήκη, ἡ **κλήση** τῶν Προφητῶν, μὲ τὴν δραματικότητα ποὺ περιγράφεται ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα (βλ. 6,6). Γιὰ τὸ δεύτερο σκέλος τοῦ ὄρου, ἀνυπερβλητοῦ ιδεώδους καὶ πρότυπο μένει πάντα ἡ Θεοτόκος. **Προφητικὴ ἀπελευθέρωση** λοιπὸν ἀφ' ἑνός, καὶ **λατρευτικὴ ιστορικότητα** ἀφ' ἑτέρου, εἶναι οἱ κεντρικὲς διαστάσεις ποὺ ἐξασφαλίζουν αὐθεντικότητα στὸν θεολογικὸ λόγο.

Τὴν ἀξιοματικὴ αὐτὴ τοποθέτηση δὲν παρέλειψε βέβαια νὰ ὑπενθυμίζει πάντα, θεωρητικὰ τοῦλάχιστον, ἡ θεολογικὴ σκέψη σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση (μὲ τὰ γνωστὰ διαλεκτικὰ ζεύγη Ἱστορία καὶ Ἀποκάλυψη, Λόγος καὶ Ἀποκάλυψη, Ἐμπειρία καὶ Ἑσχατολογία ἢ ἄλλα παρεμφερῆ).

Τελείως ἐνδεικτικὰ ὑπενθύμιζω ὅτι ὁ Δυτικὸς K. Rahner εἶχε τὴν εὐαισθησία καὶ τὴν τόλμη συγχρόνως, νὰ κηρύξει ὅλη τὴ σύγχρονη Ἀκαδημαϊκὴ Θεολογία μας σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση ὡς ἀτελέσφορη στὸ σύγχρονο κόσμο — ἀκόμη καὶ τῶν πιστῶν — ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν εἶναι πιά Θεολογία «γονυπετοῦσα» (kniende), ἀλλὰ «καθήμενη» (kitzende). Γενικῶς πάντως, δὲν φαίνεται νὰ γίνεται, δυστυχῶς, εὐρύτερα σεβαστὴ ἡ μνημονευθεῖσα πρὸ πάνω διπολικότητα ποὺ ἀπαιτεῖ τὸ ἀληθῶς θεολογεῖν, μεταξὺ προφητικῆς ἀπελευθερώσεως καὶ λατρευτικῆς ιστορικότητας.

Κυριώτερος λόγος γιὰ μιὰ τέτοια ριζικὴ **ἀσυνέπεια**, θὰ πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθεῖ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐκτιμήθηκε πάντοτε ὅσο θὰ ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς θεολογοῦντας ἡ κατ' ἐξοχὴν δημιουργικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐξασφαλίζει εἰς τοὺς «ἐκζητοῦντας τὸν Κύριον» τὸ «χαροποιὸν πένθος», ἡ «θεοφιλὴς πενία» ἢ ἡ λεγόμενη «χαρμολύπη» στὴν νηπτικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμε, ὅτι τὸ «παθεῖν τὰ θεῖα» τῶν Πατέρων, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας **ἐξελικτικὸς σταθμὸς** στὴν ὅλη πορεία πρὸς τὴν Θεολογία, τὴ θεοπτία καὶ τὴ θέωση. Εἶναι **ἀφετηριακὴ, ριζικὴ** προϋπόθεση. Εἶναι δηλαδή αὐτὴ ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ζωῆς. Γι' αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, «πένθος» καὶ «πάθος» συναιροῦνται σὲ μιὰ ἀδιάσπαστη συνιστώσα τοῦ θεολογεῖν.

Τὴν ἰδιαίτερος βαρύνουσα σπουδαιότητα **πένθους** καὶ **πάθους** γιὰ τὴ Θεολογία, πολὺ χα-

ρακτηριστικὰ ἐπισημαίνει ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, ὅταν προτρέπει τὸν ἀκροατὴ του νὰ ἐπικαλεῖται συγχρόνως καὶ ἐξίσου ὡς διδασκάλους, Μαρίαν καὶ Μάρθαν: «Ἐπικαλοῦ τὴν Μαρίαν καὶ Μάρθαν ὅπως σὲ διδάξωσι πενθικὰς φωνὰς» (Τὰ εὐρεθέντα Ἀσκητικά, λόγος β', περὶ ἀπαρνήσεως κόσμου κ.λπ.).

Βλέπουμε δηλαδή ἐδῶ, ὅτι ἐνῶ — στὴν ἱστορία τοῦ κηρύγματος τοῦλάχιστον — ἔχουμε συνηθίσει νὰ ἀντιπαραθέτουμε τὶς δυὸ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου, ὡς ἐκπροσώπους ἀντιστοίχως τῆς **θεωρητικῆς νηπτικῆς** ζωῆς ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς **πρακτικῆς ἀσκήσεως** καὶ ἀγαθοεργίας ἀφ' ἑτέρου, ὁ κατ' ἐξοχὴν νηπτικὸς Πατὴρ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, δὲν διστάζει νὰ τὶς ταυτίσει ἀνεπιφυλάκτως, ὡς ἐξίσου διδάσκουσες τὸ αὐτὸ ἀδιαίρετο «πενθικὸ» κλίμα, ποὺ δημιουργεῖ ἡ χαροποὺς παρουσία τοῦ αἰωνίου Νυμφίου. Εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ κομβικὸ σημεῖο φαίνεται ὅτι συγκροτεῖται ἡ «μητέρα», δηλαδή ὁ **χρονικὸς καὶ τοπικὸς «καιρὸς»**, ἢ ἄλλως ὁ «βίότοπος» τῆς Θεολογίας.

Ἄν ὁ ἐνανθρωπήσας Θεὸς δὲν θεωρηθεῖ στὴ **δόξα** καὶ τὴ **μοναδικότητα** τοῦ Νυμφίου, δὲ θὰ καταυγάσει μὲ τὸ φῶς Του τὴ συνείδηση τοῦ πιστοῦ σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ αἰσθανθεῖ τὸ πένθος τῆς ἑνδείας ποὺ θὰ τὸν ὀδηγήσει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐπίκληση τοῦ «λάμπρυνόν μου τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς, Φωτοδότα, καὶ σῶσόν με».

Καὶ δὲν εἶναι ἀσφαλῶς τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τὰ περὶ τοῦ Κυρίου ὡς «Νυμφίου» ἐτοποθέτησε ἀκριβῶς εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἑβδομάδα τοῦ πένθους, δηλαδή τοῦ Θείου Πάθους καὶ τῆς ἀκρας ταπεινώσεως, πουθενὰ δὲ ἄλλου σ' ὁλόκληρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔτος. Γιατὶ μόνον ὡς Νυμφίος καὶ ὡς «ἀμνὸς» θυόμενος δίδεται καὶ λαμβάνεται **ἐξ ὁλοκλήρου** ὁ ἐνανθρωπήσας Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπο, τὸν ὅποιον καὶ Ἐκεῖνος ἐκ τῶν προτέρων ἀπαιτεῖ **ἐξ ὁλοκλήρου**, ἐφ' ὅσον ἐξ ὁλοκλήρου τὸν ἐκτίσει, κατὰ τὴν γνωστὴν ρῆση τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου.

* * *

Ἐχοντας μὲ τὰ ἀνωτέρω ἐπισημάνει τὸ πνευματικὸ κλίμα καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ προϋποθέτει τὸ θεολογεῖν μεταπτωτικῶς, μπορούμε τώρα στὴ συνέχεια νὰ ἐπισημάνωμε, κάπως ἐπιλεκτικὰ, κάποια ἀπὸ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῆς Θεσσαλονίκης, ποὺ ἐκ προοιμίου τὴν καταξιώνουν ὡς ιδεώδη κοιτίδα καὶ «βίότοπο» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ εἶναι ἀσφαλῶς ἀπότοκα ὄχι μονάχα τῆς **Ἱστορίας**, ἀλλὰ καὶ τῆς

Γεωγραφίας τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ τόπου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιορισθοῦμε «μονοφυσικά», τρόπον τινά, στὰ χριστιανικά μόνον δεδομένα τῆς «ἀνθρωπογεωγραφίας», ἀλλὰ σ' ὁλόκληρο τὸ εὐρύτερο ὕλικο-πνευματικὸ διάγραμμα τῆς ἄλλοτε Συν-βασιλεύουσας καὶ σήμερα Συν-πρωτεύουσας.

Δὲν θὰ δυσκολευόμουν καθόλου νὰ ἰσχυρισθῶ ἐδῶ, ὅτι ἤδη αὐτὸ τὸ «Σύν», ἀκόμη καὶ στὸν κοσμικὸ χαρακτηρισμὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀποτελεῖ ἴσως τὴ στοιχειωδέστερη συμβολικὴ ἔκφραση τοῦ κλίματος «κοινωνίας», ποὺ ἀνέκαθεν τὴν συγκροτοῦσε, καὶ ποὺ συγχρόνως εἶναι ὅ,τι περισσότερο ἀπαιτεῖ ἡ Θεολογία, ὡς ἡ συνεπέστερη ἐμπράγματη βίωση τῆς «θεανδρικότητας» μέσα στὴν Ἱστορία.

Ἐπεξηγηματικά μάλιστα θὰ ἔλεγα, ὅτι τὸ «Σύν» αὐτὸ τῆς ἐν προκειμένῳ «κοινωνίας», γίνεται ἀκόμη ἱερώτερη ὑπόμνηση καὶ προϋπόθεση ἐν Θεῷ ζωῆς, ὅταν λαμβάνεται — ὅπως ἀκριβῶς καὶ πραγματώθηκε πάντα στὸν ἱστορικὸ βίῳ αὐτῆς τῆς πόλεως — ὄχι δηλαδὴ ὡς νομικὰ ἐξασφαλισμένη ἀνταγωνιστικὴ **διεκδίκηση** σὲ κάποια ἀπροσδιόριστη κοινὴ περιουσία, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ εὐγνωμοσύνῃ «ἀποκαρδοκούμενη» **εὐκτικὴ μετοχή**. Ἐδῶ ἄλλωστε βρίσκονται καὶ τὰ πραγματικά ὄρια ἀνάμεσα στὴ **φύση** καὶ τὴ **χάρη**.

Μνημονεύοντας πάντως καὶ ἀξιολογώντας τὰ ἐπὶ μέρους κυριώτερα γνωρίσματα, ποὺ κάνουν τὴ Θεσσαλονικὴ ξεχωριστὸ «βιότοπο» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ὀφείλομε νὰ σταθοῦμε μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸ γεγονός ὅτι ἡ θεοφρονητὴ αὐτὴ πόλη, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐκτεινόμενο σὲ χιλιετίες ὁλόκληρες ἱστορικὸ-πολιτιστικὸ βίῳ, διαθέτει καὶ μιὰ ἀδιάκοπη ὑπερχιλιετὴ ἤδη ἄμεση γειτνίαση μὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸν κατ' ἐξοχὴν τόπο Ὁρθοδόξου λατρείας, δακρύων καὶ ἀσκήσεως.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄμεση γειτνίαση καθγιαζόταν, ὅπως ἦταν φυσικὸ — σὰν ἀπὸ ἀδιάλειπτη νυχθήμερη **ἐπίκληση** — ὁλόκληρη ἡ πνευματικὴ κληρονομία τοῦ Βυζαντίου, ὅπως ἀνθοῦσε θαλερὰ στὴν «Συμβασιλεύουσα» καὶ μεταδιδόταν δυναμικά σ' ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες χώρες τῆς Βαλκανικῆς, ὅχι δὲ μονάχα ὡς θεολογικὴ Γραμματεία, ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀγιογραφία, Ναοδομία, Δίκαιο, Ἔθιμα καὶ Κοινωνικὲς δομές, καθὼς καὶ πάσης φύσεως θεσμικὰ μορφώματα.

Ἐκ παραλλήλου, τὰ ἔξοχα πρωτοχριστιανικά μνημεῖα καὶ προσκυνήματα τῆς Πόλεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ πνευματι-

κὰ κινήματα ποὺ ἀναπτύχθηκαν σ' αὐτὴν καὶ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ — μὲ κορυφαῖο τὸ φαινόμενο τοῦ ἡσυχασμοῦ — ἀνέδειξαν ἡγετικὲς φυσιογνωμίες Ἱεραρχῶν καὶ Θεολόγων Πανορθοδόξου ἐμβέλειας, ἐφάμιλλες τῶν ὁποίων διέθετε μόνον ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Βυζάντιον.

Ἕνας τόσο ἀρχαῖος, ἀλλὰ καὶ τόσο πλούσιος σὲ ποικιλία στοιχείων, κοινωνικο-πνευματικὸς ἱστός, φυσικὸ ἦταν νὰ γίνεται συνεχῶς ἡ θαυματουργικὴ χοάνη, μέσ' ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ Πίστη — δοκιμαζόμενη «ὡς ἐν χωνευτηρίῳ» μὲ τὴν κάθε ἀντιξοότητα ἢ κατὰ κόσμον ἀποτυχία — μπορούσε νὰ ἀναγεννᾶται καί, πρὸ πάντων, νὰ παρὰγει ἄνθη ἀμάραντα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρωμα δὲν ἦταν δυνατόν παρὰ νὰ διαχέεται στοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς μακρὰν ὡς «μέλος παναρμόνιον Θεολογίας», ἀκόμη κι ἂν ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἀπόλυτη «σιωπὴ» τοῦ Μαρτυρίου, ἴσως μάλιστα ἰδιαίτερα τότε.

Ὅταν ὁμως φτάνουν σὲ ἀπόλυτη **ταύτιση** λόγος καὶ σιωπῆ, ὡς «**μαρτυρία**» τοῦ Θεοῦ καὶ «**μαρτύριο**» διὰ τὸν Θεόν, τότε εἶναι προφανές ὅτι ἔχουμε φθάσει στὴν τελείως χαρισματικὴ κατάσταση τοῦ «διὰ Χριστὸν σαλοῦ», ἡ ὁποία ὀρθῶς ἐκτιμήθηκε πάντοτε ὄχι μονάχα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνθερμη εὐρύτερη «διανόηση», ὡς ὁ αὐθεντικώτερος καὶ πληρέστερος λόγος τῆς Πίστεως.

Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ χαρισματικὸ κλίμα πνευματικῆς ζωῆς, εἶχε ἀναπτυχθεῖ στὴ Θεσσαλονικὴ, ὄχι μονάχα κατὰ τὴ βυζαντινὴ καὶ τὴν ὑστεροβυζαντινὴ περίοδο, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ νεώτερα χρόνια, ὅσο κι ἂν αὐτὸ ἀκούγεται κατ' ἀρχὴν ὡς ἀπίθανο ἢ τερατολογικόν. Ἡ Θεσσαλονικὴ, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, δὲν ἦταν μόνον ὁ «ὀμφάλιος λῶρος» μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδαιότερη πολιτιστικὴ γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως γενικώτερα. Ὁ ἐτερόκλητος καὶ διεθνιστικὸς χαρακτήρας τοῦ πρὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, μὲ ἔντονη, ὡς γνωστόν, τὴν παρουσίαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ στοιχείου, βοηθοῦσε πολὺ εἰς τὴν ἐν γένει κινητικότητα τῶν κατοίκων καὶ τὴν ἐπικοινωνία ἐδῶ τῶν ἰδεῶν, ὅσο σὲ καμιά ἄλλη πόλιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς.

Δὲν εἶναι τυχαῖο, μῆτε χωρὶς βαθύτερη σημασία, τὸ γεγονός ὅτι ὅλα τὰ ἀνανεωτικὰ ρεύματα πρὸς ἀνατροπὴ τῆς τυραννίας τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς φυσιοκρατίας, ποὺ γεννήθηκαν διαλεκτικὰ στὴ Δυτ. Εὐρώπῃ, κατὰ τίς πρώτες

δεκαετίες του 20ού αιώνα, σ' όλα τὰ πεδία σκέψης, τέχνης, καὶ ζωῆς, βρῆκαν ἄμεση ἀνταπόκριση στοὺς ἀπὸ μακρὰ παράδοση εὐαίσθητοποιημένους διανοούμενους καὶ καλλιτέχνες αὐτῆς τῆς πόλεως.

Αὐτὸ π.χ. ποὺ ἀργότερα ὠνομάσθηκε κλῖμα «ἐσωτερικοῦ μονολόγου» καὶ θεωρήθηκε τὸ χαρακτηριστικώτερο γνῶρισμα τῆς μοντέρνας Θεσσαλονικιάτικης λογοτεχνίας, μὲ γενάρχη καὶ κορυφαῖο τὸν ἀείμνηστο Ν. Γ. Πεντζίκη, ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα πνευματικῆς διεργασίας αἰώνων. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, καὶ δὲν θὰ ἦταν σωστὸ νὰ τὸ θεωρήσωμε **λογοτεχνικὸ** μόνο ρεῦμα αὐτὸ τὸ φαινόμενο, ἀφοῦ ἐκφράζει μιὰ ὁλόκληρη «στάση ζωῆς». Τὸ παράδειγμα ἀκριβῶς τοῦ Πεντζίκη, εἶναι ἡ καλύτερη ἀπόδειξη περὶ τούτου. Ποιὸς θὰ τολμοῦσε νὰ ξεχωρίσει τὴν τέχνη τοῦ Πεντζίκη ἀπὸ τὴ βαθειὰ ὀρθόδοξη θρησκευτικότητά του καὶ τὴν ἐν γένει πολυσχιδὴ ζωὴ του; Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τόλμησα, σκιαγραφώντας πρὸ ἐτῶν τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ κατ' ἐξοχὴν Θεσσαλονικιοῦ πνευματικοῦ δημιουργοῦ, νὰ πῶ ὅτι τοῦλάχιστον στὴν περίπτωσή του δὲν θὰ πρέπει νὰ μιλοῦμε ἀπλῶς γιὰ «ἐσωτερικὸ μονόλογο», ἀλλὰ μᾶλλον γιὰ «νοερὸ μονόλογο», κατὰ τὸ «νοερὰ προσευχή».

Μόνο ἔτσι, νομίζω, προσεγγίζομε κάπως τὴ βαθύτερη «θεολογικὴ διάσταση» τῆς πνευματικῆς Θεσσαλονικῆς γενικώτερα, τὴν ὁποία ἐφέτος ὁλόκληρος ὁ κόσμος πανηγυρίζει μαζί μας, ὡς τὴν «πολιτιστικὴ πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης».

Ἄλλωστε, τὸ γενικώτερο καὶ εὐρύτερο πολιτιστικὸ «στίγμα» αὐτῆς τῆς πόλεως, τὸ ἔδωσε πάλι ὁ Πεντζίκης ἐπιγραμματικά, ὅταν μὲ τὴν εὐχέρεια ποὺ τὸν διέκρινε νὰ κινεῖται συνεχῶς ἀνάμεσα σὲ «μῦθο» καὶ «πραγματικότητα», παρατήρησε ὅτι σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλιν ἔχουν συζευχθεῖ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τὸν πιὸ γόνιμο τρόπο. Γιατὶ τόσο ἡ **πνευματικὴ** ὅσο καὶ ἡ **βιολογικὴ** ζωὴ τῆς πόλεως εἶναι κτισμένη πάνω σὲ μνήματα: Τὸ Πανεπιστήμιο πάνω σὲ ἄλλοτε νεκροταφεῖο τῶν Ἑβραίων, καὶ τὸ Δημόσιο Μαιευτήριό πάνω σὲ τάφους Μακεδονικοῦς.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι, κάποιοι τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ ἀκροατήριό, μὲ τὸ νὰ μὲ ἀκοῦτε νὰ ὁμιλῶ μέχρι τώρα γιὰ τὴ Θεσσαλονικίαν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν «βιότοπο» τῆς Ὁρθόδοξου Θεολογίας, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ β' ἡμῖς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, χωρὶς νὰ ἀναφέρω οὔτε λέξη ὡς ἐδῶ γιὰ τὴν ἐπίσημη Θεολογικὴ Σχολή, ποὺ ἰδρύθηκε στὸ

Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο στὴ μέση ἀκριβῶς τοῦ αἰῶνα, θὰ νομίσате ἴσως εἶτε ὅτι εὐρίσκομαι λίγο πολὺ «ἐκτὸς θέματος», εἶτε ὅτι δὲν ἐκτιμῶ ὅσο θὰ ἔπρεπε τὴν ἐπίσημη Ἀκαδημαϊκὴ Θεολογία.

Ἐπιθυμῶ, λοιπόν, νὰ βεβαιώσω, ὅσους ἐνδεχομένως σκανδαλίσθηκαν, ὅτι μήτε τὸ ἓνα συμβαίνει μήτε τὸ ἄλλο. Ἀντιθέτως μάλιστα. Ἄν δὲν ἐκτιμοῦσα ἰδιατέρως τὸ κλῖμα ποὺ ἐδημιούργησε — πέρα ἀπὸ τὸ πραγματικὸ καὶ ἔνσαρκα συντελεσμένο ἔργο της — ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, καθὼς καὶ τὰ παρεμφερῆ ἐρευνητικὰ Ἰδρύματα, σύγχρονά της ἢ νεώτερα, ὅπως ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου Αἴμου, τὸ Πατριαρχικὸ Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῶν Σπουδῶν κ.ἄ., δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰ ἐξάρω, ἤδη ἀπὸ τοῦ τίτλου τῆς Εἰσηγήσεώς μου, τὸν Θεολογικὸ χαρακτήρα τῆς Θεσσαλονικῆς, στὰ χρονικὰ πλαίσια τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Περιττὸ ἄλλωστε νὰ ὑπενθυμίσω, ὅτι καὶ ἡ ταπεινότης μου εἶχε τὴν τιμὴ νὰ συνδεθεῖ, κατὰ τὴν δεξιά τῆς ἐν Θεσσαλονικίᾳ διακονίας μου, ὄχι μονάχα μὲ τὸ Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, τοῦ ὁποῖου ἐχρημάτισα, ὡς γνωστόν, ἐκ τῶν ιδρυτικῶν μελῶν καὶ Πρόεδρος ἐπὶ μακρόν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν Θεολογικὴ Σχολή, τῆς ὁποίας ὑπῆρξα ἐπίσης Ὑφηγητής, ἔστω καὶ κάτω ἀπὸ ἄκρως δυσμενεῖς συνθήκες.

Πιστεύω λοιπὸν ἀκράδαντα, ὅτι μὲ τὴν πρωτοποριακὴ ἐργασία ποὺ ἄρχισε ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ τὸ Πατριαρχικὸ Ἰδρυμα, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ μνημονευθέντα παρεμφερῆ Ἰδρύματα, στὸ χωρὸ τῆς ἐρεῦνης καὶ προβολῆς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας — καὶ μάλιστα στὴν πληρότητα τῆς προσφορᾶς των, ὄχι δηλαδὴ μόνον ὡς Θεολόγων καὶ Συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ ὡς Ποιμένων καὶ Λειτουργῶν — ἡ Θεσσαλονικὴ ἔδωσε τὸ ἔναυσμα καὶ τὸ θαλερότερο παράδειγμα γιὰ μιὰ ὁλοκληρωτικὴ ἀνανέωση τῶν θεολογικῶν σπουδῶν στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸν ἐν γένει Ὁρθόδοξο κόσμο.

Δὲν μένει λοιπὸν παρὰ νὰ εὐχηθοῦμε, αὐτὸ τὸ παράδειγμα νὰ μὴν ὑποχωρήσει ποτὲ στὴ φωνὴ τῶν «Σειρήνων» τοῦ σύγχρονου κόσμου. Γιατὶ ἂν «πάσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία λογίζεται», πολὺ περισσότερο θεολογία «ἀλειτούργητη» εἶναι ἢ εἰδεχθέστερη μορφὴ ἀνοσιουργίας.

**ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**Στόχοι και αρχές ύλοποίησης
του Ε.Π. «Καταπολέμηση του Άποκλεισμού
από την Άγορά Έργασίας» Β' ΚΠΣ 1994-1999***

Μια τέτοια περίπτωση είναι και η χώρα μας, στην οποία οι σχέσεις μεταξύ Άρχων και πολιτών είναι σαφώς ιεραρχικές και πελατειακώς καθορισμένες, ή διοικητική αποκέντρωση είναι ανεπαρκής και αναπτύσσεται στρεβλά, ή Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί κακέκτυπο της Κεντρικής Διοίκησης με όλες τις αδυναμίες της τελευταίας, αλλά χωρίς τα προτερήματά της¹², οι Μη Κυβερνητικές

του οργανισμού, από τον οποίο ο καθένας προέρχεται, πάνω από το κοινό συμφέρον και πολύ περισσότερο πάνω από το συμφέρον των λεγομένων «πελατών» ενός προγράμματος, ιδίως μάλιστα αν πρόκειται για πελάτες περιθωριακούς και αποκλεισμένους, οι πάντες φιλοδοξούν να επιβάλουν την άποψή τους ως την μόνη όρθη και συμφέρουσα, ο καθείς διεκδικεί τον αποκλειστικό έλεγχο της πορείας του προγράμματος στο οποίο συμμετέχει, όλοι αναμένουν έναγωνίως να δρέψουν στεφάνους αναγνωρίσεως και επαίνων για επιτυχίες, για τις οποίες ένδεχομένως δεν έχουν συμβάλει, ενώ αυτονόητως μετακυλίνουν τις ευθύνες τυχόν αποτυχιών στους άλλους. Αναρωτιέται κανείς: έχει νόημα σε μια τέτοια κοινωνία να επιμείνει στην εφαρμογή της αρχής της εταιρικότητας; Η απάντηση είναι ένα κατηγορηματικό Ναι! Σε τέτοιες ακριβώς κοινωνίες είναι επείγουσα ή ανάγκη της εταιρικότητας, ως ενός εκπαιδευτικού πλέον μηχανισμού αλλαγής νοοτροπίας. Η εταιρικότητα είναι μια προϋπόθεση για την εφαρμογή του Ε.Π., καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ταυτόχρονα όμως είναι και ένας στόχος, προς τον οποίο φθάνει κανείς μέσα από «παιδευτικές» διαδικασίες.

Μιλώντας για την εταιρικότητα θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι έχει ιδιαίτερη σημασία ή προσπάθεια της Κοινότητας να εμπλέξει τις μη κυβερνητικές έθελοντικές οργανώσεις και τις τοπικές πρωτοβουλίες βάσεως στις δράσεις και τα προγράμματα της και να προωθήσει τόσο την συνεργασία μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και των ιδιωτικών οργανώσεων, όσο και την συμμετοχή των προσώπων και ομάδων «στόχου» στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων, προγραμματισμού και εφαρμογής των δράσεων. Πέραν του ότι μια τέτοια συμμετοχή είναι θέμα κοινωνικής δικαιοσύνης, δημοκρατικής διοργανώσεως της κοινωνίας και επιβολής ήθικης κοινωνικής τάξεως, η προσπάθεια αυτή διαδηλώνει και τούτο: Ότι η υπόθεση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η μορφή και η ποιότη-

Του κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οργανώσεις είναι οικονομικώς εξαρτημένες από το Κράτος και δεν έχουν περιθώρια αυτόνομης δράσεως, οι εκπροσωπούντες όλους αυτούς τους φορείς είναι έθισμένοι στην «ύπηρεσιακή» νοοτροπία πρόταξης του «συμφέροντος της ύπηρεσίας» ή

* Συνέχεια εκ της σελ. 476 του υπ' αριθ. 10 τεύχους.

12. Η περιφερειακή αποκέντρωση και η ανάπτυξη του πρώτου και του δευτέρου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, έχει νόημα μόνον εφόσον συνοδεύεται από την αναγκαία αναδιάρθρωση δυνάμεων, ανακατανομή των ρόλων και αλλαγή των νοοτροπιών. Στην Ελλάδα όμως αποκέντρωση σημαίνει σε μεγάλο βαθμό μεταφορά των αδυναμιών και της νοοτροπίας της κεντρικής διοικήσεως σε τοπικό επίπεδο. Όπως π.χ. ο σχεδιασμός στο κεντρικό επίπεδο γίνεται ερήμην της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, έτσι και ο σχεδιασμός σε δημοτικό επίπεδο γίνεται τις περισσότερες φορές με την απουσία των τοπικών έθελοντικών οργανώσεων, των τοπικών πρωτοβουλιών και των δημοτών. Είναι γνωστό ότι η σχέση των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων με το δημόσιο καταντά σχέση εξαρτήσεως: είναι όμως εξίσου γεγονός ότι αυτό σπανίως μόνον διορθώνεται στο επίπεδο των Δήμων. Ούτε όμως και η γραφειοκρατική νοοτροπία, ή εξουσιαστική διάθεση, ή προσκόλληση σε παραδοσιακές μεθόδους δράσεως, ή κακή οργάνωση, ή μειωμένη απόδοση, ή έλλειψη καταλλήλων στελεχών και ή έλλειψη συνεχείας στον σχεδιασμό, τα προγράμματα και τα έργα σε περίπτωση αλλαγής των πολιτικών προσώπων — για να αναφερθούμε σε μερικές από τις αδυναμίες της Κεντρικής Διοίκησης — απουσιάζουν από την αποκεντρωμένη Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτά όλα αποτελούν άρνητικά στοιχεία τόσο για την αποτελεσματική και καινοτόμο δράση, την οποία επιδιώκουν τα Κοινωνικά προγράμματα, όσο και για την ανάπτυξη της εταιρικής σχέσεως.

τα της ζωής στην Ένωμένη Ευρώπη δεν είναι πράγματα που μπορούν να αποφασίζονται αποκλειστικώς από την πολιτική έξουσία, να ρυθμίζονται από την νομοθεσία και να εφαρμόζονται με αποκλειστική ευθύνη της κεντρικής ή εθνικής διοικήσεως και γραφειοκρατίας, αλλά αποτελούν πρωτίστως και κατ' έξοχην υπόθεση των ιδίων των πολιτών.

Και μία τελική παρατήρηση: 'Η έταιρικότητα, παρὰ την μεγάλη σημασία της, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως πανάκεια. 'Η έμπειρία διδάσκει, ότι ακόμη και προγράμματα με πλατεία πολιτική υποστήριξη και εξασφαλισμένη συνεργασία κεντρικής διοικήσεως, τοπικών παραγόντων και ιδιωτικών φορέων είναι καταδικασμένα να αποτύχουν, αν έλλείπει ή αναγκαία διοικητική και τεχνολογική υποδομή, ό σωστός σχεδιασμός και τó κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό για την υλοποίησή τους.

2.4.3. 'Η αρχή της συμμετοχής [participation]

Συμμετοχικότητα των χρηστών

Τό μεγαλύτερο πρόβλημα των κοινωνικώς αποκλεισμένων είναι ή παθητικότητα και αποθάρρυνση, ή οποία έπέρχεται βαθμιαία, λόγω της μακροχρόνιας απομάκρυνσης ή της μη ένταξής τους καθόλου στα κοινωνικά δρώμενα και στην αγορά εργασίας. 'Η νοοτροπία που αναπτύσσεται δεν τους αφαιρεί μόνον την δυνατότητα αυτενέργειας και δραστηριοποίησης, τους καθιστά ακόμη και αδιάφορους σέ οποιαδήποτε προσφορά για εκπαίδευση. Για τόν λόγο αυτό και γίνεται γενικώς αποδεκτό, ότι ή ενθάρρυνση και ικάνωση για συμμετοχή αποτελεί βασική προϋπόθεση για την έξοδο από την κατάσταση αποκλεισμού.

Την αποθάρρυνση όμως και την παθητικότητα δεν εύννοούν μόνον ή ανεργία και ό αποκλεισμός. Την τρέφουν και οι θεσμοί και ό τρόπος διοργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας. Σέ μια κοινωνία όπου επικρατούν σχέσεις ύποταξης και εξάρτησης, όπως αυτές που καθιερώνονται με τó σύστημα ανατροφής και εκπαίδευσης των παιδιών, σχέσεις πελατειακές, όπως αυτές που γνωρίζουμε σέ όλα τὰ επίπεδα πολιτικού βίου, σχέσεις πατερναλιστικές, όπως αυτές που γνωρίζουμε από τόν συνδικαλισμό ή από διάφορες καλοπροαίρετες κάποτε υπηρεσίες και οργανώσεις, οι πολίτες αρχίζουν να άμφισβητούν τó νόημα και την σκοπιμότητα των προσκλήσεων συμμετοχής, ή οποία τις περισσότερες φορές δεν άποσκοπεί παρὰ μόνον στην νομιμοποίηση προειλημμένων αποφάσεων διά της

βουβής έστω παρουσίας των προσώπων, στα όποια άφορούν οι αποφάσεις, και προτιμούν να άποσύρονται στην ιδιωτική τους ζωή και βαθμηδόν να περιθωριοποιούνται. 'Η έξοδος από μια τέτοια περιθωριοποίηση, πολύ περισσότερο όμως από την περιθωριοποίηση που συνδέεται με κοινωνικό στιγματισμό και κοινωνικό αποκλεισμό, είναι μια επίπονη και πολύχρονη διαδικασία. Και τούτο μετὰ άλλων διότι οι σύγχρονες κοινωνίες διαθέτουν πολλούς μηχανισμούς έπιλογής των όλίγων, όχι όμως πάντοτε των ικανότερων, και περιθωριοποίησης των πολλών, μηχανισμούς που άρχίζουν από τó σχολείο με την βαθμολογία και συνεχίζονται μέχρι την άπóταξη από τόν ενεργό κοινωνικό και οικονομικό βίο μετὰ από «ευδόκιμον ύπηρεσίαν», δεν διαθέτει όμως μηχανισμούς άποπεριθωριοποίησης και κοινωνικής έντάξεως, εκτός από τούς μηχανισμούς των πελατειακών σχέσεων.

Τό Ε.Π. Καταπολέμησης τού 'Αποκλεισμού από την 'Αγορά 'Εργασίας προβλέπει ειδικές δραστηριότητες για την ενθάρρυνση και κίνηση τού ενδιαφέροντος των αποκλεισμένων για συμμετοχή όχι μόνον στις εκπαιδευτικές, αλλά και σέ άλλες διαδικασίες που θα συντελέσουν στην άποπεριθωριοποίηση. 'Η καλλιέργεια και ανάπτυξη της συμμετοχικότητας δεν έξαντλείται στην τακτική παρακολούθηση και στην καλή έπίδοση στα μαθήματα κατάρτισης, αλλά προχωρεί και στην ανάπτυξη αυτενέργειας, πρωτοβουλίας και συμμετοχής σέ αποφάσεις που άφορούν στη λειτουργία τού προγράμματος. 'Απώτερος στόχος των δραστηριοτήτων αυτών είναι ή έξοδος από τόν φαύλο κύκλο τού αποκλεισμού και ή δημιουργική ένταξη όχι μόνον στην αγορά εργασίας, αλλά και γενικότερα στόν κοινωνικό και οικονομικό ιστό. Αυτό σημαίνει ότι μέσα από τὰ προγράμματα αυτά θα πρέπει οι χρήστες να άποκτήσουν την ικανότητα να μεταβληθούν από δέκτες παροχών και «άντικείμενα» ύπηρεσιών και φροντίδος, σέ αυτεξούσια «ύποκείμενα», που καθορίζουν την δράση και την τύχη τους και διαμορφώνουν αυτόνομα τó στενό κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον διαβιώσεώς τους.

2.4.4. 'Η 'Αξιολόγηση [Evaluation]

Μολονότι ή αξιολόγηση δεν άνήκει στις «άρχες» και την φιλοσοφία τού Προγράμματος, αλλά στις μεθόδους παρακολουθήσεως της εφαρμογής του, θεωρούμε άπαραίτητο να άναφερθούμε πολύ σύντομα και σέ αυτήν, άφενός λόγω της κεντρικής θέσεως που κατέχει στό πρόγραμμα τού αποκλει-

σμού και άφετέρου διότι δὲν ὑπάρχει σχετική παράδοση στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅλα τὰ προγράμματα τῆς Κοινότητος θὰ ἀπαιτοῦν στὸ μέλλον αὐστηρότερη καὶ ἐπιστημονικῶς ἀριότερη ἀξιολόγηση.

Ἡ ἀξιολόγηση συνίσταται στὴν συστηματικὴ ἐφαρμογὴ μεθόδων ἐρεύνης τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν μὲ στόχο τὴν ἐκτίμηση τῆς συλλήψεως, τῆς στοχοθεσίας, τοῦ προγραμματισμοῦ, τοῦ σχεδιασμοῦ, τῆς ἐφαρμογῆς, καὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος (efficacy) καὶ ἀποδοτικότητος (efficiency) τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν παρεμβάσεων καὶ προγραμμάτων. Ἐφαρμόζεται ἀρχικῶς στὸ στάδιο σχεδιασμοῦ τῶν προγραμμάτων [ex ante], συνοδεύει τὴν ἐφαρμογὴ τῶν δράσεων καὶ ὁλοκληρώνεται μετὰ τὸν τερματισμὸ τοῦ προγράμματος [ex post]. Μὲ τὴν ἀξιολόγηση ἐπιδιώκεται ἡ βελτίωση τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ σχεδιασμοῦ, ὁ ἔλεγχος τῆς καταλληλότητος καὶ προσφορότητος τῶν μεθόδων ἐφαρμογῆς, ἡ ἐκτίμηση τῆς ἀποτελεσματικότητος καὶ ἀποδοτικότητος τοῦ ἀξιολογουμένου προγράμματος καὶ «ἡ μάθηση διαμέσου τῆς πράξεως».

2.4.5. Ἡ ἀρχὴ τῆς Ἐπικουρίας

Τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὴν Κοινότητα καὶ τὶς ἐθνικὲς κυβερνήσεις ρυθμίζει ἡ πολυσυζητημένη καὶ πολὺ παρεξηγημένη ἀρχὴ τῆς ἐπικουρίας, ἡ ὁποία μάλιστα υἱοθετήθηκε καὶ ἐπισήμως μὲ τὴν Συνθήκη γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση στὸ Maastricht. Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι δανεισμένη ἀπὸ τὴν ρωμαιοκαθολικὴ θεολογικὴ καὶ ἠθικὴ κοινωνικὴ διδασκαλία, καὶ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθεῖ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς βασικὲς ἠθικὲς ἀρχὲς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, ἡ ἀρχὴ τοῦ προσώπου, ἡ ὁποία ὀρίζει ὅτι στόχος καὶ σκοπὸς ὅλων τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν θεσμῶν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἡ «ἀρχὴ τῆς ἀλληλεγγύης», ἡ ὁποία ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀριστοτελικὴ θέση περὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς «πολιτικοῦ ὄντος», ἐνταγμένου μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο, καὶ τέλος ἡ «ἀρχὴ τῆς ἐπικουρίας», ἡ ὁποία ρυθμίζει τοὺς ὅρους ἐντάξεως τοῦ ἀτόμου-προσώπου μέσα στοὺς κοινωνικοὺς σχηματισμοὺς καὶ ὀριοθετεῖ τὶς ἀρμοδιότητες ἀτόμου καὶ κοινωνίας, ὥστε νὰ διαφυλαχθεῖ ἡ ἐλευθερία, τὸ αὐτεξούσιο καὶ ἡ προσωπικὴ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου, βρῆκαν στὸ σύνολό τους εἴσοδο στὴν ἐπιχειρηματολογία τῆς Κοινότητος, παρόλο ποὺ ἔρχονται σὲ προφανή ἀντίφαση μὲ τὴν βασικὴ νεοφιλελεύθερη φιλοσοφία ποὺ τὴν διέπει.

Βασικὴ ἠθικὴ ἐπιταγὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπικουρίας εἶναι ὅτι «ὁ καθένας πρέπει νὰ ἐκπληρώνει τὸ καθήκον του μέχρι τὰ ὅρια ποὺ εἶναι ἱκανός». Ἡ κοινωνία παρεμβαίνει ἐφεδρικῶς καὶ ἐπικουρι-

κῶς, προσφέρουσα «βοήθεια πρὸς αὐτοβοήθεια» καὶ ἐνισχύουσα μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὴν δημιουργικότητα καὶ τὴν πρωτοβουλία τῶν ἀτόμων. Ἐπὶ πλέον, ἡ κοινωνία ἔχει καθήκον νὰ δημιουργεῖ τὴν κατάλληλη ὑποδομὴ καὶ τὶς συνθήκες, ποὺ θὰ ἐπιτρέπουν τὴν αὐτοπραγμάτωση καὶ ἀνάπτυξη τοῦ προσώπου. Μεταφερόμενη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικουρίας ἀπὸ τὸ προσωπικὸ στὸ θεσμικὸ καὶ ὀργανωτικὸ ἐπίπεδο σημαίνει, ὅτι οἱ μικρότερες κοινωνικὲς ὁμάδες καὶ ὀργανώσεις ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ διαχειρίζονται καὶ νὰ διεκπεραιώνουν ὅλες τὶς ὑποθέσεις ἐκεῖνες, ποὺ λόγω φυσικῆς ἐγγύτητος μποροῦν νὰ γνωρίζουν, νὰ κρίνουν καὶ νὰ διαχειρίζονται καλύτερα. Οἱ εὐρύτερες κοινωνικὲς ὀργανώσεις καὶ τὸ κράτος τότε μόνον ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον παρεμβάσεως, ὅταν ἡ ἐπίλυση τῶν τοπικῶν ζητημάτων ὑπερβαίνει τὶς δυνάμεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιλύσει ζητήματα, ποὺ ὅμως ἔχουν ζωτικὴ σημασία γιὰ τὸ καλὸ τῶν μελῶν τους.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἔχει γίνε ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ μέρους τῶν κρατῶν μελῶν, τὰ ὁποῖα τὴν ἐπικαλοῦνται κάθε φορὰ ποὺ ἡ Κοινότητα μὲ τὰ ὄργανά της προτείνει μέτρα καὶ πολιτικὲς, οἱ ὁποῖες μπορεῖ νὰ θίξουν μεμονωμένα ἐθνικὰ ἢ κυβερνητικὰ συμφέροντα, καὶ νὰ ὀδηγήσουν σὲ μετακύλιση δυνάμεως καὶ ἐξουσίας, εἴτε μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων, εἴτε μεταξὺ τοῦ κράτους καὶ τῶν Μὴ Κυβερνητικῶν Ὀργανώσεων, τῶν κοινωνικῶν ἐταίρων ἢ τοῦ πολίτη. Εἶναι δὲ πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ παρατηρηθεῖ ὅτι ἐνῶ τὰ κράτη προθύμως μετακυλίζουν ἀρμοδιότητές τους στὰ κοινοτικὰ ὄργανα, ὡσὰν διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐξυπηρετοῦνται οἰκονομικὰ συμφέροντα καὶ προάγεται ἡ οἰκονομικὴ ἐνοποίηση, ἀντιδρῶν μὲ σφοδρότητα καὶ θυμὸν καὶ ἐπικαλοῦνται τὴν ἐθνικὴ αὐτονομία καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπικουρίας κάθε φορὰ ποὺ τίθεται ζήτημα ἔστω καὶ μικρᾶς ὑποχωρήσεως ἀπὸ κεκτημένες ἐξουσίες σὲ θέματα κοινωνικά. Τελικῶς ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικουρίας, ἀντὶ νὰ προάγει τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὴν Κοινότητα καὶ τὰ κράτη μέλη καὶ ἀνάμεσα στὰ κράτη καὶ τοὺς μικρότερους κοινωνικοὺς καὶ πολιτικοὺς ὀργανισμούς, συμβάλλει μᾶλλον στὴν σύγχυση καὶ τὴν ἐνταση καὶ ἀποδεικνύεται τροχοπέδη στὰ χέρια τῶν ἰσχυρῶν. Ἴσως αὐτὸ νὰ συνδέεται καὶ μὲ τὴν λάθος ἐπιλογὴ τῆς Κοινότητος νὰ ἐπιχειρήσει νὰ ρυθμίσει δημοκρατικῶς σύγχρονες πολὺπλοκες καὶ πολυσύνθετες σχέσεις χρησιμοποιοῦντας ἐργαλεῖα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἓνα αὐστηρῶς ἱεραρχικῶς δομημένο κόσμον καὶ ἀφοροῦσαν στὴν ρύθμιση σχέσεων σὲ μιὰ πυραμιδοειδῶς διοργανωμένη φεουδαρχικὴ κοινωνία.

(Τέλος)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Γράμμα του Οίκ. Πατριάρχου ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς ἐκθέσεως Θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐπὶ τῷ ἐγκαινιασμῷ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκθέσεως Κειμηλίων καὶ Θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀπέστειλε τὴν 9ην Ἰουνίου 1997 Γράμμα πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁργανισμοῦ «Θεσσαλονίκη - Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης 1997», Δήμαρχον Θεσσαλονίκης κ. Κωνσταντῖνον Κοσμοπόυλον. Ἐν τῷ Γράμματι τοῦτω ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καταλήγει ὡς ἐξῆς: «Εὐχόμεθα πᾶσι τοῖς συντελεσταῖς τῆς Ἐκθέσεως τὴν παρὰ Κυρίου ἐνίσχυσιν καὶ βοήθειαν, ὥστε νὰ ὁλοκληρώσουν αἰσίως καὶ ἀσφαλῶς τὸ ἀναληφθὲν δυσχερὲς ἔργον καὶ νὰ ἐπιστρέψουν τὰ ἀνεκτίμητα ἐκθέματα εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὸν τόπον ὅπου ἡ κραταιὰ προστασία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου διεφύλαξε ταῦτα ἐπὶ αἰῶνας, καὶ ὁπόθεν κατ' ἐξαίρεσιν νῦν διὰ γε τὴν μοναδικότητα τῆς περιπτώσεως ἐξάγονται, πᾶσι δὲ τοῖς ἐπισκέπταις καὶ μελετηταῖς ἡ θαυμασταῖς αὐτῆς ὅπως δι' αὐτῆς ἀναχθῶσιν εἰς τὸ διὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν σωτηριῶδες σιωπηλὸν μῆνυμα τῶν τε φιλοπονησάντων τὰ ἐκτιθέμενα καὶ τῶν ἐπὶ αἰῶνας ἀπὸ ἀπειρῶν ἐπιβουλῶν φυλαξάντων ταῦτα, ὅτι ταῦτα κατήρτισαν καὶ διεφύλαξαν οὐχὶ ἀπλῶς διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος καὶ ἐχαρίσατο εἰς αὐτοὺς τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν ἰκανότητα τῆς δημιουργίας καὶ τὴν χαρὰν τῆς εὐθύνης καὶ τῆς διακονίας τῆς τηρήσεως αὐτῶν μέχρις ἡμῶν.

»Προσεπιδηλοῦντες δ' ὅτι κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως τὴν Μητέρα Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ἡμᾶς προσωπικῶς θέλει ἐκπροσωπήσει ὁ Ἱερώτατος καὶ προσφιλέστατος ἀδελφός Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κύριος Παντελήμων, εὐχόμεθα καὶ αὐθις πᾶσαν ἐπιτυχίαν, καὶ ἀπονέμοντες τῇ ὑμετέρᾳ Ἐντιμότητι καὶ πᾶσιν ὁλόθυμον τὴν πατρικὴν καὶ Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τὴν χάριν καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βαρυσήμαντον Πατριαρχικὸν Γράμμα τί λέγει περὶ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τί περὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους; Ἄς ἐπιτραπῇ νὰ παραθέσωμεν τὰς σχετικὰς περικοπὰς εἰς τὰς δύο ἐπομένας Παρατηρήσεις.

Ἡ «πολλαπλὴ καρποφορία τῆς ἱστορικῆς καὶ πνευματικῆς Θεσσαλονίκης»

Ἀναφερόμενος ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἰς τὸ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη «κατέχει ἀξίως τὸν ἐπίσημον τίτλον τῆς πολιτιστικῆς πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης», τονίζει ἐν τῷ ὡς ἄνω Γράμματι Αὐτοῦ τὰ ἐξῆς:

«Βεβαίως ἡ Θεσσαλονίκη ἀνάγει τὴν ἰδρυσιν αὐτῆς εἰς τοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους, ἀλλ' ἔλαβε τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν αὐτῆς κατὰ τὴν Βυζαντινὴν καὶ μεταβυζαντινὴν ἐποχὴν, καθ' ἣς ἤκμασεν ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ ἀνέδειξεν ἐξόχους προσωπικότητας τῆς πίστεως, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν καταλέγονται ὁ συγγραφεὴς πληρέστατον ὑπόμνημα εἰς τὸν Ὅμηρον Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, οἱ φωτισταὶ τῶν Σλάβων Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, ὁ τὴν παράδοσιν τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν θεάν τοῦ ἀκτίστου φωτὸς ὑπερασπισθεῖς Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, καὶ πλείστοι ἄλλοι, ὑπὲρ πάντας δὲ ἱσταται ὁ πολιοῦχος καὶ προστάτης αὐτῆς Ἅγιος Δημήτριος.

»Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἡ γονιμοποιὸς αἰτία τῆς πολλαπλῆς καρποφορίας τῆς ἱστορικῆς καὶ πνευματικῆς Θεσσαλονίκης, ἥτις καὶ ὠδήγησεν εἰς τὸν δίκαιον χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς πολιτιστικῆς διὰ τὸ ἔτος 1997 πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης, ὑπῆρξεν ἡ ὀρθὴ καὶ θερμὴ εἰς Χριστὸν πίστις μεγάλου μέρους τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἡ δι' αὐτὴν διατήρησις ἀκμαίας τῆς ἰσχυρᾶς παραδόσεως.

»Ἡ Θεσσαλονίκη, ὡς πολιτιστικὴ πρωτεύουσα, διὰ τὸ 1997, τῆς Εὐρώπης προσφέρει εἰς αὐτὴν τὸ γεγονός τῆς δισχιστικῆς βιώσεως τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, ἐν μέσῳ μυρίων ἱστορικῶν περιπετειῶν. Ἀπὸ τῆς πρώτης χριστιανικῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφεν εἰς τὴν πρώτην πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ χριστιανοὶ ἐγένοντο τύποι, πρότυπα, πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ Ἀχαΐᾳ, καὶ μέχρι σήμερον, ἡ Θεσσαλονίκη ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναδεικνύῃ ἐξεχούσας φυσιογνωμίας, ὁδηγητικὰς τῶν λαῶν πρὸς τὸ ἀνώτερον ἐπίπεδον πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐρείδεται σταθερῶς μόνον ἐπὶ τῆς ἐν Χριστῷ καὶ τῷ εὐαγγελίῳ Αὐτοῦ ἀληθείας.

»Ὅθεν, ὁ σύγχρονος κόσμος, καθ' ὃ μέρος ἐγ καταλείπει τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ στρέφε-

ται πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ριζῶν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, καλεῖται διὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ὅπως ἀναλογισθῇ καὶ διερευνήσῃ τὴν βασιμότητα τῆς προβαλλομένης ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Μετριοτήτος θέσεως, ὅτι ὁ ἀληθὴς δημιουργικὸς πνευματικὸς πολιτισμὸς δὲν δύναται νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἄλλου θεμελίου, παρὰ τὸ κείμενον, ὃ ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός».

Τὰ κειμήλια τοῦ Ἀγίου Ὁρους

Ἐν συνεχείᾳ εἶναι ἄξια προσοχῆς ὅσα ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπισημαίνει περὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους, «τοῦ ὁποίου τεράστιον ἀριθμὸν κειμηλίων ἔχει ἤδη (ἡ Θεσσαλονίκη) τὴν εὐλογίαν ὅπως φιλοξενῇ καὶ ἀπολαμβάνῃ». «Τὸ Ἅγιον Ὄρος – τονίζει ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης – ὑπῆρξε κοιτὶς τοῦ Βυζαντινοῦ Μοναχισμοῦ... Ἡ εὐλάβεια τῶν ἐν αὐτῷ ἀσκουμένων πατέρων καὶ πρὸς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ἱερὰ ἀντικείμενα καὶ ἡ σύνεσις αὐτῶν συνετέλεσεν ὥστε νὰ διασωθοῦν, φυλασσόμενα εἰς ἀπροσίτους ἐνίοτε κρύπτας, σημαίνοντα κειμήλια τῆς ἱστορίας καὶ τῆς πίστεως. Οἱ λεηλατήσαντες τὸ Ἅγιον Ὄρος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν ἐπιδρομεῖς δὲν κατώρθωσαν νὰ ὑφαρπάσουν ὅλα τὰ ἱερὰ κειμήλια αὐτοῦ, ἐνῶ ἄλλοι κατακτιῖται ἐσεβάσθησαν τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου καὶ τὰ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἔλκοντα τὴν προέλευσιν προνόμια αὐτοῦ. Οὕτω σήμερον δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν στοιχεῖα τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ εἰς οὐδένα, πλὴν τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τόπον διασωθέντα καὶ τεραστίαν ποικίλιαν συνθέτοντα.

»Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἐγκαινιζομένη ἔκθεσις ἀντιπροσωπευτικοῦ μέρους αὐτῶν ἀποτελεῖ γεγονὸς μεγάλης σημασίας, ἡ δὲ φιλοξενούσα τὴν ἔκθεσιν πόλις τῆς Θεσσαλονίκης, δέον ὅπως αἰσθάνηται ἰδιαίτερος εὐνοημένη, διότι ἐπελέγη ὡς δυναμένη νὰ φέρῃ ἀξίως εἰς πέρας μίαν τόσοσιν πρωτότυπον καὶ δυσχερῇ ἐν τῇ πραγματοποιήσει αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πλουσίαν εἰς ἀναντικατάστατα ἀντικείμενα, διὰ πρώτην φορὰν ἐξερχόμενα τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἔκθεσιν.

»Πάντα τὰ ἔργα ταῦτα ἔχουν παιδευτικὴν ἀξίαν ἐὰν δυνηθῶμεν μέσῳ αὐτῶν νὰ ἀναχθῶμεν εἰς τὰς ρίζας τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐτροφοδότησαν τὰς παραγωγούσας αὐτὰ καρδίας καὶ χεῖρας. Διότι ἡ ἐπιφανειακὴ μόνον ἐρευνα αὐτῶν πολλὴ μικρὰν ἔχει σημασίαν».

Θεσσαλονίκη καὶ Θεολογία

Ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως καὶ εἰς τὸ προσεχές

τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας» ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν ὁλὴν πολιτιστικὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ Ἀγίου Ὁρους, δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέλθωμεν τὸ γεγονὸς, ὅτι ἐν τοῖς πλαισίοις τῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο μέχρι τοῦδε ἐν τῇ Συμπρωτεύουσῃ, ἵνα αὕτη προβληθῇ ὡς «Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης 1997», ὠργανώθη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διὰ συνεργασίας τοῦ Ὁργανισμοῦ αὐτῆς καὶ τῆς ἀκτινοβόλου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Συνέδριον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος: «Ἡ Θεσσαλονίκη ὡς κέντρον Ὁρθοδόξου Θεολογίας – Προοπτικὲς στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη».

Ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἠκούσθησαν ἀξιόλογοι εἰσηγήσεις καὶ ἐγένοντο λίαν ἐνδιαφέρουσαι συζητήσεις, ὁ ἐκ τῶν εἰσηγητῶν Κοσμήτωρ τῆς ἐν Σύδνεϋ Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανὸς προέβαλε τὴν γειννιάζουσαν πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος Θεσσαλονίκην ὡς «τὸν κατ' ἐξοχὴν βίοτοπον τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας κατὰ τὸ β' ἡμῖς τοῦ ἐκπνέοντος 20οῦ αἰῶνος», δοθέντος ὅτι ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα τῆς πόλεως ταύτης ὑπομνησκει «τὴν αὐθεντικὴν καὶ ἀναντικατάστατην ρίζαν» τῆς Θεολογίας, «ποὺ εἶναι ἡ **προσευχὴ** καὶ ἡ ἐν γένει νηπτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς λατρείας», ἡ ὁποία συνδέεται μὲ τὰ οὐσιαστικώτερα στάδια τῆς Θεολογίας – ποὺ εἶναι ὡς γνωστὸν ἡ **θεοπτία**, μὲ ἄμεσο αἶτημα καὶ προέκταση τῇ **θέωσῃ**. Ἐπομένως θεολογία «ἀλειτούργητη», ἡ ὁποία ἐκφυλίζεται εἰς «**στεῖρον ἱστορισμὸν**» ὑπὸ μορφὴν θετικιστικοῦ ἐπιστημονισμοῦ ἢ – ἀκόμη χειρότερον – εἰς ἓνα «**ἀφόρητον ὀρθολογικὸν διανοητισμὸν**» ἢ εἰς τὸν ἀπαράδεκτον «**σχετικισμὸν**» τῶν λεγομένων «contextual theologies», εἶναι «ἡ εἰδεχθέστερη μορφή τῆς ἀνοσιουργίας».

Ἡ «συμβασιλεύουσα» Πόλις τοῦ Ἀγίου Δημητρίου

Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανός, ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ εἰσηγήσει του, ἡ ὁποία δημοσιεύεται ὁλόκληρος εἰς ἄλλας σελίδας τῆς «Ἐκκλησίας», τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς:

«Μνημονεύοντας πάντως καὶ ἀξιολογώντας τὰ ἐπὶ μέρους κυριώτερα γνωρίσματα, ποὺ κάνουν τὴν Θεσσαλονικὴν ξεχωριστὸ «βίοτοπο» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ὀφείλομε νὰ σταθοῦμε μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸ γεγονὸς ὅτι ἡ θεοφρούρητη αὕτη πόλη, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐκτεινόμενο σὲ χιλιετίες ὁλόκληρες ἱστορικο-πολιτιστικὸ βίον, διαθέτει καὶ μιὰ

αδιάκοπη υπερχιλιετή ήδη άμεση γειτνίαση με τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὸν κατ' ἐξοχὴν τόπον Ὁρθοδόξου λατρείας, δακρύων καὶ ἀσκήσεως.

»Ἀπ' αὐτὴ τὴν άμεση γειτνίαση καθαραζόταν, ὅπως ἦταν φυσικὸ — σὰν ἀπὸ ἀδιάλειπτη νυχθήμερη ἐπίκληση — ὁλόκληρη ἡ πνευματικὴ κληρονομία τοῦ Βυζαντίου, ὅπως ἀνθούσε θαλερὰ στὴν «Συμβασιλεύουσα» καὶ μεταδιδόταν δυναμικὰ σ' ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες χώρες τῆς Βαλκανικῆς, ὅχι δὲ μονάχα ὡς θεολογικὴ Γραμματεία, ἀλλὰ καὶ ὡς Ἁγιογραφία, Ναοδομία, Δίκαιο, Ἔθιμα καὶ Κοινωνικὲς δομές, καθὼς καὶ πάσης φύσεως θεσμικὰ μορφώματα.

»Ἐκ παραλλήλου, τὰ ἔξοχα πρωτοχριστιανικὰ μνημεῖα καὶ προσκυνήματα τῆς Πόλεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὰ πνευματικὰ κινήματα ποὺ ἀναπτύχθηκαν σ' αὐτὴν καὶ τὴν εὐρύτερη περιοχή — με κορυφαῖο τὸ φαινόμενο τοῦ ἡσυχασμοῦ — ἀνέδειξαν ἡγετικὲς φυσιογνωμίες Τερασχῶν καὶ Θεολόγων Πανορθόδοξου ἐμβέλειας, ἐφάμιλλες τῶν ὁποίων διέθετε μόνον ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Βυζάντιον».

Ἐξ ἄλλου «ἡ Θεσσαλονίκη, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, δὲν ἦταν μόνον ὁ “ὀμφάλιος λῶρος” μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδαιότερη πολιτιστικὴ γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως γενικώτερα».

«Φήμη ποιητικὴ Στυλιανοῦ Χαρκιανάκη»

Ἐφ' ὅσον πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ὡς «Πολιτιστικὴν Πρωτεύουσαν τῆς Εὐρώπης 1997», ἐντάσσεται ὁργανικῶς εἰς τὰ πλαίσια αὐτῶν καὶ τὸ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐτιμήθη ἰδιαίτερος πολύτομον ποιητικὸν ἔργον τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Στυλιανοῦ, ὁ ὁποῖος μέχρι τοῦδε ἔχει 21 θανασιὰς λυρικὰς ποιητικὰς συλλογὰς, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἔχομεν ἤδη ἐπισημάνει, «συντελέσαν σὸ νὰ ἔχη βραβευθῇ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ σὸ νὰ τιμᾶται ἰδιαίτερος στοὺς πνευματικὸς κύκλους τῆς Αὐστραλίας ὡς δόκιμος ποιητὴς ἀπὸ συλλογὲς ποιημάτων, ποὺ ἔχουν μεταφρασθῇ στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα. Ἦδη ἀπὸ διαπρεπεῖς Αὐστραλοὺς ἔχουν ὁργανωθῇ τιμητικὲς ἐκδηλώσεις πρὸς προβολὴν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Σεβασμιωτάτου» (περιοδ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1995, σ. 80).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Ὁργανισμὸς τῆς Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας Εὐρώπης «Θεσσαλονίκη

'97» καὶ τὸ Λογοτεχνικὸν Ἀρχεῖον λίαν εὐστόχως τὴν 25ην Μαΐου 1997 ὠργάνωσαν ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης λογοτεχνικὴν ἐσπερίδα ὑπὸ τὸν τίτλον «Φήμη ποιητικὴ Στυλιανοῦ Χαρκιανάκη».

«Φιλοσοφικὸς λυρισμὸς» καὶ «ἀγρυπνὸς εὐαισθησία»

Εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν «Φήμην ποιητικὴν» ἀνεγνώσθησαν ἐν μουσικῷ πλαισίῳ ποιήματα τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Στυλιανοῦ καὶ ἐξήρθη δεόντως ἡ ἀξία των. Ὡς τονίζει ὁ κ. Θανάσης Γεωργιάδης ἐν κριτικῷ σημειώματι, τὸ ὁποῖον παρατίθεται ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ ἐκτυπωθέντι Προγράμματι τῆς ἐκδηλώσεως, «συχνὰ ἡ θεία ἐνέργεια κατεβάξει τὸν οὐρανὸν στὴ γῆ... γιὰ νὰ καταλάβει (ὁ ἄνθρωπος) πῶς ὅ,τι σπαρταρᾷ πολλὰς φορὲς μες στὰ σύθαινα καὶ τὰ σύδεντρα καὶ τὰ σύλλογα δὲν εἶναι μόνον ὁ ἄνεμος. Αὐτὰ καὶ ἄλλα φανερώματα τῶν θεῶν ἐνεργειῶν ἀποπειράται νὰ ἀκολουθήσει μετὰ τὰ ποιήματά του καὶ ὁ ποιητὴς, τὴν φήμην τοῦ ὁποῖου ἐπιτελοῦμε... Στοχασμὸς, σύλληψη, ἔκφραση καὶ διατύπωση κινοῦνται ὅλα τοὺς σ' αὐτὴ τῇ γραμμῇ» τίποτε δὲν πρέπει νὰ βαραίνει οὔτε τὸ λόγο οὔτε τὰ νοήματα, πέρα ἀπὸ τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖο. Ὁ λυρισμὸς εἶναι φιλοσοφικὸς καὶ μόλις διακρίνεται, γι' αὐτὸ δικαιώνεται ἄλλωστε. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι τὰ ιδιώματα ἐκείνου ποὺ γύριψε τὴν ἀγάπην, με ἐπιμονὴ καὶ ἀπαντοχί, μες στὸν κόσμον καὶ ἀρνήθηκε τὴν ἑπαρση, ἔχοντας ὡς μόνον τοῦ καύχημα τὸ μοναχικὸ σχῆμα, ζώντας ἀείποτε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ποίησιν ἐν τῷ κόσμῳ».

Διὰ τὰ ποιήματα τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Στυλιανοῦ ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, κατὰ τὴν πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐπίσκεψιν Αὐτοῦ εἰς Αὐστραλίαν ἐτόνισεν ἐν Σύδνεϋ, ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανὸς «παρακολουθεῖ τὰ μεγάλα γεγονότα καὶ τὰς ζυμώσεις τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν ἀδιάφορον τὰ φαινομενικῶς ἐλάχιστα συμβάντα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, τοῦ βίου, τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἀγῶνος τῶν ἀνθρώπων. Πάντα ταῦτα τὰ κατανοεῖ λειτουργικῶς καὶ τὰ ἀφομοιώνει θεολογικῶς ἐντὸς τῆς ἀγρύπνου εὐαισθησίας αὐτοῦ καὶ τὰ ἀποτυπώνει ἐπιτυχῶς διὰ τῶν περιεκτικῶν αὐτοῦ στίχων, ὑπογραμμίζων ἐκάστοτε τὸ ποῦ καὶ πότε κάθε ποίημα ἐγεννήθη καὶ κατεγράφη».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Τὴν 2αν Ἰουνίου 1997 ἡμέραν Δευτέρα, τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ ἐν Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Γεωργίας κ. Alexander Chicuietze.

— Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ προήδρευε τῶν κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐ.ἔ., τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τὴν 19ην Ἰουνίου ἡμέραν Πέμπτην, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ συμμετοχῇ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλογιμ. Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἐλαβε χώραν Ἡμερὶς εἰς τὸ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοιμήσεως Θεοτόκου Πεντέλης Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἐκκλησία καὶ Μέσα Μαζικῆς Ἐπικοινωνίας». Μετὰ τὴν σχετικὴν εἰσαγωγικὴν προσφώνησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτου εἰσηγήθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ στόχοι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν χρῆσιν τῶν Μ.Μ.Ε.» καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Βασίλειος Γιούλτσης ἐπὶ θέματος «Ἐκκλησία καὶ Μ.Μ.Ε. — Τεχνολογία - Κίνδυνοι - Προοπτικαί».

— Τὴν 24ην Ἰουνίου, ἡμέραν Τρίτην, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐδέχθη τὸν ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντα Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Φινλανδίας καὶ πάσης Καρελίας κ. Ἰωάννην καὶ τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν Μητροπολίτην Ὁσουλ κ. Ἀμβρόσιον.

— Τὴν 26ην Ἰουνίου, ἡμέραν Πέμπτην, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπεσκέφθη ἡ Α. Θ. Μακαριότης ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Πέτρος, παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Τὸ Σάββατον 7 Ἰουνίου ἐπραγματοποιήθη-

σαν τὰ θυρανοίξια τοῦ Ἱ. Παρεκκλησίου τοῦ Ἀναστασιαδεῖου Ἐκκλησ. Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς Ν. Ἡράκλειον καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Παρθενῶνος 14.

Τὸ ἐν λόγῳ Παρεκκλήσιον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τριῶν μεγάλων Ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος καὶ Ἀποστόλου Τιμοθέου, τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ τοῦ Θαυματουργοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Σεραφεῖμ, Ἐπισκόπου Φαναρίου.

Τὴν τελετὴν τῶν Θυρανοιξίων ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Κωνσταντῖνος ὁ ὁποῖος καὶ ὠμίλησε καταλλήλως πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν πού εἶχε κατακλύσει τὸν πέριξ χώρον.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ὁμιλῶν τὴν 25ην Ἀπριλίου, κατὰ τὴν ἀφίξίν του, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Πράγας, ἀνεφέρθη εἰς τὸν ἐκ Βοημίας καταγόμενον Ρωμαιοκαθολικὸν ἅγιον Adalbert, ἐπίσκοπον Πράγας, ὅστις πρὸ 1000 ἐτῶν ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, θανατωθεὶς ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν τῆς Πρωσίας. Ὁ Πάπας ἐτόνισεν ἰδιαίτερος τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἅγιος Adalbert ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Τσέχος εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἔδραν τῆς Πράγας, ὁ πρῶτος Τσέχος εὐρωπαϊκῆς ἀληθῶς σημασίας... Ὁ ἅγιος Adalbert ἀνήκει μαζὶ μὲ τοὺς Πάτρωνας τῆς Εὐρώπης Βενέδικτον, Κύριλλον καὶ Μεθόδιον εἰς τοὺς θεμελιωτὰς τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ, δηλαδὴ ἐν τῇ Μέσῃ Εὐρώπῃ».

— Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος Heinrich Mussinghoff, καθιερῶν τὴν νέαν Ἀγίαν Τράπεζαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Adalbert εἰς τὸ Aachen τῆς Γερμανίας, ἐτόνισε περὶ τοῦ ἁγίου τούτου τὰ ἐξῆς: «Εἶναι εὐρωπαϊκὴ μορφή, ἡ ὁποία ἐπίσης σήμερον συνδέει τὰς πόλεις Prag καὶ Gnesen, Magdeburg, Rom καὶ Aachen... Εἶχε ἐπαφὰς μὲ τὴν μητέρα τοῦ αὐτοκράτορος (τῶν Φράγκων) Θεοφανώ, τὴν ἐκ τοῦ Βυζαντίου προερχομένην πριγκίπισσαν, καὶ πρὸς τὸν νεαρὸν αὐτοκράτορα Ὁθωνα Γ', εἰς τὸν ὁποῖον ἀφύπνιζε τὰ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα».

—'Ο Πρόεδρος τῆς Συνόδου τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Γερμανίας Karl Lehmann, ἐπίσκοπος ἐν Mainz, ἀνεκηρύχθη Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βαρσοβίας. Ὁμιλῶν κατὰ τὴν τελετὴν ἐτόνισεν, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος εἰς τὴν διακήρυξιν τῆς πίστεως τῶν καὶ πρέπει νὰ ἀντιτάσσονται εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ διαμορφώσουν τὴν Εὐρώπην, ἀποκλείοντες τὰς χριστιανικὰς πνευματικὰς δυνάμεις. Ἡ Εὐρώπη, προσέθεσε, δὲν δύναται νὰ προσδιορίσῃ τὴν ταυτότητα αὐτῆς ἄνευ χριστιανικοῦ προσανατολισμοῦ. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ χρησιμοποιώμεν ἀπληρῶντα μοντέλα σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἢ Κοινωνίας, οὔτε ὅτι πρέπει νὰ ἀναμένωμεν μίαν Χριστιανικὴν Εὐρώπην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ Ἐκκλησία ἔχει κεντρικὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν. Μᾶλλον πρέπει ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πλουραλισμοῦ νὰ ὑψώῃ τὴν φωνήν της καὶ νὰ μεταδίδῃ τὴν πίστιν της διὰ προσκλήσεως, τεκμηριώσεως καὶ πειστικοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου.

—'Ο διακεκριμένος ἐπίσκοπος ἐν Eichstätt τῆς Γερμανίας Walter Mixa ἐξελέγη Τακτικὸν Μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν.

—Ἡ Παπικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὰ πολιτισμικὰ ἀγαθὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐγκύκλιον αὐτῆς συνιστᾷ εἰς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους νὰ ἐντείνουν τὰς ποιμαντικὰς προσπάθειάς των διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πολιτισμικῆς κληρονομίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχείων.

Ε. Δ. Θ.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ὁ Παγκόσμιος Λουθηρανικὸς Σύνδεσμος πραγματοποιεῖ ἀπὸ 8ης μέχρι 16ης Ἰουλίου 1997 τὴν 9ην Γενικὴν Συνέλευσιν αὐτοῦ ἐν Hongkong πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Ἐν Χριστῷ - κεκλημένοι πρὸς ὁμολογίαν (μαρτυρίαν)». Ὁ Σύνδεσμος περιλαμβάνει 122 μέλη, ἥτοι Λουθηρανικὰς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦν τὰ 56 ἐκ τῶν σχεδὸν 60 ἐκατομμυρίων Λουθηρανῶν. Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται ἔχουν «κοινωνίαν ἁμβωνος καὶ Θ. Εὐχαριστίας».

Ὁ Παγκόσμιος Λουθηρανικὸς Σύνδεσμος

ἐορτάζει τὴν 50ετηρίδα τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ τῷ 1947 ἐν τῇ πόλει Lund τῆς Σουηδίας.

Ε. Δ. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Καθ' ἃ πληροφορεῖ τὸ Δελτίον «Ἐνημέρωσις», ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (ΠΣΕ) Dr. Konrad Raiser ἀπέστειλε τὴν 9ην Ἰουνίου 1997 ἐκτενὴ ἐπιστολὴν εἰς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Γεωργίας Ἡλίαν Β', διὰ τοῦ ὁποίου ἀφ' ἐνὸς ἐκφράζει τὴν λύπην του διὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας περὶ ἀποχωρήσεως ἐκ τοῦ ΠΣΕ καὶ ἀφ' ἐτέρου διαβεβαιώνει, ὅτι ἡ συζήτησις περὶ τοῦ Συμβουλίου ὡς «κοινωνίας Ἐκκλησιῶν» δὲν ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν μετατροπὴν τοῦ ΠΣΕ εἰς ἐκκλησιαστικὸν σῶμα.

Ἐπίσης ὁ Dr. Raiser λέγει τὰ ἑξῆς: Ἡ ἀπόφασις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας ἀποτελεῖ «σοβαρὰν ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία ὁμως δὲν εἶναι ἐξαίρεσις. Παρόμοιαι ἀντιπαραθέσεις ἐδημιουργήθησαν εἰς πολλὰς ἄλλας Ἐκκλησίας ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ φάσματος. Θεωροῦμεν ὅτι ἡ ἐξέλιξις αὕτη εἶναι φυσικὴ συνέπεια τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις θέτει προκλητικῶς ἐρωτήματα εἰς τὰς Ἐκκλησίας». Ὡσαύτως ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ ΠΣΕ τονίζει, ὅτι «διαχριστιανικοὶ Ὁργανισμοί, ὅπως τὸ ΠΣΕ, πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ δεχθοῦν κριτικὴν τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν των. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον τὸ ΠΣΕ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ καλέσῃ τὰς Ἐκκλησίας - Μέλη, ὅπως εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ 21ου αἰῶνος ἐπαναδιατυπώσουν τὴν φύσιν τοῦ Συμβουλίου καὶ χαράξουν τὸ πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου πρέπει τοῦτο νὰ κινῆται μελλοντικῶς».

Παρομοία ἐπιστολὴ ἐστάλη εἰς τὸν Πατριάρχην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας καὶ ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν Jean Fischer.

Ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ ἐστάλησαν μετὰ τὴν σχετικὴν ἐκθέσιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν εἰς τοὺς δύο Οἰκουμενικοὺς Ὁργανισμοὺς ὁ διακεκριμένος θεολόγος Ἀλέξανδρος Παπαδερός, ὅστις εἶχε μεταβῇ εἰς Τιφλίδα ἐκ μέρους τῶν Ὁργανισμῶν τούτων, ἵνα συζητήσῃ τὸ ὅλον θέμα μὲ τὸν Μακ. Πατριάρχην κ. Ἡλίαν Β'. Ε. Δ. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἰ. Δεληκωστοπούλου, τ. Καθηγητοῦ Παν/μίου, **Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ**, ἔκδ. Ἀποστ. Διακονίας, Ἀθήνα 1992, σελ. 126.

Με κάποια καθυστέρηση (ἀδικαιολόγητη, βέβαια, γιὰ ὅσους δὲν γνωρίζουν τὴν περιπέτεια τοῦ ἀριστεροῦ ματιοῦ μου) ἐδιάβασα τὸ σπουδαῖο τοῦτο βιβλίο τοῦ Καθηγητοῦ Δεληκωστοπούλου, ποὺ παράλληλα εἶχε τελευταῖα γράφει καὶ θέσει σὲ κυκλοφορία τέσσερις σημαντικώτατους τόμους γιὰ τὴ Ρωσία: Α'. *Περεστροφίκα* (σελ. 470), Β' *Ἡ Πραγματικότητα* (σελ. 440), Γ' *Οἱ Σάλπιγγες τῆς Ἱερικῆς καὶ τὰ τείχη τοῦ Κρεμλίνου* (σελ. 438) καὶ Δ' *Ἡ Σοβιετικὴ Κουλτούρα καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Ρωσίας* (σελ. 222). Ἐνα ἄλλο ἔργο τοῦ ἴδιου συγγραφέα ἐκδόθηκε προσφάτως ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ γνώρισε μεγάλη ἐπιτυχία: *Ἡ πίστις τῶν Ὁρθόδοξων* (σελ. 224). Πρόκειται γιὰ μιὰ σύγχρονη Εἰσαγωγή στὸ Χριστιανισμὸ καὶ ἰδιαίτερα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει μεταφραστεῖ στὰ ρωσικά καὶ σὲ ἄλλες γλώσσες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καὶ ἀποτελεῖ μιὰ εὐσύνοπτη δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὸ βιβλίο «Ἡ ἐξέλιξη τῆς Μυστικῆς Θεολογίας», ποὺ μᾶς δίνει ἀφορμὴ γιὰ τοῦτο τὸ σημείωμα, στηρίζεται σὲ μιὰ εὐρύτατη ἑλληνικὴ καὶ ξένη βιβλιογραφία, ποὺ τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅλο καὶ μεγαλώνει ὁ κύκλος τῆς, καθὼς αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδιδόμενων κειμένων τῶν μεγάλων μας *Μυστικῶν Συγγραφέων*, καὶ ἡ ἔρευνα ἔχει σταθερὲς βάσεις νὰ στηριχθεῖ. Ὁ σ. ἐκθέτει τὰ συμπεράσματα τῶν ἐρευνῶν καὶ παραθέτει ὅλες τὶς γνώμες, ἀκόμη καὶ ἐκείνες μετὶς ὁποῖες δὲν συμφωνεῖ. Στὰ εἴκοσι κεφάλαια τοῦ βιβλίου του, συμπυκνώνει ὁ κ. Δεληκωστόπουλος τὰ σημαντικότερα σημεία, τὰ ὁποῖα τονίζει ἡ καθ' ἡμᾶς (τοὺς Ἀνατολικούς) Μυστικὴ Θεολογία. Προσφέρει, μάλιστα, στὸν ἀναγνώστη τοῦ πληθὸς ἀπὸ παραθέματα-ἀποσπάσματα τῶν ἐρευνητῶν, ποὺ στηρίζουν τὶς θέσεις του. Γιὰ τὸν πιστὸ χριστιανὸ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ «τὸν θεράποντα τῆς Ὁρθοδόξου Μυστικῆς Θεολογίας —λέει κάπου ὁ κ. Δεληκωστόπουλος— ἡ

μόνη ὁδός, ἡ ὁποία μᾶς κάνει συμμόρφους πρὸς τὸν Χριστόν, δὲν εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ τῶν Δυτικῶν, ἀλλὰ ἐκείνη τῆς ἀποκτήσεως τῆς χάριτος ποὺ παρέχει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν τῇ πλήρει ἐλευθερίᾳ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἡσυχάζοντος κυρίως μοναχοῦ, ἀλλὰ —γιατί ὄχι;— καὶ τοῦ ἐγκαταβιούντος στὸν κόσμον λαϊκοῦ» (σελ. 113). Δικαίως ἀπονεμήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἑπαινος στὸ βιβλίο αὐτό, ποὺ, παρὰ τὸν μικρὸ σχετικὰ ἀριθμὸ τῶν σελίδων του ἐξετάζει καὶ παρουσιάζει μετὰ σαφήνεια τοὺς θεῖους δρόμους τῆς *Μυστικῆς* τῶν Ὁρθόδοξων, ὅπου ἡ μυστικὴ ἑλλαμψη τοῦ φωτός, ὁ θεῖος ἔρως, ἡ ἔκστασις κ.λπ. φαίνονται ὡς «ἅγια τῶν Ἀγίων» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἱερομ. Μαξίμου Ἀγιορείτου, **ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΕ!** Ἀγ. Ὅρος - Ἄθως Α' τόμ., σελ. 408, Β' τόμ., σελ. 100.

Ὁ πανοσιολογιώτατος συγγραφεὺς αὐτῶν τῶν πνευματικῶν βιβλίων, ὁ ἱερομονάχος π. Μάξιμος, μετὰ τὶς σπουδὲς του στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ Ἐξωτερικόν, ἀποσύρθηκε στὸ «*Περιβόλι τῆς Παναγίας*» καὶ ἐκεῖ ἀσκητεῦει, ἔχοντας —στὰ χρονικὰ περιθώρια ποὺ τοῦ ἀφήνει τὸ ἀγιορεῖτικο λειτουργικὸ τυπικόν— ὡς «ἐργόχειρο» τὴ συγγραφὴ ψυχοφελῶν ἔργων. Τοῦτο εἶναι τὸ ἑβδομο βιβλίο του, καὶ ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ φέρει τοὺς ὕμνους ποὺ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας πρὸς τὴν Παναγία κοντὰ στὸν ἀπλὸ καὶ φιλακόλουθο Χριστιανόν. Ἀποτελεῖ πράγματι καρπὸ πνευματικὸ πολλῶν κόπων καὶ ἐρευνῶν τοῦ σ., ποὺ ἔκαμε ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὴν Παναγία μας καὶ πρὸς τοὺς ἐν πνεύματι ἀδελφούς του. Τὸ ἔργο προλογίζουν δυὸ σεπτοὶ Γέροντες Ἀγιορεῖτες: ὁ π. Θεόκλητος Διονυσιάτης καὶ ὁ π. Ἰωσήφ Βατοπαιδινός. Στὴ συνέχεια, ὁ σ. ἐνημερώνει τὸν ἀναγνώστη ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου, τὸ ρόλο ποὺ παίζει ἡ ψαλμωδία στὴν πνευματικὴ ζωὴ (μετὰ παράδειγμα ἀπὸ τὴν Ἀγ. Γραφὴ καὶ τὴν Παράδοση), καθὼς καὶ τὴ μέθοδο ποὺ ἀκολούθησε γιὰ νὰ παρουσιάσει τοὺς 1.250 θεομητορικὺς ὕμνους, ποὺ περιέχει τὸ βιβλίο (Α' τόμος).

Ὁ π. Μάξιμος ἀγαπᾷ τὴν Παναγία, ὡς γνήσιος

Ἀγιορείτης καὶ μᾶς προτείνει εἴτε τὴ μελέτη εἴτε τὴν ψαλμώδηση τῶν ἀνθολογημένων σὲ τοῦτο τὸν τόμο *Θεοτοκίων*, ποὺ συνέλεξε ἀπὸ τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας (Τριώδιο, Πεντηκοστάριο, Παρακλητική, Μηναία, καὶ Θεοτοκάριο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου). Ὁ συγγραφεὺς καὶ ἀνθολόγος, γιὰ νὰ διευκολύνει τὸν ἀναγνώστη, ἐδιέλεξε μόνο τὰ προσόμοια Θεοτοκία (ἴσα δηλ. ψάλλονται πάνω στὰ ποιητικὰ μουσικὰ πρότυπα-μέτρα τῶν *αὐτομέλων* - *είρωνων*), ὅπου ἀνήκουν κυρίως Στιχηρά, Καθίσματα, Ἐξαποστειλάρια, καὶ μᾶς τὰ προσφέρει σὲ συστηματικὴ κατ' ἤχον κατάταξη: Α' ἤχου, «Οἶκος τοῦ Ἐφραθά», «Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρὸν» κ.ο.κ. Γιὰ τὸν ἀναγνώστη ποὺ θὰ ἤθελε νὰ διαλέξει κάποιους εἰδικοὺς θεομητορικοὺς ὕμνους νὰ διαβάσει ἢ νὰ ψάλλει, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ περίοδο, ὑπάρχουν εἰδικοί πίνακες στὸ τέλος τοῦ τόμου, ποὺ θὰ τὸν καθοδηγήσουν πῶς καὶ ποῦ θὰ τοὺς βρεῖ.

Πρωτοτυπία καὶ ἐπιτυχία τοῦ π. Μαξίμου σ' αὐτὸ το ἔργο του εἶναι ἡ βοήθεια ποὺ προσφέρει στὸ χριστιανό, δίνοντάς του τὸ πρωτότυπο κείμενο τῶν Θεοτοκίων, ἀλλὰ μὲ τὶς λεξιλογικὲς ἐρμηνεῖες στὸ τέλος τοῦ κάθε Τροπαρίου — ὅπου χρειάζεται. Στὸ τέλος τοῦ τόμου ὑπάρχουν λεπτομερὴ εὑρετήρια - λεξιλόγια, ποὺ διευκολύνουν πολὺ τὸν ἀναγνώστη.

Στὸν β' τόμο τοῦ ἔργου *«Παναγία Θεοτόκε! ὁ σ. προσπαθεῖ νὰ παρουσιάσει, μ' ἓναν ἀπλοῖκὸ καὶ συμβατικὸ τρόπο, τὴ μελωδία τῶν ὕμνων, ἢ ὅποια δίνεται καλύτερα στὴν κασέτα ποὺ διαθέτει ὁ π. Μάξιμος σὲ ὅποιον τὴν παραγγεῖλει. Στὸ τέλος τοῦ Β' τόμου ὁ σ. μᾶς δίνει τὴν ἐρμηνεία - μετάφραση τῶν ὁκτὼ Ἐπιγραμμάτων στοὺς Ἦχους, ποὺ συναντοῦμε στὸ τέλος κάθε ἤχου στὴν Παρακλητική (6 βυζαντινοὶ δωδεκάσυλλαβοι τὸ κάθε Ἐπίγραμμα), καθὼς καὶ μερικὲς σελίδες μὲ ψυχωφελὴ διδάγματα, πολὺ κατανυκτικά.*

Κλείνουμε τὴ σύντομη αὐτὴ παρουσίαση τοῦ νέου βιβλίου τοῦ π. Μαξίμου, μὲ λίγες γραμμὲς ἀπὸ τὴν *«Εἰσαγωγή»* (σελ. 18): *«Τὰ "θεοτοκία" εἶναι προσευχὲς ποὺ ἀπευθύνονται στὴν Παναγία Προστάτιδά μας, ἢ ὅποια, ὡς Μητέρα τοῦ Μεγάλου Φίλου καὶ Ἀδελφοῦ μας, ἔχει πολλὴν παρηγορίαν πρὸς Αὐτὸν καὶ μεσιτεύει ἀδιαλείπτως ὑπὲρ τῆς αἰώνιας σωτηρίας μας... Ἡ διὰ τῶν ὕμνων αὐτῶν συχνὴ προσευχὴ πρὸς τὴν Κυρία μας Θεοτόκο περεώνει καὶ εὐφραίνει τὸν νοῦ, ἱλαρύνει καὶ γεμίζει τὴν καρδιά, οἰκοδομεῖ καὶ ἀναπαύει τὴν ψυχὴ»* εἶναι δηλαδὴ μία πλήρης, θρεπτικὴ καὶ χαροποὶδς πνευματικὴ τροφή. Ἀλλὰ (τὸ καὶ σπουδαιότερο) *εὐχαριστεῖ τὴν Παναγία μας, καὶ τὴν*

ὑποχρεώνει, κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ μᾶς παρηγορῇ, νὰ μᾶς φροντίῃ καὶ νὰ πρεσβεύῃ θερμότερα ὑπὲρ ἡμῶν».

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἀγίου Ἱερωνύμου, ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ (ἐπιστολὴ 22 πρὸς Εὐστοχίαν). Μετάφρασις: Ὁ Νικοπόλεως Μελέτιος, Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Πρέβεζα 1994, σσ. 132.

Τὰ τελευταῖα χρόνια σὲ μεγάλη ἔκταση — καὶ παλαιότερα σὲ μικρότερη — ἔχουμε ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ λατινικὴ γλῶσσα. Δὲν κατανοοῦμε οὔτε ἀπλὰ λατινικὰ κείμενα. Ἔτσι δὲν τολμᾶμε νὰ μιλήσουμε γιὰ πατερικὰ λατινικὰ κείμενα καὶ μάλιστα νὰ ἔχουμε τὸ θράσος νὰ τ' ἀπολαύσουμε ἀπὸ τὸ πρωτότυπο! Γι' αὐτὸ θεωρῶ εὐλογία Θεοῦ τὸ γεγονὸς ὅτι κάποιοι ἄριστοι γνῶστες τῆς λατινικῆς θυσιάζουν τὸν ἐλεύθερό τους χρόνον σὲ μεταφραστικὸ μόχθο καὶ μᾶς προσφέρουν ἔργα λατίνων Πατέρων στὴ νεοελληνικὴ. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκει ὁ μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος, ὁ ὁποῖος δὲν μᾶς χάρισε μόνο τὰ πρακτικὰ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου σὲ νεοελληνικὴ μετάφραση, ἀλλὰ καὶ τὴ μετάφραση τοῦ «Περὶ παρθενίας» τοῦ Ἀγίου Ἱερωνύμου.

Τὸ ἔργο ἀποτελεῖ ἐπιστολιμαία πραγματεία ποὺ ὁ ἅγιος Πατὴρ ἀπηύθυνε πρὸς τὸ πνευματικὸ του τέκνο Εὐστοχία (*«Ad Eustochium»*) τὸ 384 μ.Χ. Ὁ Ἱερωνύμος ἀναλύει τὸ θέμα περὶ παρθενίας μ' ἓναν ἰδιότυπο τρόπο: Μ' ἓνα ρεαλισμὸ διανθισμένο μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή, ἀπὸ τὸν πρῶτον ὀργανωμένο μοναχισμό, ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον ρωμαϊκὸ καὶ ἑλληνικὸ κόσμον καὶ τὴ γραμματεία του καὶ τέλος ἀπὸ τὴν τοπικὴ καθημερινὴ ζωὴ. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ κυριαρχοῦν στοιχεῖο εἶναι τὰ χωρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς (205) καὶ κατεξοχὴν τῶν Ψαλμῶν (32) καὶ τοῦ Ἀσματος Ἀσμάτων (26). Ὁ τρόπος αὐτὸς διαπραγματεύσεως πολλὰς φορὲς ὁδηγεῖ σὲ ὀριακὰ σημεῖα τὸ χαρακτὴρ τῆς παρουσιάσεως τοῦ θέματος — κινεῖται μεταξὺ πνευματικοῦ καὶ «γαργαλιστικοῦ».

Ὁ Σεβασμιώτατος μὲ τὴ ζωντανὴ του γλῶσσα (χωρὶς στεγανὰ μεταξὺ δημοτικῆς καὶ καθαρεύουσας), μὲ τὴν ὥραία πράγματι μετάφρασή του, μὲ τὴν παραγραφοποίησιν τοῦ κειμένου, μὲ τὸν τονισμὸ λέξεων καὶ φράσεων, μὲ τὴν προσθήκην 61 σημειώσεων καθιστᾷ τὸ κείμενον τοῦ Ἀγίου ὄχι μόνο προσιτὸ, ἀλλὰ καὶ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα γιὰ τὸν Ἕλληνα πιστό.

Ὁ σχολαστικὸς ἀναγνώστης θὰ ἐπισημάνει ὅτι σὲ κάποιες περιπτώσεις ὁ μεταφραστὴς θὰ μποροῦσε νὰ

προσθέσει κάποια σχόλια (π.χ. σσ. 66-77, 102 και 103-109) για πρόσωπα και πράγματα που μνημονεύονται στο κείμενο. Τούτο ισχύει ακόμη και για άγιογραφικά χωρία. Π.χ. στη σελίδα 35 οι παραπομπές στο βιβλίο του προφήτη Δανιήλ είναι αρκετές (Διήγηση Βήλ και δράκοντος 33-38 για τη θαυματουργική μεταφορά τροφής στον Δανιήλ από τον 'Αβρακόν — Δανιήλ 9,23. 10,11 και 19: «άνηρ ἐπιθυμίων» και Δανιήλ 10,3: «ἄρτος ἐπιθυμίων». Πρβλ. και «καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου», Δαν. 10,3: «οἶνος ἐπιθυμίων»). Τὸ ἴδιο ισχύει και για τοὺς «πεπτωκότες» Φύγελο (Α' Τίμ. 1,20) και 'Αλέξανδρο (Β' Τίμ. 1,15). Ἴσως και στο σημείο αὐτὸ ὁ μεταφραστής τὴν «ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο». Για ν' ἀφήσει τὸν ἀναγνώστη ν' ἀπολαύσει ἀπερίσπαστος τὸ χαριτωμένο πρᾶγμα κείμενο τοῦ Ἱερωνύμου, ἀπέφυγε νὰ φορτώσει μὲ σημειώσεις τὶς σελίδες και νὰ τὸν ὀδηγεῖ σ' ἄλλους κόσμους και σ' ἄλλες ἀτραπούς. Τούτο ἐπιβεβαιώνεται και ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῶν ὑπαρχουσῶν σημειώσεων — γράφτηκαν κυρίως πρὸς οἰκοδομὴν και ὄχι πρὸς συσσώρευση γνώσεων, ὄχι πάντοτε ἀναγκαίων.

Μπορεῖ κάποιοι θεσμοὶ τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας, ὅπως τῶν παρθένων και τῶν χηρῶν, νὰ ἀτόνησαν και νὰ καταργήθηκαν μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, ἀλλὰ βιβλία ὅπως τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου περὶ παρθενίας δὲν χάνουν ποτὲ τὴν ἐπικαιρότητά τους. Ὅσο θὰ ὑπάρχουν μοναχοὶ και ἄγαμοι κληρικοὶ στὴν Ἐκκλησία, ὅσο ἡ παρθενία θ' ἀποτελεῖ ἀρετὴ και ἐφετὸ και ὅσο ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου θὰ ὀδηγεῖ σὲ καταστρατήγηση τῆς παρθενίας και σὲ ἠθικὲς ἐκτροπὲς και παρεκτροπές, τὸ παρὸν βιβλίο θὰ εἶναι χρήσιμο νὰ μᾶς κρίνει, νὰ μᾶς ἀφυπνίζει και νὰ μᾶς ἐπαναφέρει στὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Β. ΓΟΝΗΣ

Ἱερομ. Μαξίμου Καυσοκαλυβίτου, **Καυσοκαλύβια** (Ἱερὰ Σκήτη ἁγ. Τριάδος Καυσοκαλυβίων), Ἁγίον Ὅρος 1995, σελ. 112.

Μόλις τὸ εἶδα τοῦτο τὸ βιβλίο μὲ ἄγγιξε μὲ τὴν ὁμορφιὰ και τὴ σεμνότητά του. Πρόκειται γιὰ ἓνα σύνηθες ἀγιορειτικὸ «Προσκυνητᾶριον» ποὺ ἀφορᾷ τὰ Καυσοκαλύβια και τὴν Ἱερὰ Σκήτη τῆς Ἀγίας Τριάδος. Εἶν' ἓνα βιβλίο ποὺ ἀποστάζει μέλι ἀπὸ ἀγιορειτικὴ κερήθρα! Τὰ κείμενά του, γραμμένα ἀπὸ τὸν σεμνὸ ἀγιογράφο ἀσκητὴ π. Μάξιμο Καυσοκαλυβίτη, ἐνημερώνουν τὸν προσκυνητὴ γιὰ τὴν παλιὰ και νεώτερη ἱστορία τῆς Σκήτης, τοὺς Ἁγίους και τοὺς Πατέρες ποὺ ἔζησαν ἐκεῖ, καθὼς και γιὰ τὰ σπου-

δαιότερα ἱερὰ κειμήλια. Καὶ ὅλ' αὐτὰ συνοδεύονται ἀπὸ σχέδια, φωτογραφίες, ἐργόχειρα, εἰκόνες ποὺ σχετίζονται μὲ τὸν ἱερὸ αὐτὸ τόπο, ἀριστουργηματικά.

Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου παρατίθενται μερικὲς παλιὲς και νεώτερες μαρτυρίες γιὰ τὰ Καυσοκαλύβια, ὠραιότατες, μαζί μὲ σχέδια ζωγραφικὰ τοῦ μεγάλου ἀγιογράφου και συγγραφέα Φ. Κόντογλου. Μοῦ ἔκανε ξεχωριστὴ ἐντύπωση μιὰ σημείωση στὸ «Βιβλίον Ἐπισκεπτῶν» τῆς Σκήτης, ποὺ φέρει τὴν ὑπογραφή τοῦ μακαριστοῦ ἱεραποστόλου π. Χρυσόστομου Παπασαραντοπούλου, ποὺ ἀναπαύθηκε τὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Ἀφρική: «Ὅπως πιστεύω στοὺς παλαιούς Ἁγίους, τὸ ἴδιο πιστεύω και στοὺς σημερινούς, ποὺ ὑπάρχουν ἐδῶ. Αἱ εὐχαὶ και αἱ προσευχαὶ τῶν ἁς μὲ συνοδεύουν»!

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗΤΑΡΙΟΝ «ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ» (ἐπιμ. Ἀρχιμ. π. Συμεὼν Κούτσα), ἔκδ. Ἱ. Ἑσχαστῆριου Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνης, 1997, σελ. 270.

Ἀπὸ τὰ πολλὰ Προσευχτάρια, Συνόψεις, Συνεκδήμους κ.λπ. ξεχωρίζει τοῦτο τὸ καλαισθητὸ και κομψὸ Προσευχτᾶριο, μὲ τὴν δίχρωμη ἐντύπωση και τὴν πλούσια βυζαντινὴ διακόσμηση. Ὁ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως μᾶς πληροφορεῖ (σελ. 17), πὼς τὸ βιβλίο δὲν σκοπεύει ν' ἀντικαταστήσει τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία προσευχῶν, ὅπως π.χ. τὸ «Ὡρολόγιον», ἀλλὰ πὼς ἡ ἔκδοσή του θέλει νὰ ἀποτελέσει ἓνα «χρήσιμο βοήθημα στὰ χέρια τοῦ χριστιανοῦ, ποὺ κάνει τὰ πρῶτα βήματα στὴν πνευματικὴ ζωὴ». Αὐτὸ σημαίνει, πὼς τὸ βιβλίο τοῦτο δὲν εἶναι γιὰ τὶς προσευχὲς μας στὸν ἱερὸ ναό, ἀλλὰ γιὰ τὴν προσωπικὴ μας προσευχή, στὸ σπίτι. Βρίσκω πολὺ χρήσιμο τὸν «Δεκάλογο τῆς θεάρεστης προσευχῆς», ὅπου δίνονται οἱ πιὸ ἀπαραίτητες και βασικὲς ὁδηγίες γιὰ μιὰ ἀληθινὴ προσευχή - ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεό. Ἐπίσης, μοῦ φαίνεται πολὺ ἐπιτυχὴς ἡ ἐπιλογή τῶν προσευχῶν - ἀκολουθιῶν, ποὺ ἀπαρτίζουν αὐτὸ τὸ Ἀνθολόγιο, ὅπου περιέχονται και «Ἐκλεκτὲς προσευχὲς Ἀγίων» (σελ. 192-208). Χρησιμώτατες ἀκόμα, οἱ σελίδες 257-268, ὅπου ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ τὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὸ «**πότε και πὼς νηστεύουμε**». Πρόκειται, ὄντως, γιὰ μιὰ ἔκδοση ποὺ θ' ἀποτελέσει ὄχι μονάχα κόσμημα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη, ἀλλὰ και ὁδηγὸ ἐξαιρετικὸ γιὰ τὴν προσευχή και τὴν πνευματικὴ ζωὴ κάθε οἰκογένειας.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

'Αρχιμ. Νικοδήμου Γ. 'Αεράκη, **ΑΝΘΗ ΨΥΧΗΣ**, 'Αθήναι 1996, σελ. 190.

Ὁ π. Νικόδημος εἶναι γνωστὸς καὶ ἀπὸ ἄλλα ἔργα του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ξεχωρίζουν τὰ ὑμνογραφικά του (πάνω ἀπὸ δέκα ἱερὲς ἁσματικὲς 'Ακολουθίες ἢ συμπληρώσεις ἐλλειπῶν παλαιότερων), ἀλλὰ τελευταία μᾶς πρόσφερε καὶ δυὸ βιβλία μὲ θρησκευτικὰ ποιήματα: α) **Ψαλμοτράγουδα** ('Αθήνα 1995, σελ. 88) καὶ β) τὰ **Ἄνθη ψυχῆς**, ποὺ μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία γιὰ τοῦτο τὸ σύντομο κριτικὸ σημείωμα. Καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ βιβλία τοῦ π. Νικοδήμου ἔχουν τὴν ἀρχὴν τοὺς στὴν πνευματικὴ διακονία του στὰ κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς 'Εκκλησίας μας. Τὸ πρῶτο, μάλιστα, ἔχει μπεῖ γιὰ τὰ καλὰ στὴ ζωὴ τῶν Κατηχητικῶν, ὅπου διακονεῖ ὡς ἱεροκήρυξ ὁ ποιητὴς καὶ ὑμνογράφος 'Αρχιμανδρίτης. Φρονῶ, πὼς ἂν εἶχε κάποιες μουσικὲς ἐνδείξεις πὼς ψάλλονται τὰ «Ψαλμοτράγουδα» (καὶ οἱ «Ὠδὲς» ποὺ προηγούνται), ἴσως θὰ ἦταν πὺλ χρήσιμα κ' ἐπωφελεῖ πνευματικῶς - ψυχαγωγικῶς (καὶ μὲ τίς δύο ἑννοίες τοῦ ὅρου) σ' ἓνα μεγαλύτερον κύκλο Κατηχητικῶν Σχολείων.

Τὸ δεύτερο, καὶ μεγαλύτερο, βιβλίον π. Νικοδήμου ἔχει περισσότερες ἀπαιτήσεις λογοτεχνικῆς, ἂν καὶ δὲν εἶν' ἐντελὲς ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὴν κηρυγματικὴ - κατηχητικὴ διδασκαλία. Δὲν τὸ κρύβει ὁ ποιητὴς, πὼς καὶ μὲ τὸ στίχο του θέλει νὰ διδάξει, ὅπως καὶ μὲ τὸ θεῖο κήρυγμα. Ἡ γλῶσσα εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ θέμα ἢ τὴν ἐμπνευση: ἄλλοτε τὸ ποίημα ἀπαιτεῖ νὰ ψαλεῖ, ὅποτε εἶναι σὲ καθαρεύουσα ἱερατικὴ ἢ καὶ ὑμνογραφικὴ, καὶ ἄλλοτε ν' ἀπαγγελεῖ, ὅποτε εἶναι σὲ ἀπλὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἰδοὺ ἓνα πεντάστιχο ἀπὸ τὸ ποίημα «Ὅσιος» (σελ. 92):

Στὴν ἡσυχίαν
ἔμαθαν ὑπέρχονα
νὰ ζοῦν μὲ πόθο τὴν αἰωνιότητα
λατρευτικά, ἐκστατικά καὶ νηπτικά
σάλπιγγες τῆς εὐχῆς!

Δὲν θὰ μᾶς παρεξηγήσει ὁ ἀγαπητὸς π. Νικόδημος ἂν ποῦμε, πὼς προτιμοῦμε τὴν κατανυκτικὴ ὑμνογραφία του ἀπὸ τὴν ἄδολη ἀλλὰ καὶ κάπως ἄτεχνη θρησκευτικὴ στιχουργία του. Θέλω, λοιπόν, νὰ κλείσω μ' ἓνα προσόμοιό του (πρὸς τὸ «Ὅλην ἀποθέμενοι») στὸν ἅγιο Πέτρον Ἄργους: «Κόσμου τὴν εὐπάθειαν, ὑπεριδὼν Ἱεράρχα, ἔρημον κατ'ὥκησης, θαυμαστῶς ἀσκούμενος καὶ θεοούμενος» δωρεὰν ἔλαβες, διορὰν καρδίας, θεραπεύειν ἀσθενήματα, διώκειν δαίμονας, καὶ ἐπιστηρίζειν τοὺς πίπτοντας· διὸ καὶ ἱεράρχην σε, ὁ Ἀγωνοθέτης ἀνέδειξε, Πέτρε θεοφόρε, τοῦ Ἄργους καὶ προστάτην τῶν πιστῶν, Θεοδοσίου δὲ σύμψυχον, ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν». Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Παπαῖωάννου Λαζάρου, 'Αθ., **ΑΡΓΟΣ, ΠΟΛΗ ΟΡΕΣΤΙΔΑΣ**. Πρόλογος Ἰωάννης Κολιόπουλος, καθηγητὴς τοῦ Α.Π.Θ. Ἄργος Ὁρεστικό, 1996, σελ. 301 μὲ εἰκόνες.

Γιὰ ὅποιον ἔχει γνώσι τοῦ Νομοῦ Καστοριάς δὲν μπορεῖ νὰ μὴ προσέξῃ ἓνα ἔργο ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἱστορία τοῦ δεύτερου σὲ πληθυσμὸ καὶ ἀρχαιότητα ἱστορικοῦ Δήμου τοῦ Νομοῦ τοῦτου τῆς Καστοριάς, δηλαδὴ τοῦ Ἄργους μὲ τοὺς συνοικισμοὺς **Λάγουρη καὶ Κρεμαστό**.

Συνδεόμενος ἀδελφικὰ μὲ τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Καστοριάς Δωρόθεο Γιανναρόπουλο ἐγνώρισα πολὺ καλὰ καὶ ἀγάπησα τὴν περιοχὴ, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν Δωρόθεο συχνὰ ἐπισκεπτόμουν, καὶ φυσικὰ καὶ τὸ Ἄργος (ποὺ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀναγνωρίζονταν μὲ τὸ ὄνομα **Χρούπιστα**). Τὸ ὄνομα Ἄργος Ὁρεστικό, ὅπως γράφει ὁ συγγραφέας κ. Λάζαρος Παπαῖωάννου δόθηκε σ' ἀνάμνησι τοῦ ἀρχαίου Ὁρεστικοῦ Ἄργους, ποὺ ἦταν τὸ πρωτεύον κέντρο τῆς ἐπαρχίας Ὁρεστιάδος.

Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς Καστοριάς ἔχει μεγάλη ἱστορικὴ, ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ σημασία, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὑπ' ὄψιν μελέτη τοῦ γνωστοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, συγγραφέως καὶ ἀρθρογράφου κ. Παπαῖωάννου ἐλκύει τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη, πολὺ δὲ περισσότερο ὅταν διατυπώσῃ τὴν ἀριότητα τοῦ ἐγγειογήματος καὶ τὴν ὑπέρβασι τῶν δυσχερειῶν πρὸς συγκρότησι τῆς μελέτης.

Προσωπικῶς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ χώρου μοῦ ἔκαμε ἐντύπωσι ἡ ἀναφορὰ τοῦ συγγραφέως στὸ Μέγα Φῶτιο, ὁ ὁποῖος, κατ' αὐτόν, διετέλεσε ἐξόριστος στὴ μονὴ τῶν Ἀρμονιανῶν, ἡ ὁποία ὑπῆρχε στὸ Ἄργος κατὰ τὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ (σελ. 220,222). Καίτοι ἔγραψα πολλὰ γιὰ τὸ Μέγα Φῶτιο δὲν εὗρηκα ἄλλου τὴν πληροφορία ὅτι ἡ μονὴ τῶν Ἀρμονιανῶν, στὴν ὁποία ἐξορίσθηκε ὁ Μέγας Πατριάρχης ταυτίζεται μὲ τὴν περιοχὴ τῆς Καστοριάς, καίτοι εἶναι πολὺ πιθανό, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἦταν τόπος ἐξορίας γιὰ τοὺς ἀνεπιθύμητους βυζαντινοὺς.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἄργους Ὁρεστικοῦ δὲν εἶναι γνωστὴ στοὺς Ἀργίτες, πλὴ ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, γι' αὐτὸ ἡ μελέτη τοῦ κ. Α.Π. εἶναι χρησιμωτάτη καὶ ἀξίζει μεγάλος ἐπαινος στὸ δόκιμο συγγραφέα τῆς γιὰ τοὺς κόπους στοὺς ὁποίους ὑποβλήθηκε νὰ ἀνατρέξῃ σὲ πολλὰς πηγὰς καὶ νὰ συντάξῃ τὸ σημαντικὸ τοῦτο ἔργο γιὰ τὴν ἀκριτικὴ αὐτὴ ἱστορικὴ περιοχὴ.

† Ὁ Μητροπολίτης Πισιδίας
Μεθόδιος Φούγιας

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 90/1996

«Περὶ ἀνακηρύξεως ὡς προσκυνηματικοῦ, λειτουργίας, διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀργυρίου, Πολιούχου Ἐπανομῆς, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς...

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1, παράγρ. 4 καὶ 59 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 222/19.8.1996 πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς.

3. Τὴν ἀπὸ 4.8.1996 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

4. Τὴν ἀπὸ 4.10.1996 Ἀπόφασιν αὐτῆς.

ΨΗΦΙΖΕΙ

Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 90/1996 Κανονισμόν, ἔχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 90/1996
«ΠΕΡΙ ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΩΣ ΩΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥ,
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΕΠΑΝΟΜΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΚΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ

Ἄρθρον 1

Ὁ νεόδητος Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἀγίου Ἀργυρίου, πολιούχου τῆς πόλεως Ἐπανομῆς, ὅστις ἀνεκηρύχθη Προσκυνηματικὸς Ναὸς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 10130/1996 Πράξεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς, εἰς τὸ ἐξῆς ἀποτελεῖ Νομικὸν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 παράγρ. 4 καὶ 59 τοῦ Νόμου 590/1977, μὲ τὴν ἐπωνυμίαν: «Ἱερὸν Προσκύνημα Ἀγίου Ἀργυρίου, Πολιούχου Ἐπανομῆς»... Ἐχει κυκλικὴν σφραγίδα, φέρουσαν εἰς τὸ μέσον γραμμικὴν παράστασιν τοῦ Ἀγίου καὶ πέριξ τὰς λέξεις: «ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΑΓΙΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΕΠΑΝΟΜΗΣ - ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΕΑΣ ΚΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ». Εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς καὶ ὑπάγεται πνευματικῶς καὶ διοικητικῶς εἰς αὐτήν.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τοῦ Ἀγίου Ἀργυρίου εἶναι ἡ ἀποπεράτῳσις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ ἡ προαγωγή τοῦ λειτουργικοῦ, φιλανθρωπικοῦ καὶ ἐν γένει ἱεραποστολικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ἐπανομῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς.

Ἄρθρον 3

Μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνονται οἱ σκοποὶ τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος εἶναι:

1. Ἡ τέλεσις τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνευ παρεμποδίσσεως τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῶν δύο Ἐνοριῶν τῆς Κωμοπόλεως, ἡ ἐὰν ἄλλως ὀρίσει ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης.

2. Ἡ διοργάνωσις εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Πνευματικοῦ κέντρου τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος ἢ ἀλλαχοῦ διαλέξεων, ἐορτῶν, προβολῶν, ὁμιλιῶν, καὶ ἄλλων παρεμφερῶν ἐκδηλώσεων θεολογικοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ, λατρευτικοῦ, ἐπικοινωνιακοῦ κ.λπ. περιεχομένου.

Ἄρθρον 4

1. Τὸ Ἱερὸν Προσκύνημα τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἐλεγχον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς καὶ διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς.

2. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζεται: α) ἐκ τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Ἱερατικῶς Προϊσταμένου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἐπανομῆς, ὅστις καὶ προεδρεύει ὅταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἀπουσιάζει ἢ κωλύεται νὰ παραστή εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, β) ἐκ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ἐπανομῆς καὶ γ) ἐκ τριῶν εὐυπόληπτων καὶ εὐλαβῶν κατοίκων Ἐπανομῆς μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν.

3. Τὰ τρία λαϊκὰ τακτικὰ καὶ ἀναπληρωματικὰ Μέλη τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς διορίζονται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἐπὶ τριετὲ θητεία. Τὸ ἀξίωμά των εἶναι τιμητικὸν καὶ ἄμισθον καὶ δύνανται νὰ ἐπαναδιορισθοῦν. Εἰς τὴν ποιμαντικὴν διάκρισιν τοῦ Μητροπολίτου ἐναπόκειται ἡ παῦσις μελῶν τῆς Δ.Ε. πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας των.

4. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ μὲ τὴν παρουσίαν τριῶν τουλάχιστον μελῶν, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτῆς λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων, εἰς περίπτωσιν δὲ ἰσοψηφίας, νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου.

Ἄρθρον 5

1. Μετὰ τὴν κοινοποίησιν τοῦ ἐγγράφου διορισμοῦ, ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ συνέρχεται εἰς συνεδριάσιν καὶ ἐκλέγει τὸν Ταμίαν καὶ τὸν Γραμματέα αὐτῆς.

2. Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ συνεδριάζει τακτικῶς μὲν, μίαν φορὰν κατὰ τὸν μῆνα εἰς ἡμέραν καὶ ὥραν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ Προέδρου, ἐκτάκτως δὲ ὡςάκις παραστῇ ἀνάγκη, εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Προσκυνηματος ἢ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

3. Ἡ λειτουργία τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν ἀναλογικῶς διὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ

Μητροπολιτικού Συμβουλίου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς.

Ἄρθρον 6

Τὸ Νομικὸν Πρόσωπον τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων ὡς καὶ πάσης ἄλλης Ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς ἢ ὑπὸ ἄλλου μέλους ὀριζομένου δι' ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου.

Ἄρθρον 7

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ ἔχει τὰς ἐξῆς ἀρμοδιότητας:

1. Μεριμᾷ διὰ τὴν διοίκεισιν καὶ τὴν χρηστὴν διαχειρίσιν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος.

2. Καταρτίζει τὸν ἐπίσημον Προϋπολογισμόν, Ἀπολογισμόν καὶ Ἰσολογισμόν τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος καὶ ὑποβάλλει τούτους πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

3. Ἀποφασίζει διὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἐσόδων συμφῶνως πρὸς τὰ προβλεπόμενα εἰς τὸ ἄρθρον 11 τοῦ παρόντος.

4. Τηρεῖ τὰ ἀπαιτούμενα διοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ βιβλία (Πρωτοκόλλου, Πράξεων Διοικούσης Ἐπιτροπῆς, Ταμείου, Ἀφιερωμάτων καὶ Τιμαλῶν, Κτηματολογίου, Στελεχῶν Γραμματίων Εἰσπράξεων καὶ Πληρωμῶν κ.λπ.), τὰ ὅποια προηγουμένως θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

5. Προσλαμβάνει καὶ ἀπολύει τὸ μὴ κληρικὸν προσωπικὸν τὸ ὅποιον κρίνεται ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ ἄρτιαν λειτουργίαν τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ, τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου καὶ τῶν λοιπῶν δραστηριοτήτων αὐτοῦ.

Ἄρθρον 8

Πόροι τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος εἶναι:

1. Αἱ εἰσπράξεις ἀπὸ τὴν διάθεσιν κηρίων, ἐλαίου καὶ ἀφιερωμάτων, τὴν περιφορὰν δίσκων, τὸ προϊόν κυτίων, τὴν τέλεισιν Ἀκολουθιῶν καὶ Μυστηρίων καὶ τὴν εἰσπραξὶν μισθωμάτων.

2. Αἱ προσφοραὶ ἀπὸ κληρονομίας, κληροδοσίας, δωρεᾶς καὶ ἀφιερώσεις τῶν πιστῶν.

3. Αἱ τυχόν ἐπιχορηγήσεις ἐκ τοῦ Δημοσίου, Νομικῶν Προσώπων, Τραπεζῶν, Ὁργανισμῶν, κ.λπ.

4. Τὰ κατὰ τὴν ἐναρξιν ἰσχύος τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ὑπάρχοντα χρηματικὰ ἀποθέματα, τιμαλφῇ, ἀκίνητα καὶ κινητὰ, ὡς καὶ ἄλλη ἐκκρεμὴς εἰσπραξὶς προηγουμένης χρήσεως.

5. Πᾶσα ἄλλη πρόσοδος ἐκ νομίμου καὶ χρηστῆς πηγῆς.

Ἄρθρον 9

Αἱ δαπάναι τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος προβλέπονται δι' ἀναγραφῆς κονδυλίων εἰς τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν. Ἡ ἀναθεώρησις αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διαχειριστικοῦ ἔτους, ἐπιτρέπεται κατόπιν ἡτιολογημένης ἀποφάσεως τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς καὶ ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 10

Διὰ τὰς τυχόν ἐκποιήσεις κινητῶν, ἀκινήτων καὶ τιμαλφῶν, τὴν ἀποδοχὴν ἢ ἀποποίησιν δωρεᾶς, κληρονομίας ἢ κληροδοσίας, τὴν σύστασιν ἢ παραίτησιν ἀπὸ δικαιώματος ἢ ὑποχρέωσης εἰς ἀκίνητον τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος καὶ τὴν ἄσκησιν ἐνδίκων μέσων, ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ Ἑνοριῶν.

Ἄρθρον 11

Τὰ ἔσοδα τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος διατίθενται κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς διὰ τοὺς κάτωθι σκοποὺς:

1. Διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν, τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ τοῦ Προσκυνήματος, τὴν ἀνέγερσιν Πνευματικοῦ κέντρου καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ περιβάλλοντος χώρου.

2. Διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ.

3. Διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀπασχολουμένου εἰς τὸ 'Ιερὸν Προσκύνημα.

4. Διὰ τὴν καταβολὴν τῶν νομίμων εἰσφορῶν.

5. Διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν σκοπῶν τοῦ 'Ιεροῦ Προσκυνήματος, ὅπως ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται εἰς τὰ ἄρθρα 2 καὶ 3 τοῦ παρόντος.

6. Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως, τὴν ἀποπεράτωσιν καὶ συντήρησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κέντρου αὐτῆς, ἢ ἐτέρου ἀνεγερθησομένου καθιδρύματος αὐτῆς.

Ἄρθρον 12

Ἐφημεριακὰ καθήκοντα εἰς τὸν 'Ιερὸν Προσκυνηματικὸν Ναὸν ἀσκοῦν ἐκ περιτροπῆς οἱ Ἐφημέριοι τῶν δύο Ἑνοριακῶν Ναῶν Ἐπανομῆς, ὀριζομένων τούτων ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 13

1. Ζητήματα μὴ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ρυθμίζονται συμφῶνως πρὸς ἀναλόγους διατάξεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν.

2. Ὁ παρὼν Κανονισμὸς τροποεῖται κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς, ἐγκρινόμενης ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 14

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 15

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἁγίου Νικολάου

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 91/1997

«Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 35/1986 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 59 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 35/1986 Κανονισμοῦ (Φ.Ε.Κ. 3/Α/21.1.1987) «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ περιοχῆς Ἀγίων Ἀναργύρων Ἀττικῆς».

3. Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 4/11.2.1997 Πρακτικὸν τῆς Διοικητικῆς καὶ Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ὡς ἄνω Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 130α/12.2.1997 ἐγκριτικὴν ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς.

5. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 122/7.3.1997 πρότασιν τοῦ Μητροπολίτου Ἀττικῆς.

6. Τὴν ἀπὸ 1.4.1997 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

ΨΗΦΙΖΕΙ

Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 91/1997 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΝ, ἔχοντα οὕτως:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 91/1997

«Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 35/1986 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
«Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ περιοχῆς Ἀγίων Ἀναργύρων Ἀττικῆς».

Ἄρθρον 1

Τὸ ἀρθρον 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 35/1986 Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς κάτωθι:

«Ἄρθρον 2

Ἡ διοίκησις καὶ διαχείρισις τοῦ ὡς ἄνω προσκυνήματος ἀνατίθεται εἰς πενταμελὴ Διοικητικὴν - Διαχειριστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην, ὡς Πρόεδρον καὶ τέσσαρα (4) λαϊκὰ μέλη.

Ὁ διορισμὸς τῶν λαϊκῶν μελῶν γίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, μετὰ ἀπὸ σχετικὴν πρότασιν τοῦ Μητροπολίτου.

Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῆς Δ.Δ.Ε. ὡς καὶ ἡ λειτουργία αὐτῆς, διέπονται ἀπὸ τὰς διατάξεις ποὺ ἰ-

σχύουν διὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν. Εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Μ. Σ. ὑπόκεινται ὅλαι αἱ πράξεις τῆς Διοικητικῆς καὶ Διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Μητροπολίτης Πρόεδρος δύναται νὰ ὀρίσει νόμιμον ἀναπληρωτὴν αὐτοῦ κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς».

Ἄρθρον 2

Τὸ ἀρθρον 5 τοῦ αὐτοῦ Κανονισμοῦ ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

«Ἄρθρον 5

Τὰ ἔσοδα τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ, διατίθενται:

1. Διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

2. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν λειτουργίας τοῦ Ναοῦ ὡς καὶ διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ.

3. Διὰ τὴν καταβολὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων εἰσφορῶν ὑπὲρ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Γραφείου κ.λπ.

4. Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἱεραποστολικῶν Ἑργῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μὲ ποσοστὸν ποὺ θὰ ὀρίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου».

Ἄρθρον 3

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 3

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρους τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1997

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνὸς

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ - ΣΙΚΥΩΝΟΣ - ΖΕΜΕΝΟΥ - ΤΑΡΣΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΦΕΓΓΟΥΣ

ΠΡΑΞΙΣ 255

‘Ημεῖς ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου Παντελεήμων.
‘Εχοντες ὑπ’ ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παράγρ. 4, 29 καὶ παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς διατάξεις τῆς παράγρ. 2 τοῦ ἁρθρου 20 τοῦ ὑπ’ ἀριθμ. 1/1969 Κανονισμοῦ (Φ.Ε.Κ. 185/τ.Α’/11.9.1970).

3. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 73/10.7.1971 Ἡμετέραν Πρᾶξιν περὶ συστάσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου θηλέων ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΟΙΚΟΣ ΑΓΙΑΣ ΧΛΟΗΣ» μετὰ τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτοῦ (Φ.Ε.Κ. 1022/τ.Β’/21.12.1971).

4. Τὰς ἀπὸ 6.2.1936 καὶ 4.5.1941 Διαθήκας τῶν ἀειμνήστων ἀδελφῶν Γεωργίου καὶ Τιμολέοντος Εὐσταθίου.

5. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 323/15.1.1973 Ἡμετέραν Πρᾶξιν περὶ συστάσεως Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ» (Φ.Ε.Κ. 115/τ.Β’/29.1.1973).

6. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 2617/1222/7.9.1992 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου (Φ.Ε.Κ. 160/τ.Α’/25.9.1992) Περὶ καταργήσεως τῆς ὑπ’ ἀριθμ. 55/1973 Κανονιστικῆς Διατάξεως καὶ ὑπαγωγῆς τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίας Φωτεινῆς Κορίνθου εἰς τὸ Ν. Π. τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου.

7. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 2/7.4.1997 Πρᾶξιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου «Οἶκος Ἀγίας Χλόης».

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

1. Κηρύσσομεν τὸν ἐν Κορίνθῳ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πυλαρινοῦ (πρ. Θεοτόκη) ἀριθμ. 100 ἐπ’ ὀνόματι τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς Ἱερὸν Ναὸν ἐξάρτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου, ἐξυπηρετούμενον ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τῆς εἰς ἡν ἀνήκει ἐνορίας.

2. Τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ ἐν Κορίνθῳ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πυλαρινοῦ (πρ. Θεοτόκη) ἀριθμ. 76 λειτουργούντος Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου: «ΟΙΚΟΣ ΑΓΙΑΣ ΧΛΟΗΣ» καὶ τῆς ἐν Κορίνθῳ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πυλαρινοῦ (πρ. Θεοτόκη) ἀριθμ. 57 λειτουργούσης Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ» ἀναλαμβάνει ἡ διοίκησις καὶ διαχείρισις τοῦ ἐξονομασθέντος Ἱεροῦ Ναοῦ.

3. Παύει ἰσχύουσα πᾶσα προηγουμένη ἀντίθετος Πρᾶξις.

4. Ἡ παροῦσα νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 8 Ἀπριλίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΠΡΑΞΙΣ 256

‘Ημεῖς ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου Παντελεήμων.
‘Εχοντες ὑπ’ ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρων 1 παράγρ. 4, 29 παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Νόμου 590/1977.

2. Τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρου 20 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ’ ἀριθμ. 1/1969 Κανονισμοῦ (Φ.Ε.Κ. 185/τ.Α’/11.9.1970).

3. Τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 77/1.2.1972 Ἡμετέραν Πρᾶξιν περὶ ἰδρύσεως ἐν Κορίνθῳ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία: «ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ» μετὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ λειτουργίας αὐτοῦ δημοσιευθέντων εἰς Φ.Ε.Κ. 109/τ.Β’/29.1.1973.

4. Τὴν ἀποπεράτωσιν Ἱεροῦ Ναοῦ εἰς τιμὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἐν Κορίνθῳ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

1. Κηρύσσομεν τὸν παρὰ τῷ λειτουργοῦντι Ἐκκλησιαστικῷ Γηροκομείῳ Κορίνθου Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐξάρτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου.

2. Τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου Κορίνθου ὑπὸ τὸν τίτλον: «ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ» ἀπὸ τοῦδε ἀναλαμβάνει ἡ διοίκησις καὶ διαχείρισις τοῦ ἐξονομασθέντος Ἱεροῦ Ναοῦ.

3. Παύει ἰσχύουσα πᾶσα προηγουμένη ἀντίθετος Πρᾶξις.

4. Ἡ παροῦσα νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 9ῃ Ἀπριλίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Περὶ συστάσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ: Η ΚΙΒΩΤΟΣ» ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς ἱεράς ἡμῶν ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, ὡς αὐταὶ ὑπαγορεύονται ὑπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν καὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων.

2. Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 παράγρ. 4, 29 παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀρθρον 20 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1/1969 Κανονισμοῦ τῆς ἱερᾶς Συνόδου (Φ.Ε.Κ. 185/τ.Α'/1970).

3. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 6/22.4.1997 Πράξιν τοῦ Ἐκκλησ. Συμβουλίου τοῦ ἱ. Ν. Ἀγ. Ἀθανασίου Φιλιατρῶν.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 44/14.5.1997 Ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

5. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 259/22.5.1997 πρότασιν ἡμῶν πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον.

6. Τὴν ἀπὸ 12.6.1997 Ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

Συνιστῶμεν ἐν Φιλιατροῖς Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα, τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ φέρον τὴν ἐπωνυμίαν: «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΕΝΟΡΙΑΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ Ι. ΝΑΟΥ ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ: Η ΚΙΒΩΤΟΣ» μὲ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πνευματικοῦ, κατηχητικοῦ, ἱεραποστολικοῦ, φιланθρωπικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἔργου τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Παραδόσεως.

Τὰ ἀφορώντα εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος τούτου ρυθμίζονται διὰ τοῦ κατωτέρου Κανονισμοῦ.

Ἡ παρούσα νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 16ῃ Ἰουνίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ: Η ΚΙΒΩΤΟΣ» ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Ἄρθρο 1

Τίτλος - Ἔδρα

Στὴν Ἑνορία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, συστήνεται Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα, τὸ ὁποῖο θὰ λειτουργεῖ σὲ κτίριο, ποῦ ἀνεγείρεται γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, παραπλεύρως τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, σὲ οἰκόμετο ἰδιοκτησίας του, μὲ τὴν ἐπω-

νυμία «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΟΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ: Η ΚΙΒΩΤΟΣ», καὶ θὰ διαθέτει αὐτοτελὴ διοίκηση καὶ διαχείριση.

Ἄρθρο 2

Σκοπὸς

Σκοπὸς τοῦ Πνευματικοῦ Ἑνοριακοῦ Κέντρου εἶναι νὰ ἐξυπηρετεῖ τὸ πνευματικόν, κατηχητικόν, ἱεραποστολικόν, φιλανθρωπικόν, κοινωνικόν καὶ πολιτιστικόν ἔργο τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν, μέσα στὰ πλαίσια τὴν Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς μας Παράδοσης.

Ἄρθρο 3

Μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν

Ἡ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν ποῦ προαναφέρθηκαν, ἐπιτυγχάνεται:

1. Μὲ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ τῆς Ἑνορίας καὶ τὴν αἴτησιν τῆς συνδρομῆς ἱκανῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

2. Μὲ τὴν πνευματικὴν, λειτουργικὴν, κατηχητικὴν, κηρυκτικὴν, φιλανθρωπικὴν καὶ λοιπὴν διακονίαν τῆς Ἑνορίας (Κατηχητικά, κηρύγματα, ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις, ἐκδρομὲς κ.ά.).

3. Μὲ τὴν λειτουργίαν περιοδικὰ φιλοπώχου συσσιτίου γιὰ τοὺς πάσχοντες ἐνορίτες.

4. Μὲ τὴν δημιουργίαν κυλικείου καὶ αἵθουσας καφῆ καὶ συνεστιάσεων.

5. Μὲ τὴν διοργάνωσιν συνεδρίων, διαλέξεων, ὁμιλιῶν, θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν ἑορτῶν, ἐκθέσεων, προβολῶν ταινιῶν, διαφανειῶν καὶ βίντεο καὶ γενικότερα ἐκδηλώσεων πνευματικοῦ, πολιτιστικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ψυχαγωγικοῦ περιεχομένου.

6. Μὲ τὴν ἱδρυσιν καὶ λειτουργίαν τομῶν δανειστικῆς βιβλιοθήκης καὶ διαρκoῦς ἐκθέσεως βιβλίου, πνευματικοῦ, μορφωτικοῦ, καὶ πολιτιστικοῦ περιεχομένου.

7. Μὲ τὴν καθιέρωσιν «Νεανικοῦ Κέντρου» γιὰ τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν, δημιουργικὴν ἀπασχόλησιν καὶ ὑγιὴ ψυχαγωγίαν τῶν νέων τῆς Ἑνορίας, μὲ τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν λειτουργίαν σχολῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, παραδοσιακῶν χορῶν, ὁμάδων ἀθλοπαιδιῶν, ἀναψυκτηρίου καὶ χώρου ἐπιτραπέζιων παιγνιδιῶν.

8. Μὲ τὴν δημιουργίαν Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Λαογραφικοῦ Μουσείου ποῦ θὰ ἐξοπλιστεῖ μὲ τὴν συγκέντρωσιν παντὸς παραδοσιακοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου (ἄμφια, ἱερὰ σκεύη, εἰκόνες, ἀργαλεῖοι, παραδοσιακὲς στολές, παλιὲς οἰκοσυσκευές, ὑφαντὰ κ.ά.), γιὰ τὴν προβολὴν καὶ συνέχισιν τῆς ἑλληνορθόδοξης καλλιτεχνικῆς μας παράδοσης.

9. Μὲ κάθε ἄλλο πρόσφορο μέσο, ποῦ θὰ ἀποφασίζῃ κάθε φορὰ τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Άρθρο 4

Κεντρική οργάνωση - διοίκηση

Τὸ Ἑνοριακὸ Κέντρο ὑπόκειται στὴν πνευματικὴ καὶ διοικητικὴ ἐποπτεία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας καὶ διοικεῖται ἀπὸ πενταμελὲς Διοικητικὸ Συμβούλιο, ποὺ ἀπαρτίζεται: α) ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε Πρόεδρο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὡς Πρόεδρο, β) ἀπὸ δύο μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ γ) ἀπὸ δύο ἐνόριτες, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ποὺ διακρίνονται γιὰ τὴν πνευματικὴ τους ὠριμότητα, τὸ ἥθος καὶ τὴν προσφορὰ τους στὴν Ἑνορία.

Τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. διορίζονται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ὕστερα ἀπὸ ἐγγραφή πρόταση τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ ἡ θητεία τους εἶναι τριετὴς καὶ ἀκολουθεῖ τὴ θητεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων.

Τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους δωρεάν. Μέλη ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται στὰ καθήκοντά τους ἢ προβαίνουν σὲ ἐνέργειες ποὺ ἐρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς σκοποὺς τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, παύονται καὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη μὲ πρόταση τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ.

Τὸ Δ.Σ. συγκροτεῖται σὲ σῶμα, ἐκλέγοντας Ἀντιπρόεδρο, Γραμματέα καὶ Ταμία.

Άρθρο 5

Ἀρμοδιότητες Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Ἀρμοδιότητες τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἑνοριακοῦ Κέντρου εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Ἀποφασίζει γιὰ κάθε θέμα ποὺ συμβάλλει στὴν ἐκπλήρωση τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν του μὲ σχετικὴ πλειοψηφία τῶν παρόντων μελῶν καὶ σὲ περίπτωση ἰσοψηφίας ὑπερισχέει ἢ ψήφος τοῦ Προέδρου.

2) Συνεργάζεται μὲ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καθὼς καὶ μὲ κάθε ἄλλη ἀρχὴ ἢ φορέα τοῦ τόπου γιὰ τὴν προαγωγή καὶ ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν του.

3) Μεριμνᾷ γιὰ τὴν ἐξεύρεση οἰκονομικῶν πόρων καὶ τὴν σωστὴ λειτουργία του.

4) Συνέρχεται μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Προέδρου ἢ αἵτηση τριῶν τουλάχιστων μελῶν τοῦ Δ.Σ. Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἀπαρτίας πρέπει νὰ παρευρίσκεται ὡποσδήποτε ὁ Πρόεδρος ἢ μὲ ἐντολὴ του ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ δύο ἀκόμα μέλη τοῦ Δ.Σ.

5) Τὸ Δ.Σ. γιὰ τὴν ἀρτιότερη ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, μπορεῖ νὰ ἀποφασίζει τὴ σύσταση Τομέων ἢ Τμημάτων διακονίας ἢ Ἐπιτροπῶν, νὰ καθορίζει τὶς ἀρμοδιότητές τους καὶ νὰ διορίζει τοὺς ὑπευθύνους καὶ τὸ προσωπικό τους, ἐκτιμώντας τὸ ἥθος, τὴν πνευματικὴ κατάρτιση καὶ τὴν προσφορὰ τους στὴν Ἑνορία.

Άρθρο 6

Τὸ Πνευματικὸ Κέντρο διατηρεῖ διαχειριστικὰ βιβλία (βιβλίον πρακτικῶν, ταμείου, πρωτόκολλο ἀλληλογραφίας, γραμματία εἰσπράξεων καὶ ἐντάλματα πληρωμῶν). Ὁ ἐτήσιος προϋπολογισμὸς καὶ ἀπολογισμὸς τοῦ Ἰδρύματος ἐγκρίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, τὰ δὲ βιβλία, γραμματία εἰσπράξεων καὶ ἐντάλματα πληρωμῶν, θεωροῦνται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη, ἡ ὁποία καὶ ἀσκεῖ οἰκονομικὸ ἐλεγχὸ νομομότητος.

Άρθρο 7

Πόροι τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος θὰ εἶναι:

1) Ἐτήσια ἐπιχορήγηση ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν.

2) Οἱ πάσης φύσεως δωρεές, προαιρετικὲς εἰσφορές ἢ κληρονομίαι καὶ κληροδοτήματα.

3) Ἑσοδα ἀπὸ τὴν πραγματοποιήση διαφόρων ἐκδηλώσεων.

4) Κάθε παροχὴ τοῦ κράτους καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης ἢ ἄλλη νόμιμη ἐπιχορήγηση.

Άρθρο 8

Διάθεση τῶν πόρων

Οἱ παραπάνω πόροι θὰ διατίθενται ὡς ἑξῆς:

1) Γιὰ τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ Ἑνοριακοῦ Κέντρου καὶ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐξόδων συντηρήσεως καὶ λειτουργίας του.

2) Γιὰ τὴ λειτουργία τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ τὴν ἀγορὰ βιβλίων.

3) Γιὰ τὴ διοργάνωση ἐορτῶν καὶ ἐκδηλώσεων.

4) Γιὰ τὴν ἀμοιβὴ τῆς καθαρίστριας καὶ τυχὸν ἄλλου προσληφθησομένου προσωπικοῦ.

Τὸ τυχὸν χρηματικὸ πλεόνασμα πέραν τοῦ ποσοῦ τῶν 100.000 δραχμῶν τὸ ὁποῖο δικαιούται νὰ φέρεῖ ὁ ταμίας, κατατίθεται σὲ λογαριασμὸ Τραπεζῆς καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰδρύματος.

Γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων ἀπαιτοῦνται οἱ ὑπογραφές τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ταμία τοῦ Δ.Σ., οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπόλογοι στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη καὶ στὸ Δ.Σ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Άρθρο 9

Σφραγίδα - Τελικὲς διατάξεις

Τὸ Πνευματικὸ Ἑνοριακὸ Κέντρο φέρει στρογγυλὴ σφραγίδα μὲ τὸν τίτλο: «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΟΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ: Η ΚΙΒΩΤΟΣ», ποὺ στὸ κέντρο ἔχει μικρὸ σχῆμα τῆς Κιβωτοῦ.

Άρθρο 10

Τὸ Πνευματικὸ Κέντρο καταργεῖται μὲ ἀπόφαση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ι.Μ.Τ.Ο., ὅταν δὲν ἐκπληρώνει τοὺς σκοποὺς του. Κάθε κινητὸ ἢ ἀκίνητο περιουσιακὸ του στοιχεῖο, μεταβιβάζεται χωρὶς καμιά ἄλλη ἐνέργεια στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν.

Άρθρο 11

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τὴν ἡμερομηνία δημοσίευσέως του, σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο, στὸ ἐπίσημο δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Κάθε τροποποίησή του μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐγκρίση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

Άρθρο 12

Ἀπὸ τὶς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Κυπαρισσία 20 Ἰουνίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 1686 Αθήναις τη 29η Μαΐου 1997
Αριθ. Διεκπ. 615

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς
τὸν Πρεσβύτερον Χαράλαμπον Λαμπρόπουλον
τοῦ Νικολάου,
Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῇς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰα-σίου 1, τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1997 ἡμέραν τῆς ἐβδομά-δος Τετάρτην καὶ ὥραν 5ην ἀπογευματινὴν ἵνα δικασθῇς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμα-σι, ἅτινα ἐνεκεν τῆς φύσεώς των, κρίνεται σκόπιμον ὅπως μὴ ἀναφερθῶσιν ἐν τῷ παρόντι κλητηρίῳ ἐπικρί-ματι, συνωδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ ἀρθροῦ 110 παράγρ. 3 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», σαφῶς ὁ-μῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων καὶ δὴ ὑπὸ τῶν ΙΖ', ΛΘ', ΝΗ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, Η', ΙΗ' τῆς Δ' Οἰκουμε-νικῆς Συνόδου, ΛΔ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ΙΒ' τοῦ Μ. Βασιλείου.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῇς τῇ ὥς ἂν ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος

τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους,

Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 37, πργρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς δια-τάξεις τῶν ἀρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κα-νονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημε-ρίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑπο-ψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφη-μερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίου Ἐλευθερίου Χαλανδρίου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐ-φημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρ-θρου 34/1β τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπό-μενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μη-νὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλω-σιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαι-τέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1997

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἐντολῇ Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ὁ Μαραθῶνας ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκει-μένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίου Δημητρίου Πελλάνης, 2) Ἀγίων Ταξιάρχων τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας, 3) Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀ-στερίου, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἰέρακος, 5) Ἀγίου Γεωργίου Κουπίων, 6) Ἀγίου Κωνσταντίνου Καστανέας Βοιῶν, 7) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καλλιθέας, 8) Εἰσ-οδίων τῆς Θεοτόκου Καλλονῆς καὶ 9) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς ὁμωνύμου Ἑνορίας, περιοχῆς Μο-νεμβασίας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δη-μοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαι-τούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρ-ω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 12ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκει-μένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τα-κτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Εὐαγγελιστρίας Νικαίας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δη-μοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαι-τούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέ-ρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Νικαίᾳ τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Νικαίας ΑΛΕΞΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν κενῆς θέσεως Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου Πρεβέζης
ὡς καὶ τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν:

1. Κοιμήσεως Θεοτόκου Μιχαλπισίου
 2. Ἀγίου Γεωργίου Κάτω Κοτσανόπουλου
- καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: 1) τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», 2) τῶν ἀρθρῶν 1, 2 καὶ 3 τοῦ Ν.Δ. 1398/23.3.1973 «Περὶ συστάσεως ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων» (ΦΕΚ 112 τῆς 23.5.1973, τ.Α'), 3) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1, παρὰγραφος 1, ἐδάφιον α', τοῦ Νόμου 673/1977 «Περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὁργανικῶν τιῶν θέσεων Διακόνων» (ΦΕΚ 238 τῆς 30.8.1977, τ. Α'), καὶ 4) τὴν ὑπ' ἀριθ. 168 Ἀπόφασιν ἡμῶν τῆς 20.12.1978, σχετικῶς μὲ τὴν κατανομὴν ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μεσσηνίας, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ἐνοριακῷ ναῷ

Ἀγίου Δημητρίου Κορώνης
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω κενῆς Διακονικῆς θέσεως.

Ἐν Καλαμάτᾳ τῇ 23ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Ἀντωνίου Παραποτάμου
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἄνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Τρικάλαις τῇ 23ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Μάνδρας
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἄνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεγάροις τῇ 24ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρὰγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἀγίου Νικολάου Λιτοχώρου
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 26ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Κίτρους, Κατερίνης, Πλαταμῶνος ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κυθήρων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις α) τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Εἰσοδίων Θεοτόκου Φριλιγκιανικῶν, 2) Ἀγίας Τριάδος Ἀλεξανδράδων, 3) Ἀγίου Βασιλείου Ἀλοῖζιανικῶν, 4) Εἰσοδίων Θεοτόκου Βιαραδίκων, 5) Ἀγίου Γεωργίου Καλησπεριανικῶν, 6) Ἀγίου Ἀντωνίου Καστρισιανικῶν, 7) Μεταμ. Σωτήρος Κεραμωτοῦ, 8) Κοιμ. Θεοτόκου Λειβαδίου, 9) Ἀγίου Μηνά Λογοθετιανικῶν, 10) Ἀγίου Χαλαράμπους Μυλοποτάμου, 11) Ἀγίας Ἑλένης Πούρκου, 12) Τιμ. Προδρόμου Στραπόδι, 13) Ἀγίων Ἀναργύρων Φατσαδικῶν

καὶ β) Διακόνων:

- 1) Ἑσταυρωμένου (μητροπολιτικοῦ) Χώρας καὶ 2) Ἰλαριωτίσσης Ποταμοῦ
- καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαι-

τούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χώρα τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν

α) Ἱερέως Ἐφημερίου: 1) Ἀγίου Γεωργίου Σ.Σ.Λευκοθέας Σερρών.

β) Διακόνων: 1) Ἀγίου Νικολάου Περιθωρίου Δράμας, 2) Ἀγίου Γεωργίου Δομήρου Σερρῶν καὶ 3) Ἀγίου Ἀθανασίου Ἀλιστράτης Σερρῶν

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Νέᾳ Ζίχνη τῇ 30ῇ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Μεταμ. Σωτήρος Ἀμαλιαπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρας κενῆς θέσεως.

Ἐν Βόλῳ τῇ 30ῇ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 19/1997 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Κάμπων Κυδωνίας, 2) Ἀγίου Γεωργίου, Δρακῶνας Κυδωνίας, 3) Ἀγίας Τριάδος, Κορακιῶν Κυδωνίας, 4) Ἀγίου Παντελεήμονος, Μ. Τοίχου, 5) Τιμίου Προδρόμου, Μανωλιοπούλου Κυδωνίας, 6) Ἀγίας Τριάδος, Προβάρματος Στύλου Ἀποκορώνου καὶ 7) Ἀγίου Θωμᾶ, Ν. Χωρίου Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν αὐτάς, ὅπως ἐνεργήσουν τὰ νόμιμα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 20ῇ Ἰουνίου 1997

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

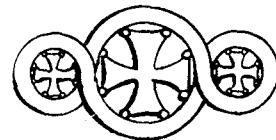
† Ὁ Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ Ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ τὰ μηνύματα αὐτῆς.

Ἑπομένως τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖον περὶ τῶν τελομένων ὑπὸ σχισματικῶν Παλαισημερολογιτῶν «Μυστηρίων».

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσόστομος, Ὁ πολιτικὸς γάμος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δημιουργηθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα.

Μητροπ. Παραμυθίας Τίτου, Ἡ ἀναγκαῖότης δημιουργίας Ἐκκλησιαστικῆς Τηλεοράσεως.

Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Οἱ στόχοι τῆς Ἐκκλησίας στὴν χρῆσιν τῶν Μ.Μ.Ε.

Ἀρχιεπ. Αὐστραλίας Στυλιανοῦ, Ἡ Θεσσαλονίκη ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν «βίότοπος» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Ἀντ. Κ. Παπαντωνίου, Στόχοι καὶ ἀρχές ὑλοποιήσεως τοῦ Ε.Π. «Καταπολέμηση τοῦ Ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ Ἐργασίας».

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Κανονισμοὶ 90/1996, 91/1997

Πράξεις συστάσεως ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

Παράρτημα.